د خوږ ژبي شاعر او لیکوال ګل پاچا الفت

غوره

نثرونه

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خوږ ژبي شاعر او ليکوال گل پاچا الفت

غوره نثرونه

پښتو ټولنه ۱۳۳۶ او ۱۳۹۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه

د کتاب نوم: غوره نثرونه

ليکوال: خوږژبی شاعر او ليکوال ګل پاچا الفت

رالېږونکی او کمپوزر: غلام حبيب مليار، د کرهنې وزارت د مصوباتو مدير

انلاين چاري: مختار احمد احسان - د لراوبر ډاټ کام برېښنايي کتابتون

www.Larawbar.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړليک

سرليک....3
دپردی خبری....4
لاروی....4
ژوند....5
نوی نسل....5
لوی اووړوکی....5
دشاعرتحفه....6
خدمتګار....6
عقل....6
پوهه اوهوښياری....8
احمق ثوک دی....10
نوی درس....12
دری کاله....12
قوی اوضعيف....13
ښه ګټه....14
داخترپه ورځ....15
خانی لاره....16
يوازی....16
فاتح....16
لباس....17
خيرات....19
دزيارت ديوی....19
دمزارلوحه....20
لياقت....20
کوچينيان....22
جګ برجونه....23
حقيقت....23
لويه خدايه....24
ماشومان....25
شعراوادب....25
دادب راز....27

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی کال.......... 28
زما دلاس نيالګيه.......... 29
دفکرپالونکی.......... 30
دژوند نغمه.......... 30
نوی فکر.......... 31
زوړفکر.......... 32
نادانی اونادارې.......... 32
سیند.......... 33
عقیده.......... 33
عمل.......... 34
عبادت اودعا.......... 34
بی زړه.......... 34
ملک اوملا.......... 35
شاعر.......... 35
سبا.......... 36
دپسرلی ګله.......... 37
درمی خاونده.......... 38
بی ګناه بندی.......... 38
نظرلالا.......... 39
جبراواختیار.......... 41
دخان واده.......... 43
غم اوخوشحالی.......... 43
اخلاقی اساس.......... 45
ښه اوبد.......... 46
پخوانی ډیوی.......... 46
انتخاب.......... 47
دعقل برخه په ژوندانه کی.......... 49
حسابی خبری.......... 50
شعراوفلسفه.......... 50
ولاړی اوبه.......... 50
ښه حاکم.......... 52
دمئولف پیژندنه.......... 52
الفت.......... 53

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سرليک

څه د پاسه شل کاله کيږي چه زه د څه ليکلو او فکر کولو په رنځ اخته يم همدغه شغل زه له خپلو او پردو نه بيل کړی يم او په ګوښه ځای کښې ئې له خلقو نه لرې کښېنولم ډيری شپې ئې را باندی په ويښه تيرې کړی او ډيری ورځې ئې له دوستانو او ملګرو نه بيل وساتلم.

په دغه موده کښې ماله خپلو بچيو او د کاله خلقو سره ډير لږ وخندل او هر چاته بې مينی غوندی ښکاره شوم، کله له سبانه تر ماښامه ځای په ځای کښېناستم چه د څه ليکلو په فکر کښې را نه مونځونه هم قضا شوه مګر هيڅ مې ونشو ليکلی کله به په نيمه شپه لکه سودائی له خوبه را پاڅيدم او د آسمان ستورو ته به مې حيران حيران کتل يو وخت به مې شو کړښې وليکلی بيا به مې هغه څيری کړی بل وخت به مې خپل څيری کاغذونه را غونډ کړه او يوه کلمه به مې له بلی سره نښلوله ډيرځله را ته خپل فکر او خيال ډير ښه ښکاره شوی او کله کله مې خپلو ليکنو ته په ډير حقارت کتلی دی او له ځانه مې زړه تور شويدی.

ډيرورځی د کور او کلی له خلقو نه پټ شوی يم او چيرته لرې د غره په لمن کې په کومه هديره کی ناست يم يا مې د سيند په غاړه يوازی ورځ تيره کړی او يوازيتوب مې ډيرلوی نعمت ګڼلی دی.

په دغسی مختلفو احوالو کښې مې کله شعر او کله نثر ليکلی چه زما روحی او فکری اغيزی پکښې څرګندی دی.

ددی کتاب پاڼی زما د ډيری مودی د خاطراتو يوه برخه ده چه زما به نظر کښې ادبی قيمت لری او زه ئې خپل غوره نثرونه ګڼم.

زما په مقالو کښې ځينی نوری مقالی هم شته چه دلته ئې چاپول مناسب و، مګر او س لاس ته ندی راغلی او دا انتخاب نيمګړی غوندی شو.

دا پاڼی چه تاسی لولی په ليکلو کښې ئې ډيرزيار ايستل شوی چه لوستونکو ته پوره نه معلوميږی.

لکه چه يو کور څو ځله جوړ او وران شی دا مضامين هم څو ځله يو راز او بل راز شويدی چه د ترکيب او تاليف په لحاظ ئې مختلف صورتونه پيدا کړی او کيدای شی چه ځينی به ئې له او سنی حالت ښه هم و.

دليکوفن ډيری جګرخونی لری او ډيرځله داسی کيږی چه يو ليکوال يو شپه په ويښه سبا کړی او يوه جمله پيدا کړی يا يوه ليکه هم ونشی ليکلی.

ديوه خيال يا فکر پيدا کول او بيائی په ښه ډول بيانول هغه ګران کار دی چه نورو ته ئی ګرانوالی او دروندوالی نه معلوميږی په همدغه سبب پوه شاعر او ليکوال ته نه ښائی چه خپلو آثار و قيمت له چانه وغواړی يا ورته څه قيمت وټاکی.

زه هم په دغه ټکی پوه شوی يم او له هيچا نه پری هيڅ نه غواړم.

ډيره ښه ده چه زه او س د پخوا په شان نه يم او خپلو افکار و ته په هغه قيمت نه يم چه پخوا وم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يووخت ما په ځان ډيره ښه عقيده درلوده او خپل فکرمې ډيرمبارک ګاڼه هغه وخت به چه ما هرڅه وليکل هغه به راته په يقين سره ډيرښه ښکاريده او ډيره ښکلا به مې پکښې ليدله مګراوس هغه ديقين سرما يه په شک بدله شوه او پخپل فکراونظرراته بد ګماني پيدا شوه.

زه به اوس ډيرخوښ يم که داپاڼې لکه دتمباکوپاڼې دچا دفکرصحت زيان ونه رسوی اوڅه زهرپکښې ګډنه وی.

هرڅه چه وی اوهرڅنګه چه وی مګرله ماسره بده اراده نه ده موجوده اوپه بد نيت دغه کارنه کوم.

دافکرونه ښه وی اوکه بد مګردبيان اواظهارطرزيې بدنه دی اودښه نثرښيګڼې پکښې شته که نورڅه نه وی نودعبادت په لحاظ دا کتاب ديوه ادبي متن په حيث يوه ساده انشا بللی شو چه له نووليکوالواوپښتنولوستونکوسره کومک کوی.

په دغه وخت کښې دغسی کتابونوته ضرورت موجوددی اودغه ضرورت ما ته هغه وخت پوره څرګند شو چه زه دحقوقوپه پوهنځی اوادبياتوپه پوهنځی کښي دپښتوا ستاذ شوم اودادوه کاله دپښتودرس را په غاړه شو.

پدی انشاء کښی دپښتوکه زه څه ښکليتوب وينم هغه سادګی او آسانی ده چه په لفظ او معنی کښی يي ډيرلحاظ ساتل شويدی او دا آسانی په ډيرو مشکلاتو لاس ته را غله.

پدي اشاء کښی که دفکر او معنی څه ښايست شته هغه به ساد ګی کښی پټ دی او څه ايغ نيغ حسن پکښی ځوک نشی ليدی.

که دا نثر رواج ومومی او ځينې نوی ليکوال دغه سبک غوره کاندی مابه دخپل زياد او زحمت ډير ښا اجرموندلی وی او خوښ به بم چه دپښتو نثر نه مې بوڅه خدمت وکړی شو.

ګل پاچا الفت دپښتوټولنی ريس:

دپردي خبري

ترڅو چه دښځومخونه پټ وی خبري به هم په پردی کښی وی ځکه چه په پښتو کښي خبره هم مؤنث ده يوائی خبره لاڅه چه ژبه ، وينا ، معنا ، خطا به ، مقاله هم دتانيث علامي لری.

هغه وينا چه ابتکارپه کښی وی دادب پردي ته لاډيرضرورت لری.

تاسي زماخبروته لږ غوندي باريک شيئ !

داداب اوسياست خبره ډيره باريکه ده.

زه په ډيره نری او باريکه لارلاړم ، خدای دي وکړی چه ډيربااريک بين خلق په دغه لار راشی اوپه خيرخيروګوری.

مااوښان نه دی بارکړی زماقافله دمچيوده چه دګلونوله پاڼونه په هوا څه راوړی اوعسل جوړوی.

له دی قافلی سره دسبا وږموخوشبوئی بارکړيده چه څوک ئی په سترګونه وينی مګرحساس دماغونه ئی احساس کولی شی.

هو ! زماکارله احساس سره دی، زماخريداربايد ډيرحساس وی يا ډيرحساس شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاروی

مونږ د خپلو کورونو له څنګه په ډيره کښې ناست وو.
له پاسه يو لاروی راغی دونې ډېر ته ئی ډېره ولګوله له ملا نه ئی ډوډی پرانيستله او له څه شي سره ئی په خوند خوړله.
مونږ ورته ورغلو او هغه هم پورته شو.
مونږ ورې تږی و ، هغه ځان مور کړا و يخی او به ئی وڅکلې.
مونږ روږه وو ، هغه بوږه و ، ځکه چه په مسافروباندی روژی نشته.
لاروی وويل: ماته د خوړلو اجازه شته او تاسو ته نشته.
ماته خدای خواړه او او به روا کړيدی په تاسوئی ايسار کړيدی.
دا د خدای قانون دی ، د دی قانون په رمز او معنی پوهيدل په کار دی.
د خدای کار و نه بې حکمته نه دی ، تاسی د دغه عملی تعليم په اصلی معنی ښه فکر وکړی. !
تاسی ولی وږی يا ست او زه ولی موړيم؟
زه په کار او مقصد پسی روان يم او تاسی ځای په ځای پراته ياست.
ستا سو حرکت لنډ دی ځکه ئی وږی کړی.
تاسی د خدای قانون منلی دی مګر پوه شوی پری نه ياست.
زه را وګرزيدم چه تاسی په دغه راز پوه کړم او له لوږی نجات ومومی.
پا خيږی ، روان شی او لری ځای په نظر کښې ونيسی. !
لوږه او تنده په توقف او سکون کښې ده په حرکت کښې نشته.

ژوند

ديوي چيني اوبه دی ، څوک ئی د زرو په جام څکی ، څوک ئی د خاورو په کنډولی کښې.
هغه چه دانه لری نو هغه په لپه کښې ئی را اخلی.
په اوبو کښې هيڅ فرق نشته فرق په لوښو کښې دی.
د شاه او ګدا فرق په لوښو کيږی.
د اوبو په خوند هغه څوک ښه پوهيږی چه ډير تږی وی.
هغه لاروی چه له بيديا نه ستړی ستو مانه راځی او تنده ئی ډيره زياته ده دا اوبه ډير خوند ورکوی.
هغه دهقان چه په سره غرمه کښې يوی کوی او خولی پری راماتی دی دا اوبه د هغه د پاره ډيرلوی نعمت دی.
يو شپون چه له غره نه تږی را کوزيږی او په چينی باندی خوله ږدی د اوبو په خوند ډيرښه پوهيږی.
يو بل سړی چه يخ سيوری ته په ارامه چوکی ناست دی ښايسته صراحی ئی له څنګه ايښی ده او په ښو ګيلاسونو کښې او به څکی له اوبو هغه خوند نشی اخستلی.
هو !ده د لاروی او شپنو تنده نه ده ليدلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سره اوښکنده غرمه کښې ئې لونه دی کړې ځکه هغه تلوسه په ده کښې نشی پیدا کیدلی.
چاچی لوږه اوتنده نه ده لیدلی هغه دخوړو او وبو پوره خوند هم نه دی لیدلی او دژوند په کیف نه دی پوه شوی.

نوی نسل

له ځمکی نه بخار پورته شو.
له بخارنه وریځ پیدا شوه.
له وریځی باران وورید ه.
له بارانه دپسرلی ګلونه پیدا شوه.
له ګلونو نه خوشبوئی پیدا شوه.
وګوری مور او پلار او ځوی څومره فرق لری؟
هغه تفاوت چه دباران اوګلونو یا د ځمکی او بوټو ترمینځ وینی دیوه اوبل نسل تفاوت همد غومره دی.
که اولادونه میندو غوندی وای له غرونو څخه به لعلونه نه پیدا کیده.
له دریابو نو څخه به مرغلری نه راوتلی.
له آبشارنه به بریښنانه راتله.
دړندو اولادونه به ړانده و.
له کڼو نه به کاڼه زیږیدل.
اوس پوه شوی ! چه نوی نسل اوزوړنسل یورنګه نه وی.
که څوک خپل ځلمی زوی ته زړه بوډی په نکاح اخلی یا خپله پیغله لوراتیاکلن بوډا ته ورکوی ښه نه کوی.
زړه تربیه اونوی نسل همد غسی وګڼې.

لوی او وړوکی

په شفتالو کښې زړی دی په زړی کښې د شفتالوونه ولاړه ده.
دغنمو په وړو کښې دانی شته په دانو کښې همد غسی وړی شته.
په چرګه کښې هګی ده په هګی کښې چرګه ده.
دغه یوه دانه پندانه چه ګوری تیل اوپلته دواړه لری اوپه حقیقت کښې بله ډیوه ده مګرستاسترګی دغه رڼانه وینی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته خبرنه ئی چه په یوه دانه او په یوه څاڅکی کښی عالمونه پراته دی.
ته پخپله هم دغنم په دانه کښی ویده وی بیا دی په یوه څاڅکی ابوکښي لامبووهله نن په لویه بیړی کښی ناست یې او په لویو دریابونو کښی ګرځی.
څه شی چی ته وړوکی ګڼی هغه هم لوی دی یا هغه چه تاته لوی ښکاری هغه هم کوچنی او وړوکی دی.
ته ونه لویه ګڼی هغه په یوه زړی کی ده.
تاته زړی وړوکی معلومیږی په هغه کښی غټه ونه ځای شویده.
دغه غټه هنډوانه چه ګوری کال ته نه پاته کیږی او عمریې ډیرلنډ دی.
دغه دهنډوانی کوچنی زړی تاته هرکال تازه هندوانی درکوی.
دزړی قیمت له هندوانی نه لږنه دی.
که زړی ورک شو هندوانه ورکیږی.
نوراشه ! هیڅ شی وړوکی او کوچنی مه ګڼه ځکه چه دلته غټ او کوچنی لوی او وړوکی نشته، ټول برابردی، یوازی خدای لوی دی اوبس.
دنن ورځی دیموکراسی له همدغسی ژوری کتنی څخه پیدا شوه او ډیر دقت نتیجه ده.

دشاعرتحفه

زه چه ورغلم هغه په کوټنی کښی ناست ؤ سریې په ګریوانه کښی ښکته کړی ؤفکری عبادت یی کاوه .
کله چه هغه سرراپورته کړ او په مایی نظرولویده ما خپله تحفه یوه دپړانګ پوستکی او یوغزنیچی پوستین دهغه په مخ کښی کیښود.
هغه وویل:دا یودظالم پوټکی دی ځکه له پښولاندی لویږی دابل دضعیفانوله پوستکی نه جوړدی او په غاړه پوری تعلق نیسی.
دشاعرتحفه باید همدغسی وی او همدغسی معنی ولری.
دی باید دادوه منظری همدغه رازوښی او خلق په دغه رمزښه پوه کړی.
په دغوخبروزه له خوبه راویښ شوم او په خوب کښی دخپل خوب به تعبیرپوهیدلی وم.

خدمتګار

هلته یوړوندبی لاری روان و هغه په سمه لاره برابرکړ مګرړوند پوه نسوچه زما رهبرڅوک دی.
یوبل به خواړه خوب ویده و ، په خواکښی یی یوه ملګری سرراوچت کړهغه یی په بیړه وواژه اوویده هماغسی ناخبره پاتی شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشپې په مسجد کښې ناروغه مسافرزګيروي کول هغه يې په خدمت کښې شپه سبا کړه، مسافرسباوون خواته مړشواوخپل زړه سواندی خدمتګاريې ونه پيژانده.

هغه په لاررروان و يوه ماشوم نه يې يوموتی ميوه ورکړه يوه تږی ته يې په بيديا کښې اوبه ورکړې له يوه وږی سره يې خپله ډوډی نيمه کړه مګريوه هم ونه پيژانده چه دی څوک دی.

له دی لوی لاری نه هغه ډيراغزی اوکانی لری کړه مګرڅوک چه سباپدی لاره راځی دهغه له خدمت څخه نه خبريږی اوهغه نه پيژنی.

په رښتيا چه مونږخپل خدمتګاران نه پيژنو اوباداران ډيرښه پيژنو.

عقل

ډيرلږ خلق دی چه کله کله يونيم کاردعقل په خوښه کوی.

نورټول کارونه دمينې اومحبت دپاره، دحسد اوعناددپاره دحرس اوهوس دپاره وی يا دکوم زوروريه امراودناداني په فرمان اجرا کيږی.

سره له دی چه دعقل برخه په ژوندانه کښې ډيره لږه ده بياهم هرڅوک دعقل ستاينه کوی اودعقل دښمن هم عقل ښه ګڼې اوبی عقلی نه خوښوی.

ښايي چه عقل په همدغه سبب دهرچاخوښ وی چه دچا په کارکښې کارنه لری اودزوروروخوی په کښې نشته.

عقل زمونږتابع دی اوزمونږ زړه ته ګوری هغسی مشوری را کوی څکه يې ستايواوصفت يې کوو.

که عقل په مونږ باندی حاکم وای او اقتداريې درلودی مونږبه ترينه ډيرسرټکاوه اوبد به موګانه څکه چه تراوسه مونږله يوه حاکم نه هم زړه کښې ډيرخوښ نه يواوډيرښه حاکم هم ډيرخلق له ځانه خوابدی کړيدی.

په رښتيا چه عقل غوندی بې ضرره شی نشته.

عقل هرکله زمونږخيراوګټه راښيي اوعقل دهمدغه شی نوم دی.

که مونږدعقل يوه خبره هم ونه منوبياهم عقل رانه نه ځی اوبد راسره نه کوی.

که مونږپه ناکاره کارپسی په بده لاره روان شوعقل راسره ملګری دی اوڅومره چه کيدی شی له خطره نه موساتی.

ډيری غلاګانی دعقل په مرسته کيږی که څه هم غلا ته په ښه نظرنه ګوری اوغلايي نه ده خوښه.

هغه شيطانی چلونه چه انسان کشف کړيدی اوشيطان هم ورته حيران دی دساده ګانواواحمقانوکارنه دی.

فريب اوټګی سره له دی چه سم اصحيح عقل ورته بد ګوری بيا هم دهوښياری بدعمله اولاددی اودبد سړی له عقل دغه رازبد اولاد پيدا کيږی. همدغسی عقل يوه غله ته هم دتيښتی لاره ښيی هم يې ماړه کاله ته بيايي اوکه حاکم ونيوه دځان دخلاصولو چلونه هم ورښيي.

که سړی هرڅومره ګنهګارو، عقل ورته دنجات لاره لټوی اوله همدردی نه لاس نه اخلی په رښتيا چه دومره مهربانه ملګری بل نشته.

هغه وخت چه څوک عقل له ځانه شړی اوپه عقل هجوم وروړی باده اوپياله دی په لاس ورکوی اودمخه ورته لا يوداسی ځای پيدا کاندی چه ډيررسوانشی اومحتسب يې ګريوان ته لاس وانچوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعقل خوی او خصلت په هیچا کښی نشته، په زړه کښی حسد او عنادنلری لکه ماشوم مرورکیږی نه ظلم اوناروایی نه ده خوښه مګرله ظالم سره دښمنی هم نه کوی.

فسق اوفجوررته بد معلومیږی خودزاهد په شان له فاسق اوفاجرنه نه تښتی.

هرچاته دخیرخواه په نظرګوری اودانسان په مجبوریت ډیرښه خبردی.

عقل په دی خبره ډیرزوراچولی دی چه انسان پخپلوکړوکښی پوره آزادی او اختیارنلری اودمجبوریت جنبه یی ډیره غالبه ده.

هو ! عقل دا غواړی چه انسان له ضعف اوناتوانی نه یوداسی قوی دلیل جوړکړی چه دهغه بل جهان ملامتی نه یی هم خلاص کاندی.

عقل پدی پوهیږی چه انسان دخپلوغرایزواواحساساتوتابع دی اومنطق هرکله دخپلواغراضودپاره استعمالوی.

دانسان له منطقی تعریف څخه هم دا معلومیږی چه دی اول حیوان اوبیاعاقل دی، یعنی دده نطق اوعقل دحیوانیت تابع دی اوحیوانی غرایز پکښی داولیت حق لری.

دایومنلی حقیقت دی چه عقل زمونږتابع دی مونږ دعقل تابع نه یو، عقل زمونږدپاره پیدا شوی مونږ دعقل دپاره نه یو پیدا.

که مونږ په عقل باندی دلیونویا دماشومانوکارکوو، کوی یی اوزمونږ له امرنه غاړه نه غړوی.

که مونږ غلیمان شوزمونږعقلونه بوله بل سره دښمنی کوی اوپه جګړه اخته کیږی.

ښه عقل هماغه دی چه دمینی اومحبت په غیږکښی وده وکړی اودښوعواطفواواحساساتوپه لمن کښی وروزل شی.

عقل داخلاقوتابع دی، که اخلاق ښه و، عقل هم ښه کیږی که اخلاق بدو، عقل هم په بده لاررروانیږی اوبده لاره ښیی.

پوهه اوهوښیاری

زه چه وړوکی وم اکرکه اوس هم لوی نه یم له هرچانه به می اوریدل:

فلانی بي عقله دی به څه نه پوهیږی، دعقل په پوله هم نه دی تیرشوی او د دوخرواربشي نشی بیلولی مګریو یو به چیری نه داسي هم پیدا ګیده چه خلقوبه ورته پوه او هوښیارویلي زه همدغه وخت پدي خبره پوه شوم پوهان او هوښیاران په دنیا کښي ډیرلږدی او ناپوهان ډیرزیات دی.

کله چه زه په سبق کښینا ستم ماته یی وویل:

سبق ووایه چه پوه اوهوښیارسړی درنه جوړشی.

داخبره په ما باندی ښه ولګیده اوپوه شوم چه پوهه اوهوښیاری می خوښه ده.

هغه وخت زه هوښیارنه وم مګرهوښیاری می ښه ګڼله اوناپوهی راته بده ښکاریده نه پوهیږم چه دغه تمیز ماله کومه کړی و، اویوبی عقل څنګه پوهیدی شی چه عقل ښه دی اوبی عقلی ښه نه ده، خواوس پوه شوم چه ما شومانوته که څوک هرڅه هررنګه وښیی هماغسی یی ګڼی اوله ځانه څه فکرنشی کولی.

ماشومان لاپریږده چه ډیروخاوندان هم دغه شان دی اولوی لوی سړی دیوه اوبل په خبروتیراوزی.

ما هغه وخت دملا صاحب سوکانوته دهمدی دپاره سرونیوه چه پوه اوهوښیارشم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو !دپوهې او هوښيارۍ ځای سراو دماغ و ، مګرپوهه د ملاصاحب په لاس کښې وه او له هرچا سره نه وه.
ماته هوښياري ځکه ښه ښکاريده چه ډيره لږه وه او له لږو خلقو سره وه.
هرڅه چه لږوي قيمت يې ډيروي او خلق يې ارماند کوي هرڅوک هغه څه غواړي چه نه يې لري.
که زه پوه او هوښيار وای په پوهې او هوښياري پسې به نه ګرزيدم.
ډيرخلق ډيروشيانو ته دناپوهۍ په سبب هڅه کوي او ډيرکارونه له ناپوهۍ ولاړيږي.
زه هم نه پوهيدم چه پوهه مې غوښتله.
هرڅه چه و ،اوهرڅنګه چه و ، ماپه ليک اولوست کښې داناييلټوله او سبق مې وايه چه يوه ورځ مې درحمان بابا په کتاب کښې ولوستل:-دادنياپه احمقانوده ودانه-دانانه کاپه دنياباندې غرض.
مګرچه شاوخوامې ښه وکتل په رښتياچه دکلي خان به ټوله ورځ په ډيره کښې يخ سيورې ته پروت و ،او هيڅ به يې نه کول،دهقانانو اومزدورانوبه په سره غرمه کښې يوی،لوونه اوغوبلونه کړل،زحمت اوخواري به ددوی وه ګټه به دخان کورته راتله.
زه دغه وخت دعقل او هوښياري په کرامت اوبرکت نورهم پوه شوم اوباورمې راغی چه زمونږ په کلي کښې يوازې خان صاحب هوښياردی چه هيڅ نه کوي او نورټول بې عقله اوناپوهه دي چه ددنيا کارونه کوي دده دپوهې اوهوښياري يوبل دليل هم له ماسره و.
هغه داچه دی به په ژمي پيتاوی ته کښيناسته اوپه واوړی کښې يخ سيوري ته.
هغه نوربه په سره اوړی کښې سره لمرته ولاړ ،اوکاربه يې کاوه.
ما به په جومات کښې په زوره زوره ويل.
دادنياپه احمقانوده ودانه۔دانانه کا په دنياباندی غرض.خوهغوی پدی خبره نه پوهيدل اوزما چيغې عبث وی.
ډيره موده وروسته زه له کلي کوره راووتم ښارته راغلم په دفترکښې ميرزاشوم دميرزايانوله څنګه کښيناستم په چپړوسانوبه مې حکمونه کول اوپه هرکارپسې به مې ليږل.
دلته هم هماغه قانون جاري و ،اودررحمان باباخبره را ته دکاني کرښه ښکاره شوه.
چپړاسيان به ټوله ورځ په سره ژمي اوپه واو رو کښې دايره په دايره ګرزيدل مکتوبونه به يې رسول مونږبه په توده کوټه کښې ناست و اومکتوبونه به موليکل.
زمونږمديرصاحب به نورڅه نه کول يوازې دسخط به يې کاوه يعني زمونږکاربه دده په نامه ختميده. که ددسخط پځای مهرلګول رواج وای دا کاربه هم کاتبانوکړی و ،مګرنه پوهيږم چه مديران ولې مهرونه نه جوړوی.
که يوکاتب خپل کاردمدير په نامه ختم کړي اودی پخپله دهغه مهردمکتوب په آخرکښې ولګوی دا کارا خلاقاً ښه دی ځکه چه دايثاراوفداکاری معنی لری،که څوک پردی کارپخپل نامه ختموی ښه نه معلوميږی.
له چپراسيانو نه زمونږ کارلږ اوآسانه و ،اوله مونږنه دمديرصاحب کارسپک و ،رييس صاحب چه عقل عالم وهغه بيخی کارنه کاوه اوکله کله به ديوه ساعت له مخی رياست ته راغی،ځينی ورځی خوبه يې خپل مبارک نوم هم په کوم مکتوب يا دحاضری په کتاب کښې نه ليکه چه دکارنحوست دده په نامه پرينووزی اوهوښياری ته زيان ونه رسيږی.
زمونږمکتوبونه ځينې داسی و ،چه چپړاسی مکتوبونه نشوو رلی ځکه چه داادب نقاضادانه وه چه يوخوارچپړاسی په خواره جامه کښې ديوه لوی سړی په حضورکښې ودريږی که څه هم دخدای حضورته په لمانځه دريږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو !ددربارپه آدابو هرڅوک نه پوهيږی اودرباری پوهه له هرچا سره نشته هلته موقع شناسی له هرکارنه زيات قيمت لری اودنزاکت مراعات ډيرپه کاردی.
په رمزاواشاره پوهيدل،مزاج پيژندل،دبل په خوښه خبری کول،دبل په نظرهرڅه ليدل ډيرلياقت اومهارت غواړی.
هرڅوک نشی کولی چه له ځانه به هيڅ فکراوهيڅ عقيده نلری مګردبل هرفکراوهره نظريه به دارسطوپه منطق ثابتوی.
پخپلواوړوباندی هرڅوک دبل پيتی وړلی شی مګرله زړه نه دنوروبابوجوړول آسانه کارندی.
تاسی درباريانوته په عادی نظرمه ګوری دومره باريک بين خلق بل چيرته نشته، ددوی ډيرلږ کاردپوهی اوهوښياری له برکته دنورو له ډيرودرنوکارونونه دروند خيژی.
ددوی مثقال اودنورخروارابرابرنه دی که دنورودفعاليت دوړی اوګردونه آسمان ته ورسيږی اوددوی محضی دچا دبوټونوګرد پاک کړی ددوی دکارقيمت زيات دی اوله هغوی نه يې تنخوا ډيرله ده.
دوی په جنګونواوجګړوکښی دسربازی ميدان ته نه حاضريږی.
په فابريکواوکارخانوکښی کارونه نه کوی،لوړی ژوری نه اواروی،معدنونه نه سوری کوی مګرګټه يې له نورونه زياته ده اوپه لوړمقام کښی ځای لری.
ددوی کاردومره باريک دی چه هرچاته نه معلوميږی مګرلياقت يې معلوم دی اوپه هوښياری کښی يې شک اوشبه نشته.
څومره چه پوهه اوهوښياری زياتيږی هغومره فعاليت اودکارستومانی کميږی نه ګوری چه ماشومان له لوبواودرنوخلقونه ډيرحرکت کوی داباشی ولاړوی اومزدوران تيريږ چلوی.
مشران له ځايه نه ښوری اوکشران په مخکښی منډی وهی که لرنه ګوری ها دخپل لاس ساعت ته وګوری ثانيه ګرد چه وړوکی دی څومره ژرژرګرزی دقيقه ګرد چه لوی دی ورو روان دی،
کوچنی موټر ډيرګرندی ځی اولويه لاری هغسی نشی تللی.
اوس پوه شوی چه لويوالی اودروندوالی همدارنګه عقل اوپوهه فعاليت کموی اومنډی را منډی دبی عقلو کاردی.
هوښياران کارنه کوی فکرکوی اوچرت وهی ناپوهان جبل وهی اوغرونه سوری کوی.
ددنيا آبادی اوودانی په کاراوفعاليت پوری تعلق لری اوعقل يا هوښياری سړی ستومانی اوزحمت ته نه ورکوی.
يو ميرزا هيڅکله پخپل کارکښی ديوه جوالی غوندی نه دی ستړی شوی)عقل نيست جان درعذاب است(همدغه معنی لری اورحمان بابا د همدی لامله وايی چه دنيا په احمقانوو ودانه ده اودانا ددنيا په کارڅه غرض نلری.
تاسی له هوښيارانواوپوهانو ډيرکارمه غواړی دوی پريږدی چه فکروکړی اوبی کاره به زياره ګټه خپل کاله ته راوړی.
هوښياری اوپوهه همدغه ده چه کاريې لږاوګټه يې ډيره وی يا په بل عبارت هيڅ نه کوی اوهرڅه د ده وی.
دنورو له زياراوکارڅخه ګټه اخستل،بل غولول اوځانته ګټه اړول پوهه اوهوښياری ده.
داد پوهی اوهوښياری برکت دی چه ډيرلږ خلق يعنی هغه چه دنن ورځی په اصطلاح په اقليت کښی دی اولږه کی ورته ويل کيږی دډيروخلقوله ستړتيا اوستومانی نه ديره زياته استفاده کوی.
که تاسی دهروطن دنازاونعمت خاوندان اوشتمن وګوری دوی ډيرلږدی مګرډيرزيات خلق ددوی دګټی دپاره استعماليږی يعنی ددوی سمسوربڼ دنوروپه خولوده کوی اوددوی راحت دنورودزحمت نتيجه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داده هغه پوهه او هوښیاري چه ما په لیک او لوست کښې لټوله او زه یې له کاره و ایستم.
هو !پوهه او هوښیاري سړی له کاره باسي ،دکارخلق نوردي پوهان او هوښیاران نه دي.
دخیرخلق هماغه دي چه نورو ته یې خیررسیږي ، پوهان او هوښیاران ځانته خیررسوي او خپل خیرلټوي.
دهمدې لامله وايي چه دجنت اکثره خلق ساده ګان دي اودنیا هم په ساده ګانو او احمقانوودانه ده.

احمق څوک دی؟

هغه چه ددنیا په سود اوزیان نه پوهیږي اودګټې په ځای تاوان کوي خلق ورته احمق،بې عقل او ساده وايي.
دا دری نومونه لکه دیوه سړي مختلف عکسونه چه په بیلو بیلو کمرو او مختلفو احوالو کښې بیلو عکاسانو اخستي وي په عین اتفاق کښې اختلاف هم لري اوپه یو والي کښې یې یو څه بیلوالی معلومیږي.
که څوک کوم بې عقل سړي سپکوي احمق ورته وايي او که یې ستايي نو ساده یې بولي.
دوینا اوبیان سحرد الفاظو په همدغسې فریب کښې پټ دی.
په کتابونو کښې راغلي دي چه پخوا به یې ټوقیانو ته احمقان ویلي او ددربار احمقان به هماغه کسان و ،چه پخپلو خبرو به یې خلق خندول اوپه مجلس کښې به یې خوشحالي پیدا کوله.
د احمق او ساده یو مثال ملا نصرالدین دی چه په ظرافت او مسخره توب هم شهرت لري.
ددغه مرحوم د حماقت دلیل دخلقو په نزد دادی چه ده به په یوه روپۍ خلوردانې هګۍ واخستلې هغه به یې وخوټولې په رنګ به یې سرې اوشنې کړې بیا به یې دروپې پنځه دانې خرڅولې یعنې دګټې په ځای به یې تاوان کاوی اوخپل مال به یې ارزانه خرڅاوه.
اوس چه څوک له ځانه څه شی ارزانه وغواړي هغه وايي څه ملا نصرالدین خونه یم.
دا نوم اوس دومره عام شویدی چه که هرڅوک یو شی ګران واخلي اوارزانه یې خرڅ کړي خلق ورته ملانصرالدین وايي.
مونږ په خوله وايو چه عقل بیل شی دی اوددنیا مال بیل شی دی،څوک به عقل لري مال به نلري،ځینو نورو سره به مال وي اوعقل به نه وي، مګرپه عملي ډول دهرچا عقل اوبې عقلي ددنیا ګټې اوزیان له مخې معلوموو اوپه حقیقت کښې ګټې ته عقل وایو اوتاوان بې عقل یا حماقت بولو.
زمونږ په خیال اوتصورکښې دا نشي راتلې چه ملا نصرالدین به دا کارددې دپاره کاوه چه نرخ ارزانه کړي اوخپل احسان په دغسې تجارت کښې پټ کړي چه خریداریې په سخاوت هیڅ پوه نشي اوکرامت حماقت وګڼل شي.
که مونږ ګمان نیک اوښه وای ملا نصرالدین به مود خیراوفیض خاوند ګاڼه اودهغه په عقل پوري به مونه خندل.
هغه بل کال زمونږ په هیواد کښې قحطي اوګراني وه، یوه لوی سوداګرله هرات نه ډیره غله قندهارته راوړه اوپه خلقو یې دبازارله نرخه ارزانه خرڅه کړه یعنې ګټه یې ونکړه تاوان یې وکړ دا کارهیچا دهغه په بې عقلې حل نکړاوپه اخبارونو کښې یې ډیره ستاینه وشوه.
هغه ته چاملانصرالدین ونه ویلې بلکه دخیراوبرکت خاوند یې وباله.
یو وخت زه یوه شتمن سړي کره میلمه شوم،دهغه په کاله کښې هرڅه پاخه شو ، مګرسکرک یې نه درلود ، دکاله خاوند څوغلمینې ډوډۍ خپلو همسایه ګانو ته ولیږلې اوهماغومره سکرګان یې راوړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ته دا معلومه شوه چه دوی هره ورځ دغه راز تجارت کوی او پخپل کاله کښې جواری نه پخوی.
دا سودا ماته دخوارانو او غريبانو دپاره سودمنه ښکاره شوه او مرحوم ملا نصرالدين راپه ياد شو.
زه دا جرت نشم کولی چه دغه رازښه کار احمقانه وګڼم.
په کوم کاله کښې چه هرڅه ډيروی دغو مره لږ تاوان هيڅ تاثيرنلری.
بډايان له دغسی تظاهرنه يو مخصوص خوند اخلی چه مونږ هغه نه دی څکلی که دغه راز کار يو خوار او غريب وکړی حماقت دی، مګر دبډايانو دپاره صفت دی. عقل او پوهه خوارانو او فقيرانو ته دا اجازه نه ورکوی چه ډوډی په جواری باندی سرپه سرورکړی او خپل حماقت ښکاره کړی، مګر بډايان په دغسی کارونو ښه ښکاری او ځوک ورته ملا نصرالدين نه وايی بلکه حاتم طايی بولی.
که خواران او غريبان له اسراف او تبذيرنه کار واخلی ډيره لويه ناپوهی او نادانی ده، مګر بډايان په اسراف او تبذير دجود او کرم خاوندان ګڼل کيږی.
دغه عقل چه دخوار او غريب رهبری کوی دبډايانو دپاره نه دی په کار.
هو !عقل هغه امساده چه ګوډ او ضعيف انسان ورته اړدی.
هغه چه دقوت او قدرت خاوند دی دغه دضعيفانو وسله ورته نه ښايی.
دعقل عينکی دکمزوری نظر بينايی زياتوی او دتيزنظر خاوندان يی کله کله دډول او فيشن دپاره په سترګو کوی.
که ځوک عقل او هوښياری لټوی دخوار او غريب په کور کښې دی ولټوی زورور او بډايان له دغه شی نه بی نيازه دی.
تاسی يوه انسان يا يوه حيوان ته چه څه نه وينی ړوند ويلی شی مګر سيند او سيلاب ته ړوند ويل غلطه خبره ده که څه هم په نااواره لاره روان وی او په سمه لاره نه درومی.
داځکه چه دغه پرزيدل او جګيدل هغه ته څه زيان نه رسوی او بی سترګو هم ډيرګړندی تللی شی.
که مونږ دخپل هيواد په خلقو کښې فکروکړو هغه کارونه چه ځينی زورور او بډايان يی کوی په عقل برابرنه دی که مونږ يی وکړو بد ښکاروا وضرر وينو ځکه مو عقل مخه نيسی مګر زورور او دقوت خاوندانو ته زيان او ضررنه رسوی عقل يی هم مخه نه نيسی او دغه دغريبانو ناصح دهغوی حضورته لاره نلری.
دزورور وپه مخکښی عقل ګونګ وی او ډيرمزخرف معلوميږی هرڅه چه بی ضرورته وی او احتياج ورته نه وی بد ښکاری او قيمت يی لږوی.
که چيری په انسان کښې ډيره نيمګړتيا او کمزوری نه وای او عقل ته يی احتياج نه درلودای عقل او پوهی به دغومره قدرنه درلوده.
اوس پوه شوی ! چه هرخوار او غريب سړی که ځان ته ځپلی يا پنی لږ غوندی ګرانی واخلی او دوه يا دری روپی پکښې وغوليږی هرځوک ورته احمق وايی.
يو بډای که په زرها وروپی يوه شپه په قمار کښې بايلی احمق نه دی، هغه چه دورځی دشلويا ديرشورو پوپه سګرټو اورلګوی يا دسينما او تياترپه تشه ننداره پيسی ورکوی ځوک ورته احمق نه وايی، مګرکه يو مزدوريوه ورځ کارونکړی او وزګار وګرزی احمق دی ځکه چه بيګاته په کورکښې څه نلری او وږی پاته کيږی.
يو بډای په ګړندی موټرکښې ډيرلری ځای ته په ښکارپسی ځی په لاره کښې ډيرتيل مصرف شی، دموټرکمانی ماته شی او تيرهم بچ کاندی مګر دښکار برابری رانشی او پس له دوه دری شپو پنځه يا شپږدانی زرکی له ځان سره کالوته راوړی چه ژوند دغسی تفريح او پام غلطولو ته احتياج لری او دشوق او ذوق دپاره مال تاوانول ناپوهی نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چه يو بډای يوه ښکلی نفيسه تابلو په ډيرو روپو واخلی يا ځينی انتيک اوزاره شيان د تش نوم لپاره په ډيرلوړ قيمت رانيسی هغه بل چه يو زوړ قلمی کتاب چه ذوق او صنعت پکښی خرڅ شوی په ګرانه بيه اخلی او د هماغه کتاب چاپي نسخی ډيری ارزانه لاس ته راځی ته وو ايه چه د غه رازتا وانونه د څه د پاره دی؟

که غرض معنوی استفاده وی هماغه معنی په چاپی کتاب کښی هم شته معلومه شوه چه مال تاوانول د نامه اوشهرت د پاره، د شوق او ذوق د پاره، د هوا او هوس د پاره حماقت نه دی صفت دی او ستاينه يی کيږی مګرپدی شرط چه سړی خوار او فقير نه وی بډای وی او ډيری پيسی ولری.

اوس خو به پوهيدلی ياست چه احمق څوک دی او مونږ چا ته احمق وايو؟

نوی درس

چيرته می د چاپه کوم کتاب کښی ولوستل استاذ خپل شاګرد ته دا درس ورکاوه:

له خدايه ډيرخوښ اوسه ! چه ته يی بی هنره پيدا کړی او تا ته يی هغه استعداد درنکړچه يوه ورځ د خلقو د پاره لويه بلا درنه جوړه شی ته پدی پوه شه چه خدای ته هماغه څوک ډيرنږدی دی چه له ذوق او هنره ډيرلری وی.

هغه تند او تيزفکرچه زما په برخه رسيدلی دی ما ته په دنيا او آخرت کښی زيان رسوی، اوزما اسايش خرابوی.

ديرفکرکول ډيربد مرض دی چه په څوتنو پری اختصاص لری که دا مرض خپريدلی ديرژربه يی د بشرنسل تباه کړی و.

زه پدی ښه پوه يم چه په ژورفکراو عقل کښی د روح تباهی ده .

ژورفکر د بشرد پاره طبيعی، کار نه دی.

همدغه شی دی چه په سړی کښی د عمل اقدام وژنی.

هيڅوک هيڅ کارنشی کولی ترڅو چه څه قدرتنګ نظره اولنډ فکره نه وی تفکر د انسان د پاره ډيره لويه بدبختی ده.

هغه چه لږفکرکوی يا هيڅ فکرنه کوی په دواړو جهانو کښی کامياب دی. مګرد ډيرفکراو عقل خاوندان هرچيرته او هرکله له جسمی اوروحی هلاکت سره مخامخ دی.

په رښتيا چه فکراو عقل کښی ډيرخباثت پټ دی.

پوهه او فلسفه په حقيقت کښی په ذهن باندی د شيطان استيلاء ده.

بشرپه اصل کښی يو احمق حيوان دی او د ده معنوی ترقی د ده د فکری اضطراب د پوچو آثارونوم دی.

هغه څوک چه د نبوغ او قريحی خاوند دی د معاشرت په درد نه خوری او د معاملی خاوند نه دی.

زه د فکرآزادی له هرڅه نه پورته ګنم، هرڅوک له ځانه خوا بدی کوم مګرخپل ځان او خپل وجدان خوشحاله ساتم.

دری کاله

يو کال موسم ډيرښه راغی، بارانونه وخت په وخت پخپله موقع وشوه چه نه له ضرورنه زيات و، او نه کم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزميندارو فصلونو ته هيڅ زيان ونه رسيده او للمه ډېره ښه راغله.
دهقانان ډېر خوشحاله و چه فصلونه ډېرښه دي او کال ډېرښه راغلی دی.
کله چه درمندونه تيارشوه خلق په رښتيا دغلي په چلولو سټړي شوه او په کورونو کښې دغلې ځای نه و.
په دغه کال په ملک ارزاني راغله او دغسې ارزاني چا په خوب کښې هم نه وه ليدلې. دغلې خريدار لکه دانځر ګل چا په سترګو نه ليده زميندارو به تيل او مالګه په عنوا اخسته، جنس به په جنس بدليده دزميندارو په کور کښې مړې نه و ،ويريې و ،دوی دپاک خدای په دغې مهرباني خوشحاله نه وو او دشکرپه ځای به يې شکايت کاوه ،همدغه ناشکري وه چه بل کال هغسې رانغې او غله بيخي ورکه شوه ،ځينو به ويل چه تخم هم په لاس رانغی او خوار په چارک ولګيده.
په دغه کال په وطن باندې قحطي او ګراني راغله ،هرڅوک به په غلې پسې لالهانده او سرګردانه ګرزيده او دچا په کور کښې دمړک لکۍ نه سپيره کيده.
زميندارانو بيا خپه و او ډېرافسوسونه يې کول چه ګراني او قيمتي ددې کال وای او غله دپروسږ کال ،مګردا اجتماع محاله وه او دغه کال هم په افسوس او ارماند تيرشو.
دريم کال له دواړو کلونو نه مخالف راغی يعنې دځينو زميندارو غله ډېره زياته وه او دځينو کښت ته زيان او آپت ورسيده ځکه نرخونه جګ شوه مګر قحطي نه وه ، دچا غله چه ډېره وه او په ګران نرخ يې و پلورله هغه له ډېرې خوشحالۍ په جامو کښې نه ځايده او چا چه دخرڅون دپاره غله نه درلوده په کاله يې دغم کانې وريدل.
زه دغه وخت په دې پوه شوم چه مونږ ټول نشو خوشحاليدلی او په داسې حال کښې واقع يو ،چه که يو خوشحاليږي هغه بل به خپه کيږي ، يعنې دځينو خوشحالي دځينو نورو دخفګان نوم دی دهمدې لامله وايي چه يو مړنشي بل نه مړيږي.
ددنيا په بازار کښې داسې سودا نشته چه پلورنکي او پيرودونکي دواړه ګټه وکړي يعنې يو خپل مال ګران خرڅ کړي او هغه بل يې ارزانه واخلي په کومه سودا کښې چه سود اوزيان نه وي او خريدار يا خرڅوونکي يو هم ونه غوليږي يو هم نشي خو شحا ليدلی ، که يو سړی خپل سل ګون لوټ په شلو پنځه ګونو بدل کړي په دغه تجارت کښې خوشحالي او خبګان نشته ځکه چه سود او زيان پکښې نشته که يو په حساب کښې وغوليږي دی به خپه شي او هغه بل ته به خوشخالي پيدا شي اوس پوه شو چه مونږ په څه خوشحاليږو او په څه خپه کيږو ؟ که ښه فکروکړو آيا ديوه ګټه دبل دتاوان نوم نه دی ؟ زمايو ملګري دومره شته او جايداد لري چه جامه او ډوډۍ ډېره ښه وررسيږي کورلري ځمکه لري باغ لري لنګه غوا ورته ولاړه ده موټرشته او دهيڅا پوروړی نه دی په بانک کښې يې هم پيسې پرتي دی اوله هرې خوا بيغمه معلوميږي مګر يو بل سړی له ده نه هرڅه ډېرلري او ځمکې باغونه کورونه نغدې پيسې يې له ده نه زياتي دی ، خپه دی چه زه ولي دغه بل قدرته جايداد نلرم دا بل خوشحاله دی چه له هغه نه ني جايداد ډېردی.
زمونږ اکثرغمونه همدغه راز دي چه ديوه بل سړي له خوشحالي پيدا شويدی او ډېرې خوشحالي هم شته چه دنورو له خبګانه پيدا کيږي.
دغه يو چه په زړه جونګړه کښې اوسي دغه بل چه په لوړه ماڼۍ کښې استوګنه لري. دهغه جونګړه وينې ځکه خوشحاله دی هغه دده قصروينې ځکه خپه دی که چيرې مونږټول په جونګړو کښې او سيدلی يا ټول په لوړو ماڼيو کښې وای نه به جونګړه دغم کوډۍ وه نه به لوړه ماڼۍ دخوشحالۍ ځای و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

که حقيقت ته ځيرشو ، يو کوډ پدي نه دی خپه چه ولی کوډ دی بلکه پدی غمجن دی چه ولی نورده غوندي نه دی.
هغه چه په آس باندی سپوردی او نوريي په مخکښی منډي وهی دآس په سپرلی دومره نه دی خوښ لکه چه دنورو له پلی توب څخه خوند اخلی.
داوه زما ددرو کالو مطالعه چه ته يي په لږساعت کښی مطالعه کوی دغه لږه پوهه چه ته ورته په سرسری نظرګوري او ستا په نظرکښی ډيره ساده ګی لری زما دپاره ډير عميقه فلسفه ده زه په ډيره موده کښی دغه حقيقت ته رسيدلی يم .ته به په ګرځندی ګاډی کښی يوه ځای ته ډيرزربي تکليفه ورسيږی مګر هغه څه چه په لاره کښی يو پلی وينی ته يي پوره نشي ليدای ستا نظرپه دغه لاره ډيرژرعبورکوی او کندی کپري داخوا هغه خوانه ګوری.
ستا سيرډيرګړندی دی او په دغومره سرعت کښی دقت او نعمق نه ځايږی.

قوی او ضعيف

ددنيا دود اودستورخوداده چه زوروربه کمزوری وهی اوضعيف به دقوی له لاسه په عذاب وی،مګرپه کورونو کښی دمينی اومحبت تقاضابل رازده.
هلته يو کوچنی ماشوم خپل مشروروريه څپيړه وهي اوهغه ورته خاندی يعنی له ټولونه کمزوری په ټولوزوروردی.
ماته دغه کورنی دود اودستورډيرښه ښکاری اوله خدايه غواړم چه دارواج عام شي.
پدی پوهيږم چه په هرکاله کښی همدغه حال دی اوپه هره کورنی کښی کوچنيان په لويانوزوروراوزړه وردی.
دکبراوترسا په کاله کښی هم کوچنيانوزورچليږی اوجوړدناجوړ په مخکښی منډی وهی مګرچه له کورونونه دباندی وګوروبيا قوی په ضعيف مسلط دی.
ددنيا طبعي قانون همدغه دی چه غټان اولويان به په وړو اوبيوزلوسوک اوڅپيړه پورته کوی اودقوت خاوند به هيڅ تحمل اوحوصله نلری.
ددغه ظالمانه قانون دماتولودپاره چه پاک خدای څه شي پيدا کړه هغه مينه اوعاطفه ده.
دمينی اومحبت په نړی کښی ضعيف اوکوچنی دلوی اوقوی له څپيړولاندی ندی، بلکه کوچنيان په لويانوحکومت کوی اودوړوپادشاهی ده.
مونږ ښځه عاجزه بولو ،مګرمينی اومحبت ډيرزورور اوپياوړی ددوی دخوښی اورضاتابع کړيدی.
څنګه چه په زړه زما نه کښی ديوان دښاپيريو تابع وو اوس هم دقوت اوقدرت خاوندان ددغه ضعيف اولطيف جنس په مقابل کښی ډيرضعيف معلوميږی.
که عشق اومينه په مينځکی نه وی نوددیواوښاپيری زورهيڅکله برابرندی. اويوماشوم هيڅ وخت دسپين ږيرو په ږيره لوبی نشی کولای اونه دمشرانو په اوږوسپريدلی شي.
يوه ورځ يوه ماشوم يوغټ سړی له لمنی ټينګنی نيولی و ، اوکاله ته يي په زوره بيوه هغه خپله لمن دده له لاسه خلاصه نکړی شوه که څه هم دده زوراودهغه زوربرابرنه و ،دماشوم مينی اومحبت دماشوم په پنجوکښی دغه قوت اېښی وچه يولوی سړی يي په ځان پسی را ښکوده اوهغه هم ځان نشوخلاصولی.
که زما فکرصحيح وی اوقوت اوقدرت هماغه دپخوا زمانی ديودی، اومينه هماغه ښاپيری ده چه ديوان يي له فرمان لاندی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دميني او عاطفې ماشوم د هر څنګه لوى سړي ګريوان ته لاس واچوي يا يې لمن ټينګه ونيسي ځوک ترينه ځان نشي خلاصولی ځکه چه دا قوت په ټولو قوتونو زورور دی.

زه مينه او عاطفه د زور او قوت په مقابل کښې ځکه ما شومان بولم چه زور او قوت ډير پخوا پيدا شوي دي او انساني عاطفه آنساني رحم او شفقت وروسته پيدا شوه يعنی هماغه شان چه فرعون له موسی نه دمخه دنيا ته راغی حيواني غرايز هم له انساني عواطفونه ډير پخواني دي او د عمر په لحاظ عواطفو ته کوچنيان ويلی شو ، مګر کوچنيانو ته پاک خدای هغه قوت ورکړيدی چه فرعونان ترينه په خوب کښې هم ويره اوبد خوبونه وينی. که ځوک په دنيا کښې دصلح او سلام غوښتونکي وي او غوا ړي چه د ناروا او ظلم مخه ونيسي نو يوه داسي اختراع په کار ده چه دعشق او مينې له عنصرنه پکښې کار واخستل شي.

دا اختراع د دماغ کارنه دی د زړه کار دی او د زړه توجه ته ضرورت لري.

پدی باب کښې ساينس او تخنيک ته رجوع نه ده په کار دا افتخار که هر وخت دنيا ته حاصليږی نو د شعر او ادب په لمن کښې به وي او د زړونو په مملکت کښې به پيدا شي.

ښه ګټه

قصابي پريږدی. له ميږو او پسونو نه بل شان ګټه واخلی !

دوريو له پوستکونه پوستينونه مه جوړوی له وړيونه يې ښه توکی جوړ کړی .

که تاسی وړين کالي واغوندی ، پوستين ته څه حاجت نشته.

هغه وخت چه انسان نه پوهيده دميږو اووزو پوستکي يې اغوستل ، کله چه انسانيت ترقی وکړه او شپون درمې خاوند شو بشمنيه پوشي رواج شوه اودزاهد خرقه له وړيو جوړه شوه.

د ميږو او پسونو له غوښونه د غرلیوان او پرانګان استفاده کوی او شپانه ترينه يوازي پي اووړي اخلي.

د وحشي او مدني انسان فرق همدغه دی چه هغه دوني ښاخ راماتوی او ميوه يې خوری ، دی ترينه يوازی ميوه ټولوی اوونی ته زيان نه رسوی.

دا ګټه ښه ګټه ده دا انسان ګټه بايد همدغه رازوی.

دګټي ښه او سمه لاره پيژندل دا نسان کار دی ،ګټه په کار او زيار کيږي اوبې کاره ګټه ښه نه ده.

هغه کسان چه دنورو په تيارو درمندو داړی غورځوی او دګټي دپاره يې لنډه لارغوره کړيده لاسونه او پښې يې دترلودی.

تاسي کوښښ وکړي چه ګټه له لرې ځايه راوړي او د کار برخه پکښې زياته وی.

هغه چه دکلي په دکان کښې سودا کوی او هغه چه له لرې ښاره سودا راوړي په متاع او بها کښې يې ډير فرق موجود وی.

تاسي پخپلو باښو او بازانو د همسايه ګانو چرګوړي مه نيسی ! دهوا مرغان او دغرونو زرکې او سيسي ونيسي.

له نژدې ډنډونو څخه ناپاکی اوبه مه راوړي لږلږې لاړشي له هغه سيند ياله هغې چينې نه رنې او پاکې اوبه راوړي چه رنګ او خوند يې ډير ښه دی.

دا ښه ګټه نه ده چه يوه روپۍ په دروروپو ورکړی او خوشي په خوشي دګټي خاوندان شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګڼه باید په غیرمستقیم ډول وی او کارپکښی دیر دخل ولری.
په مستقیم ډول هیڅوک څره اوپارو دغلی په کندوانو کښی نه اچوی مګر هغه غله چه له همدغه ناپاک جنس څخه د کار په وسیله پیدا کیږی پاکه او حلاله ده.
لنډه دا چه بی کاره ګټه که په غلاوی که په سوال وی که په زوروی انسان ته نه ښایی او هغه ګټه چه په کار او زیار پیدا کیږی ډیره ښه ګټه ده.
نوراشی ! چه کار وکړو او هرڅه په کار پیدا کړو.
ښه کار او ښه عمل د خدای(ج) په دربارکښی ډیر قدر لری او په مثقالو نو خرڅیږی.

داختر په ورځ

داختر په ورځ ځینو کورونو ته ولاړم چه د ښایست او ښکلا پکښی هیڅ نیمګړتیا نه وه او له ډیری خیالوری ناوی نه یی هم ډول او سنګارزیات معلومیده.
د کور په نقشه او هندسی شکل کښی د جمال مظاهر له ورایه معلوم و ،رنګ آمیزی په ذوق او سلیقه برابره وه.
د کورپردی ډیری ښکلی وی.
قالینی میزونه،چوکی او هرڅه ډیر نفیس او ښکلی معلومیده.
رازراز میوی په بلوری لوښو کښی ایښی وی او بی له اشتهانه دبل شی نیستی نه وه.
د ثروت او غناټولی کرشمی موجودی وی.
عیش او نعمت لکه د سید محمود پاچا لټان له دغه کاله څخه نه وتل.
که د دنیا جنت ورته ووایم څه ډیره مبالغه به نه وی مګر دومره فرق و ، چه ډیروغټو ګنهګاروته یی وربیرته وا و ساده مسلمانان نشوورتلی.
هلته ماته دا فکرپیدا شو چه مونږ ولی هغو کورونو ته نه ورځو چه دغه راز شیان پکښی نشته او یوازی همدردی او انسانی عاطفه سړی وروړلی کله چه له دغه کاله په خیراووتم نو فکرمی کاوه چه چاته ورشم او څوک ووینم؟ پدی کښی یو فقیروطن دوست سترګوته ودریده چه نس یی وږی مګرسترګی یی ډیری مړی وی، په کورکښی یی هیڅ نه و ، مګرپه زړه کښی یی دوطن مینه او دخدمت آرزوډیره زیاته وه.
زه چه د هغه دروازی ته ورسیدم پنځه تنه نورهم به په دروازه کښی وه دریدل د کورخاوند ددروازی په ټکولو راووت اوله مونږ سره یی په ډیره مینه روغبړوکړ ، دهغه له وضع دا معلومیده چه له مونږ سره پخپل کورکښی کښیناستو ته نه دی جوړ او غواړی چه خبره په ولاړو پښو خلاصه شی مګرزمونږ زړه غوښتل چه څه شیبه ورسره کښینو او دده له حاله ځان ښه خبرکړو ، هغه له ناکامه مونږخپل کاله ته بوتلو د کاله په مخکښی یوزړه چوکی او یوزوړشکیدلی کټ پروت و ، چه خاص د میلمنو د پاره و ، او بی له ملیمه څخه یی دیوه پوزی تحمل هم نه درلود مونږ دوه دری تنه د کټ په بازوګانو کښیناستو او نور په خاورو کښیناستل خودقیقی چه تیری شوی هغه مونږ رخصت کړو او نور یی ونه غوښتل چه خپل اشنایان په سپیره ډاګ کښینوی.
پدی کاله کښی د اختر ورځ لکه دروژی ورځ د اسی وه او په تمامه معنی دیوه غریب سړی کورو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دده درويشانه ژوند اوصبروقناعت ماته ډيرمعظم اومحترم ښکاريده اوله ځانه سره مي ويل هغه افتخارچه ددې کاله په برخه رسيدلی دی هغه بل کورترينه محروم دی.
هلته که غنا اوثروت خپل زيب اوزينت ښيي دلته تقوا اوپاکنفسي خپل شهامت ځرګندوی اوقلندرانه استغنی سترګوته درېږي.
داهغه سړی دی چه ديوه شرکت لويه سرمايه يي په لاس کښېي وه اوکله به يي دوه لوی رياستونه په اختيارکښی وو.
که چيری ده ناجايزه استفاده کولی يايي جايزه استفاده هم پوره کړي وای نن به دغسی نه واوده دکوټوفرش به دنيستي باد دومره ژرنه وای وړی.
مګرګوری چه پدی سړي باندی زړه ونه سيزی اوپه حقارت ورته هيڅکله ونه ګوری.
زه هم داحال ددی دپاره نه ليکم چه دچا ترحم ورته جلب کړم ځکه چه دی دنياته په حقارت ګوری اوله ده سره دبی نيازی غرورملګری دی.
دده په نظرکښي خپله تقوا ډيره درنه معلوميږي.
دی ځانته په ډيردرانه نظرګوری اونوروته هم ډيردروند ښکاری.
مونږبايد په هغه چا زړه وسيزوچه له ډيرمال اودولت سره هم ځانته دغه حيثيت اوشخصيت نشي پيدا کولی يعنی په لوړ مقام کښي خلقوته ټيټ معلوميږي اوپه ډيرلوی کورکښي هرچاته وړوکی په نظوروځي هغه ښوک غزة النفس لری اودخلقوپه نظرکښي دشخصيت خاوند دی په هغه زړه سوی نه دی په کار.
خرقه پوشو په خرقه کښي موندلی * هغه خط چه په دنيا کښي دنيادارکا

خانی لاړه

په موټرکښي سپاره وو، يوخانزاده غوندی سړی هم په موټرکښي ناست و، دتيروخت زړي قيصي يي کولی.
هغه وويل: پخوا موټرونه نه و، مونږبه په اسونو سپاره وو نوکرانوبه موږ په مخکښي منډې وهلی.
هغه وخت خان اوغريب معلوم و، خانزاده اودآب سړي پيژندل کيده عام اوخاص يورنګه نه وو.
اوس هرسړی په موټرکښي سپريږي، اونوکرد بادارله څنګه ناست وی.
چه موټرونه راغله اوغريبان پکښي سپاره شوه خانی لاړه.اوباداری بی رونقه شوه.
دخان قصه ډيره اوږده وه خودمطلب ټکی داو، چه خانی لاړه ځکه چه خواران اوغريبان په موټروکښي سپاره شوه.

يوازی

ماشومان، ځوانان، سپين ږيری دپسرلی ميلی ته روان و، زه هم له دوی سره ولاړم اوپه ډيروګڼوخلقوکښي ننوتم.
هلته دپښي اينبودوځای نه و، اوبی حسابه مخلوق راغونډ وو.
نه پوهيږم چاله مانه پوښتنه وکړه چه ته يوازی يی که ښوک درسره شته؟ ماوويل: زه يوازی يم.
همدغه وخت زه ديوازی په معنی پوه شوم اوداراته معلومه شوه چه په ډيروګڼوخلقوکښي هم سړی يوازی ويلی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاتح

سکندر له ډير قوت او ډير و لښکرو سره ښارته راغی د ښار له خلقو سره يې ځو ځله زور ور جنګو و کړه.
له دواړو خواوو نه ډير خلق ووژل شوه، ډيری وينی توی شوی، ډيری ککری له پښو لاندی شوی، وروسته له
ډيرو جګړو هغه دمړو په سرونو پښی کيښودی او دلوی فاتح په حيث ښارته ننووت.
دی ډير په قهرو، ده غوښتل چه ښار لوټ کړی ځکه چه په ښار کښی يو پټ قوت موجود و چه ده ور سره مقابله نشوه
کولی.
دی چه ښارته ننووت په يوی ډيری ښکلی پيغلی يې سترګی ونښتی او په يو ځل ليد و يې زړه بايلود.
ځوک چه بې زړه شی هغه بيا جنګ او جګړه نشی کولی ځکه ده هم له خپل ټول قوت او قدرت سره ځان دغی پيغلی ته
وسپاره.
دغه لوی فاتح چه د عشق او مينی په پنجو کښی ګير شو، بل راز شو او د خپلی معشوقی د خوښی د پاره يې
د ښار د خلقو خدمت ته ملا وتړله.
دغه وخت دا معلومه شوه چه دی فاتح نه و فاتح بل ځوک و.
دی پدی نه پوهيده چه ډير زور او قوت خپل ځان يوه قوت او قدرت ته سپاری چه له سلطان او شهنشاه نه
د خلقو خدمتګار جوړوی.
په رښتيا چه د عشق مقام ته رسيدل هم څه آسانه کار نه دی او د ښکلا په دربار کښی پادشاهی هم په تعظيم او احترام
سرټيټوی.
هلته محمود د اياز تابع دی او سکندر هم په يوه نظر بل راز کيږی او قهر و غضب خپل ځای مينی او محبت ته پريږدی.

لباس

بد رنګه خياط و، مګر کاريې ښايسته و او کالی يې ډير ښه ګنډل.
د فيشن خاوندانو خپلی دريشی به په بل چانه جوړولی، هر چا به ويل چه فلانکی ډير ښه خياط دی، دده په شان ښه
لباس بل ځوک نشی جوړولی.
دغه هنرپه دغه سړی کښی ډير غرور او تند خوی پيدا کړی و، يعنی څومره چه دده خيره سپی وه هغومره يې خوی هم
د سپی و مګر د غو د وو سپو د چا مخه نشوه نيولی او د خلقو هجوم په ده باندی ورځ په ورځ زياتيده ځکه چه صنعت
او هنر په ده باندی د ښه خياط نوم ايښی و.
که دغه سړی له دغی ناشولته خيری او خپل بد عادت سره ښه خياط نه وای له ده نه به بدبخته انسان بل نو، يا به دی
هغه وخت د ښه سلوک او ښه خبری خاوندو او سيرت به يې بلا رازو، يعنی ښه خياط به نه و ښه سړی به و، مګر او س
دده هنر او کمال ښه خوی ته ضرورت نلری او دده په بد خوی او بده خيره يې ډيره ښه پرده غوړولی ده ځکه هر چاته ښه
ښکاری او هر ځوک ورته په قدر او عزت ګوری.
فن او صنعت ډير ښکلی شاګردان دده لاس لاندی کړه او د ډيرو ښکلو د قد او اندام اندازه اخلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دغه خياط پدې حقيقت ډيربنه پوه کړم چه دانسان حقيقت په صنعت او هنرپټيږی ځکه دغه سړی دخلقو په نظرکښې محبوب دی اوهرڅوک يې دزړه ساتلو کوښښ کوی.
هماغه شان چه يوبدرنګه مخ له ښايسته پلولاندی پټ دی اودهرچانظرځانته راکاږی دا خياط هم دښه لباس په جوړولو کښې پټ دی چه څوک يې حقيقت ته نه ګوری کاراولياقت ته يې ګوری.
دښه لباس اغوستل خوپه ځای پريږده جوړول يې هم دغومره اثرلری چه بد ښه کولی شی.
لباس په لومړی وخت کښې دځان پټولو دپاره جوړشو ، چه پخوايې ښايست هم پټاوه اودښکلامخه يې نيوله خووروسته پخپله دومره ښکلی شو چه دانسان اصلی اوحقيقی ښايست يې له هرچانه هيرکړ اودطاوس دښوکارترينه واخستل شو.
دانسان لباسونه ډيرزيات اوخورازه دی چه ځينوته مونږ دلباس په نظرنه ګورو هغه ښايست اوښکليتوب چه دانسان په صورت اوڅيره کښې وينی له يوه لباس نه زيات قيمت نلری که څه هم په ډيرجګ نرخ خرڅيږی اوله انسان نه يې قيمت ډيرلوړ شويدی.
په دغه قيمتی لباس کښې هم دانسان عيبونه پټ دی اوستارالعيوب دا ښکلی پرده دستردپاره دانسان په معايبو اچولی ده.
هغه چه مونږ ورته خوبان وايو اوډيرښکلی په نظراځی مونږ پری زړونه بايلو اوعشق ورسره لرومګرپدی نه پوهيږو چه څومره بدخويونه اوناکاره عادتونه په دغه ښکليتوب کښې پټ دی، که دا خری اودا عادت په بل چه کښې وی ډيربد ورته ګورومګردلته دصورت ښايست دسيرت عيب پټ کړی اوپه همدغه وجه دليلی سپی دمجنون په نظرکښې ښاغلی دی.
دهمدی لامله دمعشوقو جفا له وفانه ښايسته ده اودښکلوظلم اوستم دظالمانوظلم غوندی بدرنګه نه وی.
مونږ علاوه په دغوظاهری لباسونومعنوی لباسونه هم ځان ته پيدا کړی دی چه يوله بله پکښې ځان پټوو اوپه دغه وسيله خپل حقيقت له پوهانواوهوښيارانونه هم پټ ساتلی شو.
ددغه لباس نوم پوهه اوهوښياری ده چه دعلم اومعرفت په نامه ياديږی.
هغه چه زمونږ په نظرکښې عالم،فيلسوف يا اديب اوهنرمند معلوميږی دهغه عيبونه دعلم اوپوهی له پردی لاندی پټ دی چه مونږيې ښه نه وينويايې ډيرښه وينو اونقص راته کمال معلوميږی.
ځنګه چه فصاحت اوبلاغت کله حق ناحقه کوی اوغلط صحيح ښی دفصاحت اوبلاغت خاوندان هم له ډيروعيبونوسره زمونږ په نظرکښې ښاغلی ښکاری اواصل حقيقت يې رانه پټ دی.
هو ! دجمال اوکمال خاوندان اودعلم اومينی صاحبان دډيروښکلواوښايسته پردوترشاپټ دی چه مونږيې اصلی بڼه نشوليدلی.
دمنطق اوبيان خاوندان خپله بدی هم نيکی ښودلی شی اودبل نيکی بدرنګولی شی.
ددی عصرسحراوجادوبه په دغه ډول زمونږ په سترګواونظرلوبی کوی.
ډيروخت په کاردی چه انسان طلسم هم مات کړی اوحقيقت ته ورسيږی ياله يوبل طلسم اوبل سحرسره مخامخ شی.
مونږ اوس انسان نه وينويا دانسان رنګ اوصورت وينويا يې په وينا اوخبروکښې ګوروکه ډيرورانديلاړ شونوکاراوهنريې وينو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دانسان حقیقت صورت نه دی، پوهه نه ده، فصاحت او بلاغت نه دی، په کار او صنعت کښې هم دانسان فطرت او نفسی کیفیات څوک نشی لیدای.

داټول شیان دانسانی حقیقت دپټولو او ښه ښودلو رنګ رنګ لباسونه او حجابونه دی.

دانسان غرایزاو خویونه دانسان اصلی حقیقت دی چه ډیری پردی یی په مخ پرتی دی.

انسان پس له مړینی په قبرکښی هم بی پردی نشی او سیدلی او چیرته چه دی نه ځان وینی اونه بل وینی بیا هم باید په کفن کښی پټ وی ځکه چه دده ټول عزت او حرمت پدی کښی دی چه بی پردی نشی او څوک یی بی پردی ونه وینی.

هغه انسان چه په عبادت کښی یی ریا پټه ده، په هوښیاری کښی یی ښیطانت پټ دی او سخاوت یی هم دیوه داسی پټ تجارت نوم دی چه له ګمرکی محصولاتو نه هم معافیت لری هغه ترقیامته له نورونه ځان پټولی شی.

داسترلکه دښځو حجاب او حیا هغه شی نه دی چه دمدنیت او تجدد شمال یی له مخه لری کړی.

په دغه سترډیربی پردی خلق هم ډیرتیټنګ دی.

چیرته چه دنن جامی ډیری لنډی شویدی او خلق دصورت دبربنډولو ډیرهوسی لری هلته هم دانسان سیرت او حقیقت په ډیروپردوکښی پټ دی.

په انسان کښی ځینی ضعیفی جنبی شته چه له ډیری حیا نه خپل خاوند ته هم ځان پوره نه ښیی او انسان ورته له ډیرخجالته سم نشی کتلی همدغه سبب دی چه هرڅوک خپل ځینی شیان هیروی او خپلو عیبونوته داسی اصلاحی رنګونه ورکوی چه پخپل ځان یی ګمان بل رازشی او خپل شعورهم وغولوی.

نن د انسان څیره په تلویزیون کښی له ډیرلری ځایه ښکاری مګرد انسان معنوی څیره او باطنی تصویردومره پټ دی چه سړی پخپله خپل ځان پوره نشی لیدای بلکه خپل عکس دنوروپه نظرکښی وینی. که چاته ښه ویل هغه ځان ښه ګڼی او خوشحالیږی که خلقو څوک بدو ګاڼه له بدو خلقو سره په زندان کښی لویږی که څه هم یوسف یا سقراط وی.

همدغه وجه ده چه له ډیرو خلقونه دستایونکو په ستاینواو دمتملیقینو په منطق ځانونه ورکیږی او خپل شان بل شان وینی.

دهمدغی اغیزی په سبب اوس دځینو رنځورانو علاج په خبروکوی او ډاکتران ورته وایی چه ډیرښه یی او هیڅ مرض درکښی نشته یعنی دغه ددروغو شاهدی ناروغه هم ښه کولی شی او یوطبی علاج ګرزیدلی دی.

زه دامنم چه په دنیا کښی ښه اوبد شته مګردښو اوبدو په پیژندلوکښی دومره سودایی شوی یم چه دغه تمیزرانه ورک شوی غوندی دی.

کیدای شی چه مونږ ډیروکسانو ته په دروغو ښه وواېو او هغه ښه شی یا ډیرښه بدو ګڼو او هغه بد شی ځکه چه زمونږ ښه اوبد زمونږ د تصوراو تفکرنومونه دی نه دحقایقو.

مونږ هغه چاته ښه وایو چه زمونږ په اونظر کښی ښه وی نه داچه په خارج کښی ښه وی یا یی حقیقت ښه وی.

مونږ خوسوه او ځوزره کاله پخوا هم ښو اوبدو په نامه ځینی شیان له ځینونه ښه ګڼل او اوس هم ښه اوبد یو راز نه ګڼو، ښایی چه بد ښه وګڼو او ښوته بدووایو او په همدغسی تمیزځان له بی تمیزی وژغورو.

مونږظلم بد ګڼو او عدالت خوښوو مګر ځینی مظالم راته دعدالت په خیرښودل شویدی او ډیروبدو خلقورا ته ځانونه ښه ښکاره کړیدی، یعنی منطق او استدلال، ریا اوتذویر، تعراوادب، عقل اوفلسفی، عرف او عادت، سیاست او تمدن کله له سمی لاری نه اړولی یو اوزمونږ په شعوراو احساس یی هرراز لوبی کړیدی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کارهرکله اوهرچیرته پوهانو اودهنرخاوندانو کړیدی احمقان اوساده ګان دخدای(ج) له دغسی سترو ګناهونوساتلی دی.
که مونږله ښارونواومدنی دنیا نه په څنګ شو اوناپوهانوته ورشوهغوی خپل ځانونه له نورونه دومره نه دی پټ کړی.
دهغوی اعراض اومطالب دومره لوڅ دی لکه دمتمدنوخلقومیرمینی.
هغوی دحقایقوپه پټولوکښی ډیره لړه برخه لری اوژبی یی له زړونوسره ډیرغدراوخیانت نه کوی.
هلته دوستی اودښمنی، ګناه اوتعدی،ظلم اورحم ځان بل راز نه ښی، ریا اوټګی دهغوی کاله ته ډیره لاره نلری.
هلته دصداقت ځای سیاست نه دی نیولی.
هغه خلق ډیرلباسی خلق نه دی اوپه ډیرساده لباس کښی ژوند کوی.

خیرات

ډیرغټ سړی مړوو اوپه بدرګه کښی یی ډیرپسونه غوایان اوچرګان حلال شوه.
داخیرات ډیرلوی اوزوورورخیرات وه چه دشاهانه میلمستیا رنګ یی درلود.
دخیرات دانتظام دپاره ډیرخلق مقرروو اوډیروښواشپزانوپخلی کاوه دخدای دررضادپاره راز راز نعمتونه اوهررنګه طعامونه تیارشوه. خلق لکه میلمانه په تګتهونو راوبلل شوه اودهرچاځای معلوم و.
هغه چه په ګرند یوګاډوکښی راغلل دننه قصرته ننوتل.
دخانانواوملکانودپاره بیل ځای و. مامورین اومیرزایان ګوښی ناست ودسوداګرو اوزمینداارودپاره بل ځای جوړشوی و.
هرچاته دهغه په اندازه برابره ډوډی راتله.
دهرچادرجه اومرتبه معلومه وه.
دعامووګړودپاره غټی وریجی وی اوله معتبرونه بیل ناست وو.
ځینی خواران اوفقیران که څه هم وږی پاته شوه اوچاهلته پری نښودل مګرداآب اوعزت خلق په ډیربنه شان عذرشوه اودزوروروقدراوعزت پوره وشو.
ددی خیرات قصی ترډیره وخته کیدلی اوهرچا به ویل چه دیرزورور خیرات وو ډیری پیسی پکښی ولګیدلی.
هلته یوړوند اویوشل ناست و، هغوی وویل افسوس چه زمونږبرخه پکښی نه وه اومونږ هلته چاپری نښودو.

دزیارت ډیوی

دجمعی مبارکه شپه وه، خلق زیارت ته راتلل اوشمع به یی بلولی، ځینوبه په خاورینوډیووکښی تیل اچول اوډیوی یی لګولی، په زیارت کښی ډیری ډیوی روښانه شوی اوخلق بیرته خپلوکورونوته لاړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته هيڅوک پاته نشوه اوډيوى ټولى دزيارت په اروا بلى وى زه چه کوراوکلى ته راغلم په کلى کښى دغريبانوکورونه تياره و.هغوى تيل نه درلوده ځکه په تورتم کښى ناست و.
څوک چه په ثواب پسى ګرزيده ټولودزيارت ډيوى ولګولى اودخوارانوغريبانوله حاله ناخبره و.
هو !دغريبانوپه کورونوکښى تياره وه ځکه چانه ليدل.
په دوى باندى يواځى دخداى نظرواوبس.
ددوى ډيوى دى خداى ولګوى مونږبه دزيارت ډيوى بلوو.

دمزارلوحه

کوپه کوراوکلى په لى به ګرځيدمه اودخداى په نامه به مى څه غوښتل چابه يوموټى نا پاکه غله راکړه اوچابه سوى ډوډى را کوله.
ډيروکورونوبه ځواب راکاوه اوځينوبه په دروازه کښى هم نه پريښودم خوورځى ديوه اوبل له درګاه نه وړى اووږى اوبينواراغلم.
هيچا هيڅ رانکړه، له ټولوخلقونه مى زړه بد شو، دنيا ته مى په کرکه وکتل، خداى ته مى رجوع وکړه اوپه دغى کوټنى(قبر) کښى پريوتم.
هغه چه زه به يى په دروازه کښى چا نه پريښودم اوس ماته لاس په نامه ولاړوى له مانه څه غواړى.
زماپه نامه زما کوټنى ته هرڅه راوړى اودخداى په نامه خوارانواوغريبانوته سوى مړى هم نه ورکوى.

لياقت

يوه ويل: دغه مديردوزارت لياقت لرى اوهغه وزيربى لياقته لوړمقام ته ختلى دى.
زما ملګرى پدى خبره هغومره خوشحاله شولکه زه چه خپه شوم.
ماويل لياقت بايد دومره بى قدره نشى.
هغه ويل ديومملکت دترقى اولوړتيا لوى دليل همدغه دى چه لياقت پکښى ډيرقيمت ونه لرى، چيرته چه علم اوپوهه ډيره ترقى وکړى هلته بيا ډاکتران اوپوهان ځان ته کاراوډوډى نشى پيدا کولى اودلوړوشهادتنامو خاوندان يا وزګارګرزى يا چيرته ټيپراوګازرى خرڅوى.
په مترقى هيوادونوکښى يوپليس يا ډريورهم لوړتعليم لرى اويو دهقان دکرهنى په کارکښى زمونږله ريس زراعت نه ډيرپوه معلوميږى، دلته چه لياقت ډيرلږ دى اوله لږوخلقوسره دى نويوسړى په لږ غوندى پوهه خداى نظرخان شى اولوړمقام ته خيژى، زه په دى ارمان يم چه زمونږ په هيواد کښى هم لياقت ډيرارزانه شى اوله خارج نه يوه عالى شهادتنامه راوړل څه ډيرقيمت ونلرى.
زه به هغه وخت ډيرخوښ يم چه يوسړى دوزارت لياقت ولرى اوپه ډيرټيټه رتبه کاروکړى.
زما ملګرى دخبروپه چل ډيرښه پوهيده اودبل په خوله کښى يى خبره وچوله ماته دڅه ويلوموقع ډيره لږه پيدا کيده،هغه ته ما ايله همدغومره وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه پدې نه يم خوابدې چه يو مديردوزارت لياقت لرى اووزيرنه دى ځکه چه وزارتونه هرچيرته لږدى اولايق کسان بايد په هرځاى کښې دومره ډيروى چه هريوه ته مديريت هم ونه رسيږى مګردا بله خبره که رښتياوى چه يو سړى بى لياقته لوړ مقام ته ختلى دى په ډيرى خوابدى ارزى اودلياقت په دغسى بى پتى په سروسترګوژړل په کاردى، که چيرى دهيواد ټول کارونه دلايقوخلقوپه لاس کښې وى اوځينى لايق او وړ کسان وزګارپاته شى يا دهقانى وکړى څه بده خبره نه ده.

هغه وويل زه نه پوهيږم چه ته لياقت څه ته وايى ځکه چه سياسى او ادارى لياقت لکه دبوډى ټال مختلف رنګونه لرى اويوهوايى نمايش ورته ويلى شو.

دالياقت لکه علمى اوفنى لياقت يوټاکلى اومعين شکل نلرى چه هرچيرته اوهرکله هرچاته يوشان ښکاره شى اوټول ورته په يوه نظروګورى.

ته داومنه چه علمى اوفنى لياقت،سياسى اوادارى لياقت،اخلاقى اوروحى لياقت يوله بله فرق لرى اودغه ټول لياقتونه په يوه سړى کښې ډيرلږ جمع کيږى.

داښه کارنه دى چه مونږ له هرسياسى اوادارى شخص نه داخلاقى لوړتيا انتظارولرويا ترينه علمى اوفنى لياقت وغواړو.

ديوه سيا ستمداراواداره چى سړى لياقت دادى چه خلقوته ځان اوجهان په بل رازوښى اوڅه چه ځانته روا ګڼى دنورودپاره يې ناروا وګڼى، يعنى په خپله هره شپه قماروهى اونوروجوارګروته سزاورکړى،دى دبزم په مجلس کښې هرڅه وکړى اوپه نوروباندى ټنګ تکوودروى.

پخپله نه انجنيروى اونه مهندس مګرعلمى اوفنى کسانوته لازمه هدايات ورکړى اوبه کاريې واچوى، ده په کوم مکتب يا مدرسه کښې څه نه وى لوستى مګردښونځيوامتحانونه واخلى اوښوونکوته دعلم اومعارف په باب ګټورى ويناوى وکړى.

ده ويل ما دخپل ماموريت په وخت کښې خپل لوى لوى آمران وليدل چه دمطبوعاتى چاروپه باب يې ما ته هدايتونه راکول مګردغه کلمه يې (مطبوعاطى) ليکله، داخترونوپه ورځ به يې پخپلورسمى نطقونوکښې دعدالت ګسترپه ځاى رعيت ګسترويلى.

ښه مى په ياددى چه يوه ورځ چا دده دپاره ميلمستياکړى وه چه هرڅه ديرزيات و ، مګردکيفيت په لحاظ يې خونده نه وه، هلته يوه مديروويل داميلمستيا دکميت په لصاظ دستا ينى ورده مګردکيفيت په لحاظ يې مزه نشته. زمونږ آمرچه ديرلوى کاردارومګردکم اوکيف په معنى ښه نه پوهيده هغه ته وويل چه:(کميت نګوکثرت بګو) زه دغه وخت پدى پوه شوم چه ادارى اوسياسى اشخاص علم ته ډيراحتياج نلرى دوى پخپل قوت اوقدرت لوړمقام ته رسيدلى شى اوپوهه دلاس لاندى خلقودپاره ډيره په کارده.

ماته دا معلومه شوه چه علم عادى لياقت دى اوقوت دفوق العاده لياقت نوم دى، په فوق العاده لياقتونو کښې ځينى هغه لياقتونه هم داخل دى چه هرخوک يې نشى ليدى اوبلا تشبيبه له سحراوساحرى سره شباهت لرى چه زرنګ، چلاکى،خودنمايى اوعوام فريبى ورته ويل کيږى اودچا نس اوتصادف برخه پکښې زياته ده.

کوم قوت اوقدرت چه دادارى اوسياسى کسانوپه برخه رسيدلى دى هغه ديوه روحى تاثيرپه وجه دفوق العاده لياقت رنګ پيدا کوى اودجلال اوعظمت په رڼا کښې ديرمعمولى لياقتونه فوق العاده معلوميږى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که ښه فکروکړوا وونه غوليږونو لياقت او کفايت د زور او قوت د وهم نوم دی او علمی يا فنی لياقت په هروخت او په هرځای کښی د قوت او قدرت تابع دی.
افلاطون او ارسطو که په هرځای کښی وی د سکندر لاس لاندی نه وی او سقراط به په زندان کښی د زهرو کنډول په سرا ړوی.
هغه کسان چه اوس په مدنی دنيا کښی د ديموکراسی په اساس د آرا په کثرت لوړ مقامونه نيسی هغه هم په علمی لحاظ لوړ خلق نه وی بلکه له ځينو ورونه يی لياقت ښکته وی په اخلاقی لحاظ هم دوی په نوروځه تفوق نلری مګرپه يوه ساحرانه قوت له خپلو حريفانو نه ميدان وړی او په ځينو پټوو سايلو يا غولوونکو شيانو عمومی توجه ځانته رااړوی.
دا د منلو خبره ده چه ځان د خلقو په سترګو کښی ښه ښودل او لوړ مقام ته رسيدل ډيرځله د خلقو د غولولو او ځان بل راز ښودلو نتيجه وی او ډيرلږ کسان دی چه د يوه حقيقی لياقت په مرسته يوه عالی مقام ته رسيږی او په اخلاقی فضايل په عالم کښی محبوبيت پيدا کوی.
يو اجتماعی عالم د خپل علمی تحقيق په رڼا کښی وايی
هغه څوک چه په رښتيا له ټولو اجتماعی عيبونو يعنی له خود پرستی له تعصب له خطاکاری او له ريا او دروغو نه خلاص وی له اجتماع سره به هيڅکله موافقت ونشی کړی او هره کوره به انزوا اختيارکړی.
که د غه خبره رښتيا وګڼو نو هغه لياقت چه خلق يی خوښوی او په خلقوا غيزه لری بله قيافه پيدا کوی او د اسی مثال لری لکه چه يو بدرنګه مخ په ډول او سنګار ښايسته وښودل شی.
همد غه سبب دی چه ځينی بدرنګه مخونه خلکو ته ښه ښکاره کيږی او ځينی ښايسته مخونه چه د حيا او عفت په پرده کښی پټ دی د چا توجه نه جلبوی.
لياقت کله لکه لوړ برج له ډيرلری ځايه نظر جلبوی مګرهيڅ پکښي نه وی او بی له نمود ه نور څه نلری.
کله کله ورانه کنډوا له ګنجونه پکښی وی او څوک يی نه وينی.
ما د غه راز ډيرمختلف او متضاد لياقتونه ليدلی دی او پوهيږم چه هرلياقت ښاغلی نه دی.
ډيرخلق د ا هم لياقت بولی چه سړی قليه روپی په بازار کښی وچلوی او په يوه روپی د دوو روپو مال واخلی ځکه په لياقت باندی ډيره ښه عقيده نلرم او ډيرځله را ته د غه متاع لکه د غلا مال که هرڅومره قيمتی وی ارزانه او بی قيمته معلوميږی.

کوچنيان

زه نه پوهيږم چه وموږ ولی کوچنيانو ته په کوچنی نظر ګورو، يعنی ولی ځانونه لوی ګڼو او دوی کوچنی بولو؟ ښايی چه پدی خبره زه ساده غوندی ښکاره شم او زما د غه خبره د کوچنيانو خبره وی مګرڅه وکړم زه په رښتيا تراوسه ښه نه يم پوه شوی چه لوی څوک دی او کوچنی څوک دی؟ ځينی کسان چه د لويوالی دعوه کوی او ځانونه لوی ګڼی ماته کوچنی او واړه په نظر راځی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښايي چه ددی سبب همدغه وی چه زه پخپله کوچنی يم.
ديوه کوچنی ماشوم زمکه او اسمان هم ډيرلوی نه وی اولمريا سپوږمی ورته يوټيکلی ښکاره کيږی.
ددنيا لکونه اوکروړونه هم دماشومانو په نظرکښی له خوشلونه زيات نه دی اوهرڅه کم په نظرورځی.
پاته شوه دابله خبره چه کوچنيان زما په نظرکښی خدای ولی لوی کړيدی اوزه څله هغه چاته په لويوالی قايل يم چه نوروته واړه معلوميږی.
داهم بی دليله نه ده، زه په ماشومانوکښی ځينی داسی لوی خويونه سترصفتونه وينم جه هغه(ستاسوپه اصطلاح په ډيرولويانوکښی نشته)
هغه کسان چه لويی لری اوځانونه ورته لوی اوزورورمعلوميږی دخپلی کينی اوبغض په مقابل کښی ډيرکمزوری دی.
که زه اوته هرڅومره لوی شواوقوت وموموپخپلوغليمانورحم نشوکولی.
زورورو باندی قهراوغضب ديرزوروروی مګرماشومان دغه رازنه دی هغوی په زړونوکښی که کله عناد اوکينه پيداشی ډيرژريی محوه کولی شی اويوه شيبه وروسته له هغه چاسره مينه کوچه يوساعت دمخه يی ورسره منګولی لګولی.
داکارلويان نشی کولای،لوی خلق دخپل قهراوغضب په مقابل کښی ديرواړه اوډيرکمزوری دی.
دا زوراوقوت دکوچنيانوپه برخه رسيدلی دی چه دحسد اوعناد اورمړکړی اوداجهنم په ګلزاربدل کاندی.
ددنيا لوی لوی غمونه اومصيبتونه چه دلويانوملا ماتوی په کوچنيانوډيرتسلط نلری اودحوادثوډيره زوروره سيلی ددوی له شونډوخندا اوخوشحالی نشی وړلی.
دوی په همدغه جګړه کښی خپل کاغذی پتنګان په هواکوی اوخاندی ددوی تصوراوتخيل له دوزخ نه فردوس جوړولی شی اومونږ په جنت کښي هم له مارانواولړمانونشوخلاصيدی.
دوی په ډيرلږڅه ډيرخوشحاليږی يعنی ديره زياته خوشحالی په ډيرلږ شی اخستلی شی مګرلويان په ډيرڅه هغومره نه خوشحاليږی.
پدی سودا دوی له هرچانه ښه پوهيدلی دی اونورپکښی غوليدلی دی.
دکوچنيانوپه زړه ګښی چه هرڅه وی هغه په خوله هم ويل شی مګرلويانوته دغه حق پوره حاصل ندی.
داجتماغ اداب اوقيود ، عرف اوعادت،اصول اوقوانين په لويانوحکومت کوی اوکوچنيان دعقل له غلامی نه هم خلاص دی.
داخبره صحيح ده چه انسان اول په جنت کښی و ، وروسته بيا دغه نيمګړی جهان ته راغی.
دهرماشوم سرګذشت همدغه دی، ماشومان اوکوچنيان ټول جنت کښی دی ، دمورغيږ دماشوم دپاره جنت دی، دميندوتيونه دشيدولښتی دی دحيات اوبه همدغه سپينی پی دی چه دميندوله تورويلوونولاندی پټی دی.
ترڅوچه ماشوم ماشوم دی اوله انديښنوسره نه دی اشنا ددنيا له غمونونه داسی بی غمه دی لکه چه پدی دنيا کښی بيخی نه وی اوپه بل جهان کښی اوسی.
کله چی له دغه معصوميت نه لږغوندی لری شی اوشيطان يی وغولوی نوله جنت نه بهرشی اودنيا ته راشی.
اوس پوه شوی ! چه بلوغ اولويوالی علامه له شيطان سره آشنا کيدل اوغوليدل دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګ برجونه

دکلا برجونه او دیوالونه ډیرجګ و ، دکلا شاوخوا خندق ډیرژورو. له دغه جګوالی سره دغه ټیټوالی تړلی و او دلوړتیا راز په همدغه ګنبده کښی پټ و.
ترڅو چه یو ځای ډیرژورنشی دچا برجونه نه جیګیږی.
دیوه لوړیدل او دبل ټیټیدل یو له بله تړلی دی.
دا جګ برجونه هرچاله لری لیدل مګردا لویه کنده له لری چانه لیده او نژدی خلقو هم ډیرپام ورته نه و.
زمونږ سترګی له ډیرلری ځایه اورخلی او جګ برجونه وینی مګرژوری خاګانی او لویی کندی څوقدمه هغه خزانه وینی.
ددی هسکو دیوالونو او لوړو برجونو ځته له همدغه ټیټ ځایه اخستل شویده دا ځته د سنډا له پښولاندی پخه شوه او ډیرو خلقو په لتوو وهله بی له دینه دا دیوالونه او برجونه نه لوړیده.
یوه لوړمقام ته رسیدل دغه راز کارونه په مخکښی لری او ټیټ همدغسی جګیږی.
ددنیا جاه وجلال، عزت او منزلت هماغه لوړ برجونه دی چه سرګذشت یی له ډیرټیټ ځآیه شروع کیږی.
کوم سرچه دډیرو خلقو په مخکښی په تعظیم ټیټ شی نورسرونه ورته په احترام نه ټیټیږی.
هغه چه بل ته لاس په نامه نه وی ولاړ نورو ورته لاس په نامه نه دریږی.
دا هغه پوردی چه سړی یی یوه ته ورکوی او له بل نه یی غواړی.
که دا خبره تاسی نشی منلی نورا شی دخان نوکران وګوری ! هغه چه دخان په مخکښی خپل سرډیرټیټوی په نورو باندی ډیرتفوق لری اودرجه یی لوړه ده.
هغه آس چه دارباب دسپرلی دپاره په کمند کښی ولاړ دی له نوروآسونونه ډیرقدرلری او میتران یی ډیرښه خدمت کوی.
که مونږ حقیقت ته ښه ځیرشو عزت ډیرځله په ذلت ګاټه شی او باداری دغلامی نتیجه ده.
ډیرخلق شته چه دشخصیت ګټلو دپاره خپل شخصیت له پښولاندی کوی او دعزت دپاره عزة النفس قربانوی.
څنګه چه دهقانان غنم په خاورو کښی شیندی اوبیا دغنمو درمندونه اخلی دوی هم عزت او شخصیت له خاورولاندی کوی او ودی ته یی منتظروی.
په دنیا کښی لږکسان دی چه خپل فطری او طبیعی لوړوالی په بل شان ساتی او دلوړو برجونو غوندی نه دی بلکه دغروله جګوڅوکوسره شباهت لری.

حقیقت

لکه چه ریا په عبادت کښی وی او شیطنت په هوښیاری کښی.
دښمنی هم که ددوستی په جامه کښی پټه وی او رقابت دمحبت په خیرښکاری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډيرمحبتونه دی چه ډيری پټی کينی پکښی پټی دی.
په ډيرو احسانونو کښی ديرزيانونه پټ دی.
ددی زمانی خندا د ماشومانو او ساده ګانو خندا نه ده چه يوازی د مينی او محبت له پښته وی.
ددی وخت ښيګڼه هم که هرڅومره ښکلی وی عفت او تقوی پکښی نشته او ډيره رسوايی ورسره ملګری ده.
د رقيبانو احسان او مهربانی د خلقو په نظر کښی ځوانمردی معلوميږی مګر له دغه باران سره تندر، ږلی او سيلابونه ملګری دی.
زه د دښمنانو مروت عاليجنابی ګڼم مګر صداقت او محبت ورته نشم ويل همدغه سبب دی چه زه دروغ او ريا بيخی نشم زغملی او په ځينو مواردو کښی ورته ډيرښه نومونه هم پيدا کوم.
زه پوهيږم چه عاليجنبان خپل رقيبان څنګه وژنی؟ ما ته معلومه ده چه قاتلان تول يو راز نه دی.
ځينی خپل رقيب په توره وژنی، ځينی په ټګی او ځينی په احسان، ته کولی شی چه د خپل رقيب سر د احسان په زور ځانته ټيټ کړی او له خپل حقه هم ورته تيرشی مګر له رقابت نه نشی تيريدلی.
په احسان او مهربانی رقيب محوه کيږی مګر رقابت نه محوه کيږی رقيب وژل او رقابت وژل ډيرفرق لری.
ډيرو خلقو خپل دښمنان مړه کړه مګر دښمنی مړه نشوه.
د پهلوانی په ميدان کښی يو پهلوان بل ته د ملګرتيا لاس غځوی او احترام په ځای کوی مګر ځان ورته نه ځملوی.
دغه راز احسان د زور او قوت خاوندان له چاسره، نشی کولی ، دا نيکی يوازی د ضعيفانو کړدی.
هغه چه خلق ورته سخی وايی او ستاينه يی کوی عاليجناب به وی مګر د خيرخاوند نه دی.
د خان او ملک دا لويه او ښکلی مهمانخانه (ميلمستون) چه ګوری په زور او جبر جوړه شويده او ډيرکورونه يی د خپلی ودانی د پاره وران کړيدی.
دا راز سخيان د خوارانو او غريبانو ګيډی نه مړوی بلکه خلق خوار وی او وږی کوی يی.
حجره چلول او ميلمانه پالل په حقيقت کشی د ډيرو وږی کول او د لږو مړول دی.
دغه اسراف او تبذيرچه تا ته جود او سخا معلوميږی د پاکی او حلالی ګټی نتيجه نه ده.
که څوک په ظلم او زور په چل او فريب پردی مالونه خپل نکړی دغه راز لوی دسترخان نشی غوړولی.
دچا په کور کښی چه هره ورځ پسونه او چرګان حلاليږی له هغه سره اروموريا دليوانو قوت ملګری دی يا د کيدړانو چل او فريب.
که څوک غواړی چه رښتيانی سخی او د خيرخاوند وګوری نو لاړ دی شی هغه دهقان دی وګوری چه يوه لاروی ته يی سکړک او شروبی په مخکښی اېښی دی او پخپله يی هم همدغه خوراک دی.
څوک چه پردی مالونه په چا باندی نه خوری او د خپل زيار او زحمت په ګټه ميلمه او مسافرپالی په سخاوت نه دی مشهور مګر د خيرخاوند ورته ويلی شو.
هغه چه خانقاء چلوی او په لنګرکښی يی ډيرو ږی مريږی مريږی په ظاهره خودی نورو ته ډوډی ورکوی مګر په حقيقت کښی دی د نورو ډوډی خوری.
دغسی پيرا و فقيرته که ډيرخلق ډيرڅه راوړی او له ډيرو غټو سودا ګرونه په تول کښی درونډ وخيژی رښتيانی فقيرويل شو ځکه چه دده هرڅه د نورو مال وی او پخپله هيڅ نلری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه چه د خان او ملک سخاوت د پردی مال برکت دی د شیخ کرامت هم د نورو د کرم نتیجه دی هغه څه چه مونږ ته په ظاهره ښه ښکاری په حقیقت کښی ښه نه دی او اصل څیره یې ډیره بده ده.
مونږ د یوه لښتی روانی او به پاکی ګڼو که څه هم دلارو او د کوخو ډیری پلیتی او به ورسره ګډی شوی او ډیرو ځارویو پکښی بولی کړیدی.
ډیره ښه ده چه زمونږ سترګی د حقیقت د لیدو د پاره نه دی پیدا او هر وخت ظاهر ته ګورو.

لویه خدایه؟

که زه ښه وکړم ته را سره ښه کوی که بد وکړی د بدو سزا راکوی.
که ستا مینه زما په زړه کښی وی په محبت را ته ګوری.
که زه بی مینی شم ستا مهربانی کمیږی.
ستا د رحمت بارانونه په ما باندی هغه وخت وریږی چه زما په زړه کښی رحم وی.
زه چه هر څه وکړم ته هماغسی را سره کوی.
زما نیکبختی او بد بختی زما په عمل پوری اړه لری او جنت ته یا دوزخ ته تګ زما د ښه عمل او بد عمل نتیجه ده.
زمونږ عقل او فکر همدغومره دی مونږ چه تا ته پخپله آینه کښی وګورو ستا په باب د غه شان فکر کوو.
که مونږ ځانته ونه ګورو ستا لوی شان ته وګورو ته زمونږ له خیال او فکر نه ډیر لوی یې.
مونږ چه د ځان غوندی خلقو د پاره کالی نیسو او هغه د سر په سترګو نه وینو یا لنډ وی یا اوږده.
مونږ پوهږو چه ستا ستاینه له مونږ نه پوره نه ده.
مونږ ډیر واړه او کوچنی یو ته ډیر لوی یې.
دا زمونږ کړدی چه د ښو په مقابل کښی ښه وکړو او د بدو په مقابل کښی بد ، که مونږ خوک وو هو حاکمان هم مونږ وهی.
که مونږ په ځمکه کښی غنم وشیندو او او به ورکړو ډیر غنم راکوی، او زمونږ آب و دانه ځمکه هم بی عوضه نه پریږدی.
که د یوه نیالګی پالنه او روزنه وکړو خوږه میوه او یخ سیوری راکوی.
که سودا ګروته پیسی ورکړو هر څه چه وغواړو راوړی یې.
که له یوه ماشوم سره مینه وکړو له مونږ سره مینه کوی.
ستا شان له ټول مخلوق نه ډیر اوچت دی.
ستا اراده زمونږ د ارادی تابع نه ده.
ستا کړه زمونږ له کړونه نه پیدا کیږی.
ستا محبت زمونږ د محبت مولود نه دی.
ته خالق یې او مونږ مخلوق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومان

مونږ ناست وو ، ماشومانو زمونږ له خنګه لوبې کولې.
کله به يو له بله ويشتل چيغې به جګې شوې ژړا اګولا به وه.
کله به د خندا شور او زوږ که دومره او چت شو چه په عذاب به يې کړو.
يوه به چه د بل د لوبو شيان ګډوډ کول هغه به په قهر شوا و کنځلې به يې کولې زمونږ پام نو ،يو را پاڅيده د بل مخ يې شو کارې کړ د هغه په مخ وينې وبهيدې او له مستې نه جنګ جوړ شو.
مونږ ويل: خيردې واړه دې نه پوهيږي.
زمونږ لوېوالې دا تقاضا درلوده چه د کوچنيانو طفلانه لوبې هيڅ وګڼو او ملامت يې نکړو.
ماشومان د عمر او وجود په لحاظ په رښتيا له مونږ نه واړه دې مګر دومره واړه نه لکه مونږ چه د خداې په دربار کښې واړه يو.
د ماشومانو پوهه به له مونږ نه لږه مګر زمونږ پوهه د خداې په حضور کښې هيڅ نه ده يا هيڅ ده.
هلته مونږ له ماشومانو نه ډير واړه يو ، او زمونږ پوهه ډيره لږه ده.
زمونږ لوبې هم دوړ وغوندې دې.
زمونږ خندا او ژړا هماغسې ده.
ماشومان پوهيږي چه واړه يو ، او مونږ نه پوهيږو.
راشئ ! چه پدې خبره ډير خوشحاله شوا و دلوې خداې لويوالې ته په ډير اميد وګورو.

شعراوادب

د انسان په وجود کښې دوه شيان ډير عزيز معلوميږي چه يوه ته زړه او بل ته دماغ وايي.
له دماغ نه علم او فلسفه پيدا شوه ،له زړه نه شعر او ادب.
اروپايان زړه د عواطفو او نفسي احوالو ځاي ګڼي ، مسلمانان د ايمان او عقيدې ځاې ته زړه وايي.
صبر ،رحم ، کرم شجاعت ،سخاوت د زړه کاردې.
عشق او مينه په زړه کښې وې.
شعر له زړه نه الهام اخلې او له زړه سره کارلرې.
ډارون وايي: هغه لوې کمال چه د تحول او تکامل په لاره کښې يوازې د انسان په برخه رسيدلې او نورژوې ترينه محروم دې د انسان قلبې عواطف دې چه په رحم ،مروت ، کرم ،شجاعت ، نوعه پرستې ترينه تعبيرکيږي . که انسان غواړي چه له حيوانيت نه لرې وې بايد د غه عواطف ښه وروزي ، د عواطف روزل د شعرکاردې او شعر ته د عواطفو او احساساتو د ظهور او تجليت کوه طور ويل شو.
څنګه چه د لمرو ړانګې او پلوشې لومړې ځل د لوړ و غرو په څوکو پريووزي او روستې وداع هم د غرو له څوکو سره کوي ، دغسې د عواطفو او احساساتو پرتو هم د شاعر په زړه له نورو نه زيات لويږي او ځينې زړونه لکه د غرو ځمځې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوغارونه دغه رڼا یا بیخی نه وینی یا یې ډیره لږه وینی، همدغه عواطف او احساسات چه د شاعر له زړه نه الفاظو ته را نقل شی شعر ترجوړشی او په زړونو اثر کوی.

هو ! د شعر موضوع ښکلی خیالات ،عالی احساسات، د زړه تاثرات، د غم او خوشحالی خوبونه، د روحی او جسمی ښکلا اغیزی او عشق و محبت دی.

که دغه شیان په یوه ښکلی تعبیر او ښو الفاظو کښی بیان شی چه د فصاحت او بلاغت مراعات پکښی په ښه شان شوی وی شعر ترینه جوړ شی او ډیر ښه شعر هماغه دی چه په دغه معیار برابروی.

څومره چه د یوه شاعر فکر او خیال آزاد وی او د محدودیت له قیودو را وتلی وی هغومره یې شعر لوړ او عالی وی.

که یو شاعر د نورو په شان هرچاته او هرشی ته سرټیټوی او په فکر کښی یې د بغاوت جذبه نه وی موجوده له هغه نه د ښه شعر هیله نشی کیدی.

شاعر باید د فکر انقلاب علمبردار او بت شکن وی.

شاعر ته نه ښایی چه د زاړه منطق درس د عقل له زاړه بوډانه واخلی او په زړه لاره په زاړه فکر پسی لاړشی.

د شاعر خیال باید ډیر لوړ پرواز وکړی او له ډیر هسک ځایه د غه جهان ته وګوری.

د شاعر نظر باید نورو غوندی نه وی او هرڅه په بل شان ووینی د شعر او ادب ژوند د فکر په ابتکار کښی دی او تقلید یې ابتذال د شاعر مرګ دی.

د شعر او ادب دنیا په دلداری او دلبری ولاړه ده شاعر باید په هرڅه او په هروخت کښی زړه ته رجوع وکړی او ډیر حساس زړه ولری.

هغه چه په زړونو کښی هیجان، تاثر او حساسیت نشی پیدا کولی او زړونه نه خوځوی شاعر ورته نشو ویلی.

که داخبره رښتیاوی چه انسان په هروخت او په هرحال کښی د زړه په خوښی پسی روان دی او زړه په دماغ باندی حکومت لری یعنی د عقل ادراک د قلبی تمایلاتو له تاثیر لاندی وی نو ویلی شو چه د یوه ملت عقلی او ذهنی سیر او حرکت هم د شعر او ادب تابع وی او شاعران په نفسیاتو او روحیاتو کښی تهیر او تحول راوستلی شی.

همدغه شعر دی چه په زړو کښي زلزلی او طوفانونه پیدا کوی او کله پکښی داسی صبر او سکون ږدی چه غرونه یې ثبات او استقامت ته حیران وی.

که دا رشتیا وی چه د چرګانو په نارو ویده خلق له خوبه پاڅیږی نو دا باید و منو چه د شاعرانو په نغمو د یوه ملت مړه احساسات او جذبات را ویښیږی او پدی اسرافیلی شپیلی کښی بل راز تاثیرات موجوددی.

کوم فیلسوف چه هرڅه بد ګڼی او ژوندوکی توره په نظر ورغلی ده هغه هم شعر ته ښه ګوری او شعر د انسان د پاره یوه ښه پناه ګاه بولی.

شوپنهار روایی: تولی بدبختی د انسان له نفس څخ نشت کوی او له ژوند سره ډیر مصیبتونه او غمونه ملګری دی که څوک یوه داسی چاره لټوی چه له بدبختیونه لږ غوندی په امن کښی شی باید په صنعت او هنر کښی مستمرق شی او د ښکلا په مظاهرو کښی ځان ورک کړی.

په دغه حال کښی سړی په ظاهر له خلقو سره وی مګر په معنی کښی یوازی وی او دنیا ورته لکه یو سراب معلومیږی چه دده لمنه نشی لمدولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په همدغسې بيخودۍ کښې انسان د دنيا له شراو شوره اسوده کيږي او د بې نيازۍ مقام ته نژدې کيږي چه غير له حقايقو بل شي ته متوجه نه وي، دغه صنعت او هنرچه د شو پنهاو رپه نظر کښې د ښکلا مظهر دی او د ى ورته ښه پناګاه وايي شعردی.
که چيرې په دغه غم لړلي جهان کښې د سعادت او نيکبختۍ پلوشو کله کوم کوررڼا کړي وي هغه به د شعر کور(بيت)وي.
د شاعرخيالي دنيا ترډيره حده له غمونو او مصيبتونو نه پټه ده او هلته د اسې به درد سره بيخودۍ شته چه له سرې نه هرڅه هيروي.
تاسې شعراو ادب ته په عادي او معمولي نظرمه ګورئ، د شعرتو منه او قد سيت په نظر کښې ونيسئ.
هغه څه چه په زړونو کښې پيدا کيږي او په زړونو اثرکوي هغه عادي او معمولي څيز نه وي.
دا دغم او خوشحالۍ ترانه د انسان په ژوندانه کښې ډيره زياته اغيزه لري او انسان ترينه هيڅکله نشي بې نيازه کيدی.
د يوه ملت ژبه، کلتور، اخلاق په شعراو ادب ساتل کيږي د يوه ولس د ذوق او شعور،
فکر او خيال، د احساساتو او عواطفو هنداره شعراو ادب دی.
هرڅومره چه د يوه ملت شعراو ادب عالي وي هغومره يې اخلاق، نظراو روحيات لوړوي او له لوړو ملکانو او انسانی فضايلوسره يې ارتباط او تعلق زيات وي.
شعراو ادب د بشرعلايق له دين او مذهب سره ټينګوي او په هوښياري کښې بينايي او همدردي پيدا کوي.
کله چه زړونه کلکيږي يا توريږي نو شعرپکښې رقت او صفايي پيدا کولی شي.
هغه څه چه انسان د ماديت له غلامۍ او بت پرستۍ نه ساتی شعردی.
عارفانه ذوق، انسانی عاطفه حکيمانه شعور د شعرپه نغموده کوی او د حسن و نظرعلايق همدغه شی ساتی.
کوملت چه شاعرنلري زړه نلري، سترګې نلري، عواطف نلري او د ذوق وتمناله خونده محروم دی.
شاعران دا کولی شی چه د انسان فرعونی غرورپه تواضع بدل کړي او د دوهی ملنګ ته شاه جهان خوی او مړې سترګی ورکړي.
غم او سرور د شاعرهديه ده چه له زړونو څخه يې اخلي او زړونو ته يې ورکوي نو کوم قدر او قيمت د انسان په بدن کښې زړه لري په يوه جامعه کښې يې شعراو شاعرلري.

د ادب راز

چاچه د شعراو شاعرپه باب ډيرفکرکړيدی او د واړه يې ډيرښه پيژندلي دی هغه وايي ډيرښه شاعرهماغه دی چه ډيرخود پرست وي او بې له ځانه په بل هيڅ شی کښې فکرونه کړي.
د غه راز شاعرخپل ځان پخپل شعرکښې ښيي او مونږ ګمان کوو چه زمونږ تصويريې ايستلی دی.
شاعرځکه په مونږ ګران دی چه زمونږ د زړه خبرې کوی او زمونږ خاطرات را يادوی.
شعرد زړه غږ دی او د زړه غږ د منطق له غږ نه ډيرقوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعرپوهيږي چه عقل اومنطق،دليل اوبرهان په مونږ باندی حاکم نه دی بلکه غرايزاواحساسات زمونږ رهبری کوی،دهمدی لامله هغه له احساس اوغريزی سره خپل تعلقات ټينګ ساتی اوله زړه سره کارلری.
هڅوک چه زړونوته ښه ښه پيغامونه راوړی اوزړونه خوشحالوی شاعردی، هغه پيغام چه دمعشوقی له خوا عاشق ته رائی شعردی.
شاعرله مونږسره دعشق اومينی په کارکښی کومک کوی اوله دينه ښه کومک بل نشته.
شاعرپوهيږی چه له نااميدی نه څنګه لذت اخستل کيږی اوغم څنګې خوږوالی پيدا کړی.
شاعران لکه ماشومان ډيرښه ښه خوبونه وينی اوپه همدغوخوبونودزړه نوتسلی کوی.
که دغه خواږه رويا اوښکلی تخيلات نه وی دژوندانه تحمل ډيرګران دی.
څه شی چه مونږته ژوند خوږاوښه ښکاره کوی دهغه شی تصوردی چه په ژوند کښی بيخی نشته.
تاسی له شعراوشاعرنه علمی حقايق مه غواړی دشعرهدف حقيقت نه دی جمال دی ښکلا اوجمال لکه علم په ټينګ اساس نه دی ولاړ.
دعلم په دنيا کښی په يو څه پوهيدل خوندلری اوپه شعراوادب کښی ايهام اوابهام مزه داروی.
دلته سراوراز،پرده اوحجاب کمال دی،هلته تشريح،تفصيل تحليل اوتجزيی ته ضرورت دی.
هغه جذبه چه دانسان په روح ډيراثرلری دسرجذبه ده.
هيڅ ښکليتوب بی پردی اوبی حجابه نه دی.
هرڅه چه مونږ خوښوو اورموږ يی په مخ باندی دا سرپرده پرته ده.
انسان له هغواشعاروسره شديده علاقه لری چه ځينی برخی يی ابهام لری اومختلف تعبيرونه پکښی کيدلی شی.
په شعرکښی يوازی دغريزی رهبری کافی ده.
شاعربايد دخپل فن به قوانينوکښی ډيرتاورا تاونشی چه لطف اوزيبايی يا خپل معصوميت له لاسه ورنکړی.
دلوړاوعالی شعردپيژندلومعيار بل شی نه دی له ژوند سره ارتباط دی هرڅومره چه يو ادبی اثرله ژوندانه سره ښه ارتباط ولری هماغومره ورسره علاقمندی زياته وی.
په شعراوادب کښی ساده انشا دا نه ده چه بيخی بی پيرايی وی اومختلف اجزا اوعناصرپکښی نه وی چه مختلف اجزا اوعناصرپکښي داسی ويلی شوی اوګډ شوی وی چه تشخيص اوتجزيه يی نشی کيدی ساده انشا ورته ويلی شو.
څنګه چه دلمرړڼا ظاهراً سپينه اويورنګ معلوميږی مګرپه حقيقت کښی له اوو رنګونوڅخه جوړه ده ، ساده انشا هم له دغسی ترکيب پيدا کيږی.
غرض دا چه په شعراو وينا کښی ساده ګی ښه ده او سادګی له ښه امتزاج له عالی نظم اوداجرا له ښه تناسب څخه پيدا کيږی.
هغه انشا چه ډيری قلقلی پکښی وی اوډيرجليل لری يعنی لکه رعد اوبرق داسی وی دليکونکی عجز اوتصنع ښی.
دغه راز هنرښودنه له واعظانوسره ښايی،په شعراوادب کښی ساده ګی لوی صفت دی نه کاکه توب اوطمطراق.
شعرله علم اوفلسفی نه دين اومذهب ته ډيرنږدی دی اوالهامی خيز دی په شعرکښی عواطف اوخدايی فکرونه ډيره اغيزه لری.
په شعراوادب کښی يوازی بشرولتيوی اوبس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اناتول فرانس چه په ادب کښی ډیرژورفکرلری شعراوشاعر، ادب او ادیب ته په دغه نظرګوری اودغسی یی معرفی کوی.

نوی کال

مونږحسابی خلق یو اوله ځان سره یوحساب لرو.
زمونږ په حساب زوړ کال ختم شو اود نوی کال په سربانډی موقدم کینبود.
مونږ پوهیږو چه زمونږ حساب نوروغوندی نه دی.
دهغوی نوی کال دشلم قرن شپږ پنځوسم کال دی اومونږ دڅوارلسم قرن پنځه دیرشم کال ته نوی وایو.
په رښتیا چه مونږ پخپل حساب ډیرښه پوهیدلی یو اوپوهیږو چه په کوم زمانه کښی ژوند کوواوڅومره بیرته پاته یو.
مونږهم دزمانی په ګرندی ګاډی کښی سپاره یو اوچیرته ځو.
دا ګاډی لکه دوزیرانوموټرکال په کال نوی کیږی مګرپه زړواوخرابولارورواڼ یو، ځکه ګرندی نشوتللی.
مونږ په کال اوکالوکښی ژوند کوواوډیرخوشحالیږوچه له زاړه کوره نوی کاله ته اوله زاړه کاله نوی کال ته لاړشو.
هو ! مونږنوی کال ته خوشحالیږو اوهرکله غواړوچه نوی لوښی پیدا کړو اوپه نوی پیاله خوله کیږدو، که څه هم دزړی زمانی دقرمزاوجاپان لوښی ددی وخت له لوښونه ډیرښه دی.
زمان اومکان هم دوه طرفه لوښی دی چه زمونږژوند ورپوری تړلی دی اوپه دواړو کښی مونویتوب خوښ دی، مګرد مکان په ساحه کښی زوړ اونوی ښه پیژنو اوپوهیږوچه دغه ښارنوی اوهغه زوړ دی،دا ودانی زړه اودا بله نوی ده،خودزمانی په زړښت اوځوانی کښی لکه چه تیروتلی غوندی یو.
دزمانی ظرف چه هرڅومره زړیږی زمونږ په حساب هماغومره نوی کیږی، مونږ دزمانی آغازته نژدی وختونه زړه زمانه بولواودزمانی روستیوپیړیوته نوی عصراونوی زمانه وایو.
نوی کال هم په همدغه صحیح حساب بنادی.
داتیا کالوبوډا خپل روستی کال نوی کښی اودخپل ماشوم توب زمانه ورته زړه معلومیږی.
هرکال چه نوی کیږی له ځانه سره نوی خیالونه ، نوی فکرونه ، نوی کارونه ملګری وی.
که نوی کال خپل ټول کالی نوی نکړی یوڅه خونوی کوی اوځینی زړی جامی له ځانه لری غورځوی.
دنوی کال دنویتوب معیارهمدغه دی.
مونږ هیله لروچه نوی کال په ډیرونوجاموکښی ووینواوډیرنوی شیان ورسره وی.
مونږله نوی کال نه په رښتیا نوی څه غواړو اوپدی پوهیږوچه زوړ بوډا په نوی جامه کښی هم زوړدی اونوی ځلمی په زړوجاموکښی زوړنه دی.
که نوی کال زړوښکاریانوته نوی مرغی راولی نوی کارورته نشوویلی.
دنوی کال دلومړی ورځی میله هم څه نویتوب نلری ځکه چه زمونږ په هیواد کښی دهرنوی کال شروع په میلواوساعت تیریوکیږی اوقلبه کشی یعنی دکارآغازرسماً یوه نمایشی لوبه دی.
مونږباید پدی پوه شو چه نوی کال له مونږ نه څه غواړی اوپخپله څه کوی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی کال سمدلاسه دورځو په اوږدولو او دشپو په لنډولو پيل کوی.
يعنی دخوبونو وخت کموی اودبيداری وخت دکاراوفعاليت دپاره زياتوی.دتياری اوتورتم عمرلنډوی اودرڼا عمراوږدوی.
که مونږ دنوی کال په رمز او اشاره پوه شو دپسرلی بريښنا ګانی همدغه مطلب ته اشاره کوی چه دنوی ژوند اساس په برق اوبريښنا ايښودل شويدی اوهغه زمانه تيره شوه چه دحيات اوبه په تورتم کښی وی اوژوند په تيارو کښی و.
دنوی کال له شروع کيدوسره سم په هوا کښی اعتدال پيدا کيږی اودژمی سوړوالی ورکيږی.
دنوی کال لومړی درس همدغه دی اوساړه زړونه يی نه دی خوښ راشی ! چه دزمانی په تقاضا ځان پوه کړو او پيروی يی وکړو.

زما دلاس نيالګيه!

زه نه يم خبرچه ته چيرته وی او له کوم ځايه راغلی.
دومره پوهيږم چه له نورو ګڼو نيالګيو سره په يوه تنګ ځای کښی ولاړ وی.
هلته ستا دلو يېدو او غټيدو دپاره زمينه مساعده نه وه ځکه ستا تعلق له هغه ځايه قطع شو اودلته راغلی.
زه ستا په راتلوډيرخوشحاله يم او تاته پخپل انګړ کښی ځای درکوم.
زه غواړم چه ستا تعلق او ارتباط له دغه کاله سره ښه ټينګ شی ستا نيلی اوريښی هرخواته وغځيږی ،ستا څانګی اوښاخونه په دغه نوا اوفضا کښی ډيره وده وکړی اوله تانه غټه ونه جوړه شی، زه به ستا دترقی اولوييدو دپاره زيارکاږم ته دلته زما له اولادونو سره په دغه کاله کښی اوسيږه !دا ځا په تاباندی نه تنګيږی.
دا ستا کوردی ته ددغه کاله له ماشومانو نه يو ماشم يی.
زه هيله لرم چه ستا له سيوری لاندی ډيرخلق کښينی.
ستا شګوفه اوخوږه ميوه هرڅوک ووينی، ستا له څانګواوښاخونونه مرغانوخوږی نغمی وکورم.
زما نيالګيه ! که زه تا شين اوسمسوروګوروينم څومره به ښه وی.
ستا ښايسته شګوفه ، ستا سيوری اوستا ميوه به زما دپاره ډيرلوی نعمت وی.
که دغسی ښه اثراودغه شان نيک عمل له ما نه يادګارپاته شی دا به زما نيکبختی وی.
زه دغه دګلابوبوټی اودغه دعکاسی نيالګی هم ستا له څنګه پردم اوتا ته دا ښيم چه زما زياربوازی دميوی دپاره نه دی زه ستا له شګوفی اوشنوپاڼوسره هم ډيره مينه لرم.
که له ما سره ګيډه شته اوبی خورا که ژوند نشم کولی له ماسره سترګی هم شته اوپه مخ باندی پوزه هم لرم.
څومره به ښه وی چه سبايی ستا له څانګودمرغيوخواږه اوازونه واورم اوپه خوږو نغمورا ويښ شم.
زما نيالګيه ! ته په دغه هوا کښی وده کوی بايد خپله خوشبويی هواته وسپاری اودهوا مرغان له تانه استفاده وکړی.
هغه وږمه چه ستا کاله ته راځی بايد له ځان سره يوځه يوسی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشاتو مچی باید ستاله کوره بینوا لاړی نشی.
کشکی زما دوستان او ملګری ستا له سیوری لاندی خوشحاله کښینی او دلته د خوشحالی خندا واورم.
یوه خوله خندا او یوه شیبه خوشحالی پدی ارزی چه زه خو کاله ستا خدمت وکړم او له لری ځایه او به درته راوړم.

دفکرپالونکی

پیرا و فقیرنه یی چه خلقو ته دعا وکړی او دهرچا دپاره د تسلی زیارت شی.
فیلسوف او عالم نه یی چه خلق درنه علم او پوهه یوسی.
طبیب نه یی چه درنځورانو علاج وکړی.
پیسی نلری چه حاتم طایی شی او وږی ماړه کړی.
قاضی یا حاکم نه یی چه عدالت وچلوی او دحق ملګری شی.
دغه راز افتخارات ستا په برخه یو هم ونه رسیده.
ته یو شاعر او لیکونکی یی مګر له تا نه ښه شاعران او ښه لیکوال ډیرپیدا کیږی سره له دی زه تا ته په ډیر قدر ګورم او تا ته په دیرلوی حق قایل یم.
دلته دفکر او قلم خاوندان ډیر دی مګر دفکر او قلم دازادی علمبرداران ډیرلږ دی ځکه ستا مقام له نورو نه هسک ګڼمه.
که څوک تا ته دفکر خاوند ونه وایی زه ورسره څه کار نلرم مګر که دفکر خاوند تا خپل حقدار ونه ګڼی زه به ورته بی انصافه ووایم.
هغه څوک چه په وطن کښی هیڅ نلری او دوطن دازادی دپاره سرور کوی په وطن باندی حق لری.
همدغه وجه ده چه دفکر پالونکی مقام له فکرلرونکی څخه ډیر اوچت دی او زه هم دواړو ته به یوه نظرنه ګورم.

دژوند نغمه

تول غلی دی ، هیڅوک څه نه وایی. دژوندانه نغمه غلی ده.
په دغسي چوپه چوپتیا کښی ذوقونه مری فکرونه محوه کیږی نشاي او خوښی لکه وحشی مرغه له انسانانو نه تښتی.
زه غواړم د دغه سکوت طلسم مات کړم او خپله سریندہ وغږوم.
دا سرینده ما دعشق له هیواده او دبلبلو له کوره را وړیده.
زما دسریندی اواز ډیر خوږ دی.
راشی ! کښینی زما نغمی واوری زه نه غواړم چه ارزوګانی مړی او زړونه ساړه وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه د احساساتو او جذباتو د وينبو لو د پاره راغلی يم.
دغه ده ما خپله سرينده را واخيستله او خپلی نغمی شروع کوم.
آه- دا څه وشوه؟ له دی سرينده ی نه خوهيڅ اواز نه پورته کيږی.
سرينده خونه ده ما ته تارونه يی هم په ځای دی داولی نه غږيږی؟
ولی بی سره ده؟ له دينه لويه ضايعه بله نشته.
پوه شوم اوو پوهيدم دا سرينده د بلبلوله کوره ده او بی د ګلونوله خوا بل چيرته نه غږيږی.
دا سرينده، له عشق سره ارتباط لری او تارونه يی په هماغه مقام پوری تړلی دی.
زه بايد ګلزار ته ننووزم او د ګلونو په حرم کښی د خپلی سرينده ی آواز واورم.
زما بايد د نرګس سترګی، د غوټی خندا ، د چندړولښتی، د سنبلو پريشانه زلفی وګورم او د حسن په ګلزار کښی خپله سرينده وغږوم.
بی له دينه دا خاموشی نه ورکيږی او خوشحالی نه پيدا کيږی.
دا توری وريځی بايد دلمر او سپوږمی له مخی لری شی.
د بلبلو پنجری او قفسونه بايد مات شی.
د باغ تړلی ور بايد بيرته شی چه خوشحالی راشی او ذوق و شعور سترګی وغړوی.
دژوند نغمه دغه تقاضا لری او بی له دينه په ژوندانه کښی نشاط او سرورنه پيدا کيږی.

نوی فکر

هرچيرته لاړم، هرچا ته ورغلم ښکته پورته ډيروګرزيدم.
ښارونه می ولټول په هيڅ ځای کښی يی له هيچا سره پته نه وه.
هغه څه چه زه غواړم دلته نه پيدا کيږی چا چه غټه چوکی غوښتله پيدا يی کړه څوک چه په نوی موټرپسی ګرزيده هغه دی پکښی ناست دی هغه چه په پيسو پسی لالهانده و ، بانکونه يی ډک کړه.
يوازی زه خپل آرزو ته ونه رسيدم په رښتيا چه زه په ډيرنادر او ناياب شيز پسی ګرزم او زما حرص له ټولونه زيات دی.
هو ! زه نوی فکرنوی خيال او نوی جهان غواړم.
دلته نوی راډيوګانی، نوی فلمونه، نوی ساعتونه ، نوی فيشنونه پيدا کيږی. مګرنوی فکر او نوی مضمون نشی پيدا کيدی.
دلته شاعرانو ډيری سندری وويلی خونوی فکرپکښی نه و.
پسرلی بيا هماغه ګلونه راوړل چه مونږ څوځله ليدلی او بوی کړيدی.
مونږ په قرنوقرنو د ګل او بلبل زوړ مضمون اړوورا اړوو مګرنوی څه نشو پيدا کولی.
مونږ نوی مضمونونه په زړوموضوع ګانو کښی لټوو او د زړی بوډی په سرنوی دړی ږدو.
دلته ميندی نوی اولادونه راوړی مګر د ماغونه نوی فکرونه نشی راوړی.
دلته ښځی له کورونونه وتلی شی خونوی مضمون له د ماغونو څخه نه راوزی.
دلته دا عادت دی چه پيغله د پلار په کاله زړيږی او بيا وديږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته اوس هم دزړوفکرونو کاله ته ريباران ځي او راځي اوله نوونه زړی خبری ښی خرڅيږی.
دلته دبوډی په تال کښی زړی ارزوګانی ځانګې اوزاړه سرودونه غږيږی.
دلته په خيرات خواره ميلونران شی، بيسواده به ريسان شي.
زمونږ کوچنيان چه پيدا شي نو سپين ږيری وی او په ډيره زړه ځانګوکښی خملی،زمونږ للوډيره زړه ده اوزړه دايی
زمونږدماشومانو تربيت کوی زمونږ ځوانان که ږيری ونه خريی او سپين ږيری ورته ويلی شو.
مونږنوی خولی په سرکړی مګرنوی فکرونه مورد کړه،نوی ښارونه موجوړکړه مګرزاړه بوډاګان پکښی ناست دی
زړی قصی کوی.
مونږ دزړوبوډاګانو په محفل کښی زوړ راګ غږوو اوله سپين ږيرونه دځوانانواتڼ غواړو.
دا آرزوبيهوده ده زه بايد په نوی فکرپسی بل چيرته لاړشم.
دا شی له زړوشاجانيانو سره نشته.
که دا تيا کالوبوډا نوی واده وکړی هم زوړ دی، که زوړ سړی نوی پوستين واغوندی بيا هم زوړدی که له زاړه ښاره
نوی ښارته راشی هم زوړوالی ورسره دی.
هو ! کوربيی نوی دی، مګرفکريی زوړدی په دغسی نوی کورکښی نوی فکراونوی مضمون نه پيدا کيږی.

زوړفکر

سترګی يی مه خلاصوی ! کوم ښکلی مخ به ووينی ليونی به شی.
ميخانه به وګوری مست به شی، ځان به ووينی خودبين به شی.
دبل عيب به ووينی بدبين به شی.
پريږدی ، چه سترګی يی پټی وی او څه نه وينی.
کوښښ وکړی ! چه په ښواوبدوپوه شی او څه زده کړی.
که دی دسواد اوعلم خاوند شوکه دی په سمه لاره روان شو.
که دده دښواوبدوتميز وکړ بيا به يی سترګی پرانيزو.
دسترګوپردی به يی غوڅی کړودسترګوغړولو اجازه به ورکړو.
پخواله وخت دده سترګی مه خلاصوی.
دی بايد هرڅه په پټوسترګو قبول کړی او سپين سترګی نشی.
دی بايد هرڅه دزړه په سترګوووينی اودسرسترګی يی تړلی وی.

نادانی اونادارى

به کورکښی يی غله نه وه جامی يی هم زړی اوشکيدلی وی.
پورچانه ورکاوه مزدوری نه پيدا کيده حيران و ، چه څه وکړی اوډوډی ځانته څنګه پيدا کړی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له ډيرو اندېښنو له کوره را واوت او شپه ډيره تياره وه.
پخوا تردې يې کله غلا نه وه کړې ځکه زړه نا زړه په يوه کاله ننوت او پس له ډېرتردد نه يې غلا ته زړه ښه کړ.
په دغه شپه دده بخت بيدار وځکه چه د کاله خاوند ويده و.
ده په بيړه بيړه يو څه مال راټول کړ او په ويره ويره يې کورته راوړ.
وايي چه دغله په غره کښې ځای نشته نو په کاله کښې به يې څه حال وی.
له ده سره دا سودا ډيره زياته وه چه که سبا ته يې خلق کورولټوی او دغلا مال ترينه راوزی ځو کاله به په جيل کښې پروت وی او له دينه به هم بدبخته وی.
ده بله چاره ونه ليده د کوټې په يوه کنج کښې يې دزمکې په کنبلو شروع وکړه چه دغلا مال خوندی کړی
مګريو ساعت وروسته له خاورولاندی يو داسې کنج را ښکاره شو چه د سرو او سپينوزرو زورور دولت پکښې پروت و.
کله چه دا پټه خزانه را ښکاره شوه غل وپوهيده چه په ټول کلي کښې ده غوندی بل بډای نه وا وده غوندی دذلت شپې هم بل چا نه دی تيری کړی.
هو !ده دخزانې دپاسه په لوږه شپې تيرولې دده په کاله کښې هرڅه وه مګر دی نا خبره و او خپل شته ورته نه و معلوم.
دی نه پوهيده چه زه ډيرلوی بډای يم او زما په کور کښې هرڅه شته .
دده ناداری په حقيقت کښې نادانی وه نورڅه نه و.
ددغسې سړي په حال افسوس په کاردی او که ديوه ملت دغه حال وی له دينه لويه بدبختی او دافسوس خبره بله نشته.
دنا پوهانو فطری او معنوی استعداد همدغسې له خاورولاندی پټ پاته کيږی لکه چه دنا پوهه ولس معدنونه پټ پاته وی او څه کارترينه نه اخستل کيږی.

سيند

دوچوډاګونو ، ددښتو او ميرو له خنګه لوی سيند بهيږی مګردغی وچی بيديا ته او به نه ورکوی.
په دغسې وچکالی کښې چه په اوبوباندی سرونه ماتيږی سيند لکه شوم بخيل په شتاب درومی او زمونږ تندی ته نه ګوری.
کله چه سيند په چيوراشی کورونه او آباد پټی هم له ځان سره يوسی.
همدغه سيند له مونږ نه هغه خوا بل رازروان دی او له نورو سره يې رويه بل رازده.
هلته دغسې ورانی نه کوی. دومره بخل نه لری. دغه راز بی رحمی پکښې نشته . هلته دسيند په غاړه زرشويان دسيند له شګونه زرراباسی.
ماهی ګيران پکښې په خوراروکبان نيسی او ښکاريان يې په لواوستړډ ند کښې هيلی ولی.
هلته له سيند نه ډيری لوی ويالی بيل شويدی ، ډيرلوی لوی ډاګونه له اوبولاندی شوه .کلی اوښارونه آباد شوه ،شاړی ځمکې په ثمراغلی دغلواوميووپکښې څه کمی نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته د سيند په مخکښې لوی لوی بندونه جوړ شوه، دبريښنا ما شينونه ودريده، فابريکی او کارخانی په کارولويدی خلق آباد او ماړه شوه دا سيند ولی دلته دغسی او هلته هغسی دی.
مونږته په قهردی او په هغوی پيرزوينه لری، دلته ډيرتند او په خيزونوروان دی ، هلته غلی او آرام بهيږی.
دلته کوږوږځی او خپله مجرا بدلوی، هلته پخپله ټاکلی لاره روان دی او بی لاری نه ځی.
په رښتيا چه سيند دلته ډيرورانی کوی او هلته ديوه نظام او قانون تابع دی چه ورانی ته يی نه بريږدی.
زمونږګناه د سيند په غاړه ده. سيند له مونږنه ډيرخه وړی دی او ډيريی را نه وژلی دی. دا سيند خونی سيند دی او له مونږ سره يی زړه دښمنی ده، ځوځله يی زمونږ کورونه وران کړی او آباد پټی يی رانه په واروارووړی دی.
زمونږټوله ګنا ه د سيند په غاړه ده.سيند زورودی او به مونږ باندی هروخت ظلم او تيری کوی.
آه- موږ خومره نا پوه يو چه دغه راز فکرکوو او پخپله ګناه نه پوهيږو مونږ خپله ګناه د سيند په غاړه اچوو ، د سيند په غاړه خومونږ پراته يو په رښتيا چه دا زمونږګناه ده د سيند نه ده.
سيند له چا سره دښمنی نلری،سيند هرڅړی ته او به ورکوی اودهرچا خيرنی جامی پاکوی.
سيند پوخ کارغواړی او پاخه بندونه ورته په کاردی.
که زمونږکارپوخ وای اوزمونږبندونه پاخه وای زمونږ ويالی نه وچيدی اوزمونږ پټی او بونه وړل.
مونږ د سيند په بندوبست پوه نشو اوله سيند نه موکار وانخيست دا سند دژوند اوحيات سيند دی.په ده کښی دورانی اوودانی دواړه قوتونه موجود دی.
سيند دهرچا ظرف او استعداد ته ګوری هغومره اوبه ورکوی.
دمنګی خاوند اودمنګوټی خاوند ته سيند برابره برخه نه ورکوی اونه وړولښتيوته دلويوويالوپه اندازه څه ورکولی شی.
سيند دهرچا کارته ګوری اوهغسی ورسره کوی يعنی خام بندونه ورانوی اوپاخه بند ته ځان تسليموی.
هغه څوک چه دژوندانه سيند پخپل سرپريږدی اويوه معينه مجرا ورته نشی ټاکلی له ژوند نه استفاده نشی کولی.

عقيده

په سترګويی څه نه ليدل مګرد خدای کتاب يی ترڅنګه وا ومسجد ته راغی.
ده هغه آسمانی کتاب په تاخچه کيښود او په لمانځه ودريده، کله چه له عبادت نه فارغ شو اوله مسجد نه روانيده هغه کتاب پاته شو اويوبل کتاب لاس ته ورغی.
دی ړوندو ، کتاب يی نه ليده او په کتاب نه پوهيده مګرډيرټينګ يی په غيږ کښی نيولی و.
ده ته دا نه وه معلومه چه کتاب کښی څه دی اودچا کتاب دی؟ له ده سره ټينګه عقيده وه مګرپوهه اوبينايی ورسره نه وه.
ده دخدای دپاره دغه کتاب ښکلاوه اولکه تعويذ له ځان سره يی ګرزاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمل

هغه خپله امسا ټکوله او بازار ته راغی، په سترګو يې څه نه ليدل مګر په نامه يې هر څه پيژندل له ده نه خپلو ماشومانو وخکی غوښتی وی.
دی په همدغه شی پسی راغلی و.
د دنيا بازار ته ډير رانده راځی او څه اخلی. دکانداران دهغوی په سترګو کښی خاوری اچوی او ردی مالونه ورکوی.
ده ته هم دکاندار له خاورونه ډکی وخکی ورکړی چه هرڅه ورسره ګډو.
دی روان شو او په لاره کښی يې ځولی له لاسه خوشی شوه.
ده دزمکی په مخ لاس وګرزاوه او هرڅه يې راټول کړه.
دی نه پوهيده چه خپل کاله ته څه وړی؟ او دده وخکی څنګه دی؟
ده غوندی ډير رانده دلته راځی او هغه څه وړی چه دوړلو نه دی.
هو ! دړندو عمل همدغسی دی مګر ړوند نو له دی زيات څه کولی شی ړوند که په سمه لاره لاړنشی بايد معذوريی وګڼو.

عبادت او دعا

درحمت بارانونه ونه وريدل، چينی وچی شوی په کاريزوو کښی دمرغی منبوکه نه لمديده، دونو پاڼی په پسرلی کښی زيړی وی، په سمسورو باغونو خزان ولګيده. په خلقو دلوږی هيبت راغی.
ټول دعبادت او دعا دپاره بيديا ته ووتل. پاک خدای ته يې زاری کولی لمونځونه يې کول، درودونه يې ويل ، دعا ګانی يې کولی ، دباران ترړی و ، زورور بارانونه يې غوښتل.
دغسی داخلاص عبادت، دغه راز دسوز دعا ګانی کله دوی نه وی کړی په دغه وخت کښی ددوی تعلق له خدای سره ډيرزيات و ،دوی باوردرلود چه روزی له خدای سره ده، ډوډی له آسمانه راځی او زمکه دخدای دسترخان دی.
هرچا له خپلو بدو عملونو توبی ايستلی،دهريوه له سترګو اوښکی بهيدی مګر دآسمان له سترګو يوه اوښکه هم تو يه نه شوه.
دباران په انتظار کښی ورځ بيګاه شوه، ماښام هرڅوک خپلو کورونو ته لاړل. دقبلی له خوا توره وريځ را ښکاره شوه چه ډيره زياته تياره ورسره وه، خلقو ويل دحيات او به په تورتم کښی دی ، زمونږ دعا قبوله شوه ،اوس به داسی زورور باران ووريږی چه غرونه رغونه به په او بو ماړه شی او دزمکی تنده به ماته شی.
دا تياره وروورو زياتيده، کلی کورونه ، غرونه رغونه په دغه تورتم کښی ورک شوه، له آسمانه ډيرزورور باران راښکته شو چه تالندی ،بريښنا ګانی له هيبته ډک غړونه او زورور سيلابونه ورسره و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهوا موجونه په دغه شپه طوفاني معلوميده،باران ديوه زوروراَپت هيبت درلود ،سيلاب له غره نه ډيری غتي تيږی وغړولی دهرچا دا يقين و چه هرڅه به سيلاب يوسی، مالونه اولادونه ښځی اونرپه ټول تباه شی دمړوپته به نه وی معلومه کلی کورونه به له خړولاندی شی اوهيڅوک به هيڅ پيدا نکړی.
دغه ډاربيا په کلی کښی دژړا انګولا آوازونه اوچت کړه خلقوبيا پاک خدای ته رجوع وکړه هماغه اوراد اوهماغه درودونه بيا لوستل کيده هرچا به دعا کوله چه باران ودريږی اودخدای له قهره نجات ومومی.

بی زړه

دايمان ځای زړه دی اودی بی زړه دی.
چه وړوکی و له شيشکواوپيريانوډاريده چه لږ غوندی لوی شو دملا صاحب له ډاره په سبق نه پوهيده.
په کورکښې د ادی ډارو اودباندی د دا دا.
اوس چه لوی دی دخان ډار، دملک ډار،دحاکم ډاريي په زړه کښی تينګ ځای نيولی دی.
په لاره کښی ورسره دغلوويره ده اوپه کورکښی دغليمانوله ويری خوب نه ورځی.
لويه خدايه ! په کوم زړه کښی چه دغومره ډيری ويری وی ستا ويره ډيره ځای نشی پيدا کولی.
په دغسی زړه کښی ستا خوف ته ډيرلږ ځای پيدا کيږی، که ستا ډاراودظالمانوډارپه يوه زړه کښی يوشان موجود وی له دينه لويه ګناه بله نشته.
کاشکی دوی يوازی له تا ويريدلی اوستا ددښمنانوډاريي په زړه کښی نه وای.
دخلقوډارستا ويره په زړونوکښی کموی اوايمان ته زيان رسوی، ستا ضعيفه بندګان يوازی له تا نه نه ويريږی له نورو نه هم ويريږی. دوی اوس دزورورو په مخ کښی حق نشی ويلی اوته دحق طرفداريې ، ته په دروغ خپه کيږی اودوی له ډاره رښتيا نشی ويلی.
ستا ظلم نه دی خوښی دوی له ويری د ظالمانوخدمتونه اوصفتونه کوی، هغه مسلمان اوس چيرته دی چه يوازی له تا ډاريږی اوبس.
ستا بنده بايد د ډاربنده نه وی اودنمرود له اوره يې سترګه ونه سوزی.

ملک اوملا

دکلی ملک به چه هرڅه کول خوک يې مخی ته نشوورتلی ، زروه که زور ودواړه له ده سره و. هرڅه دده په لاس کښی و ، اوهرڅوک دده لاس لاندی و ، هيچا دخپلی خوراولورواک نه درلوده. دکلی غوړی اوچرګان هرڅه دده و. ښايسته ښځی به ده کړه وی، ښکلی هلکان به دده په مخکښی ګرزيدل اوهرچا به دده خدمت کاوه.
يوه ورځ به کوراوکلی کښی دا آوازه خپره شوه چه هغه بی موره اوبی پلاره هلک چه په علم پسی تللی و دعلم اوکمال خاوند شو هغه اوس له ډيری پوهی سره بيرته وطن ته راځی ، هرچا ته سمه لاره ښيی ،هرڅوک په حق پوه کوی اوهرچاته حق وايی ځکه چه هغه دحق ملګری دی اوله ظلم سره دښمنی لری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا آوازه په ملک باندې ښه ونه لګيده.
ملک له دغه هلک نه وډارشو او پريشانه خوبونه يې وليدل.
ملک پوهيده چه هغه خيرات خورملانه دی ، دهغه سترګې ډيرې مړې دي او په زړه کښې يې دزورورو ډارنشته.
هغه هيڅکله بې له خدايه بل چاته سرنه ټيټوی. له هغه سره دحق جذ به او حقاني قوت شته او په وينا کښې يې بل شان تاثيرموجود دی.
ځوورځې پس ملا له يوې امسا سره راغی،ظلم او ناروا ته يې بد ويل، دزوراوقوت مخه يې ونيوله ،خلق يې پخپل حق پوه کړه او دمظلومانو ملګرې شو.
دده ملګرې ورځ په ورځ زياتيدل او په ولس کښبي پوهه اوبيداری پيدا شوه ،هغه ملک لرې شو او په ځای يې بل ودريده .دغه بل ملک هغسې ملکي نه کوله اوډيربه سم چليده. چه علم اوپوه پيدا شی ملکان سميږې او خلق سم ملک دروی.
دفرعون اوموسی قصه، دملک او ملا افسانه همدغه معنی لري.
ملکان بايد به علم پسې لاړ شي او دعلم رڼا له ځانه سره راوړي.

شاعر

شاعر يوازې پريږدی ځکه چه دی دجرګو او مرکو سړی نه دی.
هغه چه له نورونه ګټه کوی بايد نوروته ورشي.
دی غواړي چه له ځانه استفاده وکړي نه له بل چانه.
هغه وخت چه برخي ويشلي کيدی سازنده يې دساز او سرود مجلس ته راووباله او شاعريې له خلقونه لرې يوازی کښيناوه.
شعراجتماعی شو مګر دشاعرپه برخه تنهايي ورسيده.
ځوک چه په آزادی مين وي هغه هيڅکله ځان نشي مقيد کولی.
يو مجلس که هرڅومره ازادوی بيا هم بيخي بی قيده نه وی.
دازادی معشوقه هغه وخت چاته ځان ښی چه له نورونه بيل او يوازی وی.
شاعرله ځان سره عشق لري او په ځان مين دی.
دی نه غواړي چه په نورو کښې ورک شي او نورو غوندی شي.
دی له خلقو سره همدردی لري مګرله خلقو سره ناسته ولاړه نشي کولی.
عاشق دی خو معشوقه نلري.
درد لري مګردوانه خوري.
ذلت يې نه دی خوښ اوعزت ته هم په ښه سترګه نه ګوری.
دده طبيعت بل شان دی.
دی تاسی ته لاره ښی مګرپه يوه لاره درسره نشي تلی.
سبا

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ورځ چه تراوسه يې نه دلمروړانګې دغرونو په سرولويدلي دي اونه يې دپيښواوواقعاتومطلع چاته معلومه ده دسبا په نامه يادېږي.
داا ورځ لکه يوه پټه معشوقه له هرچانه پټه ده اودسحرنسيم يې هم له مخه پوړنې نه دی لرې کړې.
دا نه ده معلومه چه دغه ورځ به څه له ځان سره راوړي اوڅه به له ځان سره يوسی.
دچمن په ګلونوبه شبنم ورولی اوکه ږلی؟
يواشنا به په سروسترګوله بل نه بيل کړي اوکه دوه خواږه ياران به غاړه په غاړه کړي.
دا ورځ له دغه مجهوليت اومعما توب سره دهرچا په زړه کښې محبوبيت لری اوهرڅوک ورته په اميد ګوری.
دهرچا کاراوزياردسبا ورځی دښه والی دپاره دی اودنن ورځی دعمل نتيجه دسبا ورځی په لمن کښې لټوی.
هرڅوک هيله لری چه دنن ورځی زحمت به دسبا ورځی په را حت بدل شی اوسبا به له نن نه ښه وی.
په همدغه سره د ژوندانه مشقت سپکيږی اودامید مزی غځيږی.
دنن ورځی بندی دسبا ورځی ازادی په خوب کښې وينی اوهمدغه رازخوبونه دغمونو تله سپکوی.
چاچه نن دخوښی اوخوشحالی ډولی کاله ته را وړيده هغه يقين لری چه سبا ته به دزوی پلارشی اوله دغی خوشحالی نه به بله خوشحالی پيداشی.
دا غولونکی سبا هيڅکله نه سبا کيږی اوترقيامته دوام لری.
دژوندانه ټول خوږ والی په همدغه شی کښې پټ دی که دغسی سبا ته څه اميد ونلرو دژوندانه تحمل هيڅکله نشو کولی.
زمکه اوآسمان په همدغی ورځی پسی سرپه خيږي سرګردانه ګرزی اوداتيا کالوبوډا هم له دغی ورځی نه نااميده نه دی.
که دسبا ورځی مينه زمونږ له زړونونه واوزی مونږ بيا ژوند نشو کولی ځکه چه زړونه سړيږی اوارزوګان مری.
که مونږ له سبا سره خپل تعلقات قطع کړو ډيرتا وان به وکړو اوخپل ژوند به فاني وګڼو.
زمونږنظربه بيا لری ښارنه کوی اوډيرلنډ به ګوری.
په دغسی حال کښې مونږ بيا اوږده اوږده فکرونه نشوکولی اودمريخ سفررانه پاته کيږی.
دسباورځی فکرزمونږ په اخلاقی ژوند کښې هم ډيره اغيزه لری اودبشرهرراز مادی اومعنوی ترقيات ورپوری تړلی دی.
دهقان دهمدغی ورځی دپاره کرکوی اوباغوان په باغ کښې نيالګې ږدی.
دخرما زړي په زمکه کښې کرل اودخرما له ونونه خرما ټولول دهغوکسانوکاردی چه سبا ته اميد ونه لری اودنن ورځی په تنګه دايره کښې ايسارنه دی.
څومره چه دانسان ذهن اودماغ ترقي کړيده ، په هره اندازه چه انسان لوی شوی اوپوه شويدی هغومره يې له سبا سره تعلق زيات شويدی.
دسبا ورځی غم خوړل ، دسبا دپاره فکرکول، دسبا ورځی ضرورت اواحتيا ج په نظرکښې نيول دډيروپوهانو اودډيرولويانوکاردی.
زه لوی اوکوچنی په همدی پيژنم چه يوډيرلری ګوری اوبل ډيرنږدی دی ګوری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديوه سبا هم ډيرلری او دبل لنډ دی.
دمسلمان سبا پس له مرګه هم شته، دده نظربايد ډيرلری ځاروکړی او ابدی ژوند په نظرکښی ونيسی.
ابدی ژوند همدغه دی چه سړی له سبا نه غافل نه وی او دسزا انديښنه ورسره وی.
نن او سبا هغه دوه ميلمانه دی چه يوځی او بل راځی. مونږ له يوه سره وداع کووا و دبل په خدمت مشغول کيږو.
زمونږ خدمت بايد دسبا ورځی دپاره وی او خپله آينده په نظرکښی ونيسو، دعقل او دوراندیشنی تقاضا همدغه ده

دپسرلی ګله!

ستا ښايسته او ګلالی خيره په جهان کښی ځومره قدرلری، اسمان له دومره لويوالی سره هرسحردشبنم په پاکو اوږنو ځاځکو ستا ښکلی مخ وينځی او زمکه دخپل زړه له نمه اوبه ورکوی.
دزمکی مخ په تا ښايسته دی هو ! ستا په وږمو معطره شوه، دبلبل خوږه نغمه ستا دجلوی برکت دی، شاعران ستا په ستاينه په جامعه کښی مقبول شوه، ښکلو پيغلو تا ته پخپل اوربل باندی ځای درکړ، بورا ستا په مينه په غزلو کښی وستايل شو.
په شعراوادب کښی ستا برخه ډيره زياته ده، دمينی او محبت ډيرښه سوغات ته يی.
مګرګوره چه پخپل جمال او کمال مغرورنشی او له باغو نه اوزی.
تا غوندی ډيرښکلی اوښايسته ګلونه دهيواد په غرورغوکښی پيدا شوه چه نه چا وليدل اونه چا وستايل.
که ته هم له دغه چمن نه ووتلی او په غرونو کښي دی ځای ونيونه به بلبل پيدا کړی اونه ماليار.
ته دخلقو له نظره مه لری کيږه او ځانته ماليارپيدا کړه !
دانسان دا عادت دی چه مطلق ښه نه ستا يی او هرښه ځيز ښه نه ګڼی هو ! دی هما غه شی ښه بولی چه ده ته نژدی وی او دده خپل وبلل شی.
دلته هرڅوک خپل ښاغلی ګڼی او هريو دخپل باغ ګلونه ستايی.
نه هيڅکله دخلقو له نظره لری کيږه مه.
ستا ښايست دخلقو دتوجه او التفات نتيجه ده.
که ته غواړی چه هرڅوک دی قدروکړی او پخپل سرد پاسه ځای درکړی لکه نرګس هرچاته په ښه سترګه ګوره اولکه دباغ غوټی هرسحرخلقو ته خانده !
په دغسی التفات او يوه خوله خندا سړی دخلقو زړونه خپلولی شی.
په يوازی ګلتوب او ګلاليتوب هيڅوک قدراو منزلت نه مومی او نه په تش ښايست دلبری اودلربايی کيږی.
راشه زما دباغچی ګل شه * چه هرسحردی په ديدن تازه کومه

د رمی خاونده !

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتورى کيږدى اودلوېي رمى خاونده !
پدى سره اوتکنده غرمه کښى ،پدى وچه بيديا او سپيره صحرا کښى ، چه يخى اوبه ،يخ سيورى توده ډوډى شودى اومستى کوچ او پيروى کورت اوغوړى پوخى او پنيرونه هرڅه له تا سره دى په خوارانو اوبيوزلورحم وکړه !
له لارويونه خپل خوږونکى سپى ايسارکړه !
هرڅوک چه ستا کيږدى ته په هيله او اسره راځى هغه له خپلو سپيونه ساته اوقدريى کوه !
په دى وچ ډاک کښى بل سيورى نشته يوازى ستا سيورى ته هيله او اسره کيږى.
که ته خپل سپى ونه نيسى له دينه لويه به رحمى بله نشته.
اى دخوږوسپيو خاونده !
ستا دسپيو تاوان له تا رسيږى اوددوى په ضررته نيولى يى.
سپى اونفس دواړه يو شانته دى.
ته خپل سپى ونيسه ! اوپه مونږ رحم وکړه !
ته پخپلو سپو دا ګمان مه کوه چه دوى به هروخت ستا غليمان نوته غاپى.
دوى ډيرځله داسمان ستوروا وسپوږمى ته هم غاپى.
ستا په ملګرواودوستانوهم بلوڅى اوغوتيى وهى.
آه- هيڅوک زما نارى نه اورى.
دخپلو سپيو حملى هم نه وينى.
زما غږ ترکيږدى نه رسيږى.
دوى ولى څه نه اورى؟
ولى څه نه وينى؟
ولى په چارحم نه کوى؟ پردى خوبه نه وى؟
کيږدى خود پښتنومعلوميږى.

بى ګناه بندى

پريږدى ! دا بى ګناه بندى پريږدى !
مه ويريږى ،دده په آزادولو کښى هيڅ خوف اوخطرنشته.
فساد اوشرارت له ده نه نه پيدا کيږى.
دده بندى کول لويه ګناه ده.
دا هغه يوسف دى چه دبى ګناهى په سبب په زندان کښى لويدلى دى.
که دى له زندانه راواوزى ستا سى آينده سنجولى شى اوستا سى دبلى ورځى غم خوړلى شى.
پريږدى !دا بى ګنا بندى پريږدى !

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دی خلاص شو ستاسو انتظام به په ډيره ښه شان وکړی.
ستا سی وږی به ماړه کړی، ستا سی بربنډ به پټ کاندی.
تا سی د غه ښکلی موجود په تورو خاکانو کښی مه غورځوی.
په زندانونو کښی يی مه اچوی.
په ليوانو او پړانګانو يی مه خوری.
پريږدی ! دا بی ګناه بندی پريږدی !
دی به ستاسی د ګډو وډو او پريشانو خوبونو صحيح تعبيرونه وکړی.
ډيری سخری، مبهمی او مجملی غوتی به پرانيزی.دی دراتلونکی حال پيشبينی کولی شی.
د طبيعت په رمزونو او اسرارو پوهيږی.
د جوی او فلکی اوضاعو اقتضاآت ورمعلوم دی.
پريږدی ! دا بی ګناه بندی پريږدی !
دده په آزادی باندی علم او پوهه زياتيږی.
وطن رڼا کيږی، ړانده بينا کيږی.
دی له خپلو جفاکارو ورونو سره هم ښه سلوک کوی.
دی ډير پيچومی او اورولی شی.
ډيری کږی لاری سمولی شی او ډير مشکلات حل کولی شی.
ما خوب ليدلی چه دا بندی خلاصيږی او د سلطنت په کرسی کښينی.
ښه فکر وکړی !
دا بندی څوک دی؟
پس له ډيره فکره وايم:
فکر دی فکر !

نظرلالا

په يوه ستانه کورنۍ کښی يو سپين ږيری خدمتګار او سيده چه هرچا به ورته نظرلالا ويل.
دا سړی د ماشوم توب له وخته د بوډا توب ترزمانی په د غه کاله کښی و او خپل ژوند يی په همد غه کاله کښی خاوری کړ.
ددی کاله نسبی سړی نه و او د خدمتګار په حيث يی کار کاوه، مګر مزدور ورته نشو ويلی ځکه چه د مزدور په شان کاريی نه کاوه.
هيڅوک به خپل ځان د ځان د پاره په کار کښی د غومره ستړی نکړی لکه چه نظرلالا د دغی کورنی په خدمت کښی ستړی او ستومانه و.
کوم کار چه څوک د يوی ټينګی او لوړی عقيدی د پاره کوی هيڅ حريص او په ګټه مين سړی يی د پيسو د پاره نشی کولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده دغه خدمت د خدای د پاره کاوه او په داسې جذبه يې کاوه چه د لمانځه د فوتيدو هم څه ډيره پروا ورسره نه وه.
په دغه سړي کښې ډيرزيات اخلاص، امين توب او صداقت موجود و چه په دې وخت کښې يې مثل او نظير نشي پيدا کيدی يا ډيرلږ پيدا کيږي.
دا سړی به نامه او بې نشانه سړی و، جامې به يې تل زړې او خړې وې مګر د زړه صفايي يې دومره زياته وه چه زه ورته حد او اندازه نشم ټاکلی.
په کوم کلي کښې چه نظرلالا او سيده د جاه او جلال خاوندان او د علم وفضل صاحبان هم او سيدل چه ځينو مريدان هم نيول مګر زه له هغو ټولو نه نظرلالا انتخابوم او له نورو نه په ادب تيريږم.
زما دا عادت دی چه له مخدوم نه خادم ته په محبت ګورم او له پيرنه مې مريد خوښ دی.
له ماسره اوس دا فکر ډير پوخ شوی دی چه د خير او برکت خاوندان په ساده مسلمانانو کښې ډير موندلی شو او پوهان او هوښياران د بل د پاره له خپلې ګټې نشي تيريدلی.
څوک چه د خدای د پاره د نورو خدمت کوي او خپل ژوند د نورو له ژونده قربانوي هغه لکه نظرلالا داسې وي چه خپله مادي ګټه هيڅ نه پيژني او په پردی کاله دومره زهيروي چه له هيڅا سره به د خپل کاله د غومره غم نه وي دا سړي په توراو سپين نه پوهيده الف او بې يې نه وه لوستې د لفظ او معنی فرق يې نشو کولی مګر د نيکۍ او خير رسولو په لوړه مبدا يې ټينګه عقيده لرله او دا جذبه يې کښې د عشق حد ته رسيدلې وه.
نظرلالا د هرچا په نظر کښې ډير سخت او بخيل سړی معلوميده هرچا به ويل چه ده غوندی سخت سړی بل نه پيدا کيږي، په رښتيا چه دده پيرزوينه په ځان باندې ډيره لږه وه مګر بخيل ورته نشم ويلی او ډير حاتمان زه ورځنې ځاروم.
کله به چه د کاله خاوند نظرلالا له کابله ننګرهار ته استوه چه ښاروی او پسونه بوزي نو يو څو ډوډۍ به يې ورته پخې کړې او ډيرې لږې پيسې به يې هم ورکړې چه په لاره کښې ځانته کوم وخت څه نګولی و اخلي يا چيرته د ښارويو د پاره واښه پرې رانيسي، دا سړی به له کابله لغمان ته ولاړ او ښاروی به يې هم ورسول، مګر يوه مياشت يا دوه مياشتې پس به چه څوک ميلمانه راغلل او چرګ به په کار شو نظرلالا به هغه پيسې په چرګورو ورکړې چه ميلمانه په ښه شان عذر شي او د کاله د خاوند ښه نوم وساتل شي.
دی هغه راز خدمتګار نه وچه له خپل مخدوم نه څه واخلي او د ځان د پاره شی ذخيره کړي بلکه ده به هغه ته څه ورکول او خدمت يې بيخي وړياو.
دده خور او خوريي ډير غريبان و مګر هيڅ بد ګمانه سړي هم دا ګمان نشو کولی چه دی دی هغوی ته څه ورکړي.
که کله به د کاله خاوند دده په خاطر هغوی ته څه ورکړه دی به خپه کيده او دد غه کاله زيان ورته لکه د ايمان زيان معلوميده.
د نظرلالا دا عادت و چه چرګړ به له خوبه پاڅيده او د سپيدو په رڼا کښې به غره ته ته، تر ځو به چه لمر ځرک واهه ده به له غره نه د خسوګيډی راوړ، چه سبا ناري به يې وکړ نو بيا به په نورو کارونو پسې روان شو او ټوله ورځ به يې کار او خدمت کاوه.
هغه پس له ما ښامه هم د شپې تر لسو بجو د ميلمنو خدمت کاوه او ډيرنا وخته به ويده کيده.
دده په کار کښې د رخصتې او تعطيل ورځې نه وې او د ناروغی د پاره يې هم فرصت نه درلود.
دی د عادت او ډير کار کولو په وجه له پولادو نه هم کلک و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ګيډی چه ده د شپيتو کالو په عمر په شا باندی رااووړ دی زمانی ښه ښه ځوانان يی نشی وړلی.
ده به هر کله د ختما پيوندی کالی اغوستل او خوراک يی هم ډير خوار و.
ترخو به چه ډير مجبور نشونو داختر په ورځ به يی هم نوی کالی نه اغوستل.
په دغه کاله کښی به چه هر څو مره ښه څه پاخه شوه دده برخه به پکښی ډيره خواره وه ځکه چه ښه ډوډی دده له ستونی
ښخه نه تيريده او په همدغه وجه به د چرګ ورميږ دده برخه وه.
نظرلالا له تودی ډوډی سره هم دښمنی درلوده او چه په شکور کښی به سړه پرته وه نودی ته به يی لاس نه وروړ.
په همدغه سبب دی په ډير بخل مشهور و او هرچا به ورته سخت او بخيل ويلی.
دا و د خلکو قضاوت چه له حقيقت نه ډير لری و او په ډيری ظاهربينی بناوه، هغه خوک چه خپل ژوند د بل دپاره وقف
کړی او هيڅ دنيا يی ګټه پکښی له نظرلاندی نه وی هغه ته به ښنګه بخيل وو ايو.
هو ! نظرلالا په ځان باندی بخيل و ځکه چه له ځانه تيرو او خپل ځان يی بل ته بخښلی و ده ته به که چا د خدای دپاره
څه ورکړه هغه يی د بل دپاره اخستل او بل ته يی ورکول.
دا ايثار او فدا کاری چه پدی وخت کښی لکه دانځر ګل يا د مرغی پی ډير نادر شيز معلوميږی له انسانی غرايزو سره
ډير موافقت نلری او مثالونه يی ورک دی.
دا راز سړی د خلقو په نظر کښی ډير ساده او ډير احمق معلوميږی.
په عقل او پوهه دا ګمان نشی کيدی چه چا ته د دغسی ايثار او فدا کاری اجازه ورکړی.
خپل ځان خوارول او بل پالل، له ځانه تيريدل او د بل په ښه ورتلل د عقل او فکر کار نه دی، د دغسی کارونو دپاره
يو لوړ معنوی عشق په کار دی او د نظرلالا اخلاص غواړی.
د دغه کاله هر څه د نظرلالا په لاس و او دده په امانت داری هرچا داسی يقين درلود چه هيڅ شک پکښی چا نشو کولی.
زه د هغه چا ستا ينه نه کوم چه نظرلالا ورته ډير اخلاص او عقيدت درلود او د زما په نظر کښی د ستايلو وړ نظرلالا دی
اودده په ښه سړيتوب ټينګه عقيده لرم.
دی اوس له نظره پناه دی او زه دده زيارت ته په ډير اخلاص ورځم.
په هغه اديره کښی چه دی خښ دی نور قبرونه هم ډيردی او په ورباندی لاجنډی هم ولاړی دی مګر زه خپل مراد له
نظرلالا ښخه غواړم.
دده حسنات راته ډير درانه معلوميږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جبراواختيار

هفه کارچه انسان په اراده اواختيارنه وي شوى دفخرورنه دى اودملامتى موجب هم نه ګرزي يعنى که دچا ونه ټيټه وه ګرم نه دى که چا متوسط قد اوقامت درلود ورته نشوويلي چه ډيرښه کاردى کړى اواندازه دى ساتلى ده.

که يوسړى خپل سپين مخ تورکړى ملامت دى مګرد حبش مخ که هرڅومره توروي څوک يې نشي ملا متولى ځکه چه دده اختياراواراده پکښې دخل نلرى.

که يوسړى خپل غليم په جنګ کښې مړکړى اوخپل شجاعت ښکاره کړى حق لرى چه پخپله توره اوتوريا ليتوب فخروکړى مګرکه مرغي ولي اوسړى ولګيده که څه هم دده دزوروراوزړوردښمن وى خپل بريت نشى تاوولى اوتوريالى ورته نشوويلى.

هيڅوک يوګونګ په حق نه ويلونه ګره موى ځکه چه هغه مجبوراومعذوردى.

مګرهغه چه ژبه لرى اوله ډاره حق نه وايى له ملامتى نه نه خلاصيږى که څه هم يوڅه مجبوريت دلته هم شته اواختيارنيمګړى دى.

دجبراواختيارمسله ډيراړخونه لرى اودغه فيصله څه آسانه خبره نه ده.

زه په دى ځاى کښې دا اراده نلرم چه له علمي خيړنى نه کاروا خلم زما مقصد بل دى اودملايانوپه کارکښې کارنلرم.

زه حتى الامکان له فلسفى بحثونو نه ډډه کوم مګرکله کله مى دموضوع تعلق اوارتباط مجبوروى چه په معقولاتوکښې مداخله وکړم.

زه نه وايم چه انسان مختاردى ځکه چه مونږډيرمجبوريتونه لرواودجبرمظاهردلته ببيخى ډيردى.

مونږمجبوريو چه په وچه مزل وکړوځکه چه دلته بحرنشته اوزمونږپه هيواد کښې بيړى نه ګرزى.

همدغه شان مونږله کابله ننګرهارته په هوا نشوتلى ځکه چه هوايى سرويس نه دى جارى مګردغه راز مجبوريتونه په ځينونوروځايوکښې نشته هلته يوسړى اختيارلرى چه په هواځى که په بحرکښې اوکه په وچه.

اوس پوه شوى ! چه جبراواختيارپه هرځاى کښې يوشانته نه دى اوټول انسانان يورازنه دى.

ډيرمجبوريتونه پخواو چه اوس نشته اوخپل ځاى يې اختيارته پرى ايښى دى.

يوه ماشوم چه اول پيدا شى هيڅ اختياوروسره نه وى اودبل په غيږکښې ژوند کوى پخپله نه چيرته تلى شى اونه راتلى شى. څملول اوپاځول يې دبل په لاس وى اوکالى بل څوک وراغوندى مګرڅومره چه لويږى اوغټيږى هغومره دمورله غيږى لرى کيږى اوله مجبوريت نه داختيارخواته درومى .کله چه پخپلوپښوروان شى نوبيا خپل مخ پخپله وينځى اوپخپله خوښه له کاله وځى يا کاله ته راځى.

کله چه ځوان اوځلمى شى دکاله واک اواختيارهم دده شى اودپلارپه جايداد تصرف وکړى.

په هره اندازه چه دژوندانه درجه اومرتبه لوړيږى مجبوريت کميږى اواختيارزياتيږى.

يوکاڼى که څوک هرى خواته غورځوى، اوهرراز لوبى پرى کوى کولى يې شى مګرونى اوبوټى دغسى نه دى يعنى دنبات مجبوريت له جماد نه لږدى، ځکه چې دحيات اثرپه ده کښې زيات دى.

له ونواوبوټونه بيا دڅارويواختيارډيردى اوجبرونوهم تخفيف موندلى دى، انسان چه له حيوان نه پورته مقام لرى اودتکامل په لاره کښې وړاندى دى دده اختيارنورهم زيات شوى اوله خپلى ارادى نه ډيرکاراخلى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په انسانانو کښې هم دوحشي او مدني انسان دعالم او جاهل انسان دقوي او ضعيف انسان په اختيار کښې ډېر فرق موجود دی مګر بيا هم په هرحال کښې يو څه مجبوريتونه شته او په جبر او اختيار کښې ډېر فلسفي بحثونه کيدی شي. ددنيا ډيرپوهان پدې عقيده دي چه دانسان ډيرکارونه په ظاهره ارادي او اختياري معلوميږي مګرپه حقيقت کښې دمجبوريت اثروي او خبره له اختياره وتلې وي.

دوی وايي هغه سړی چه ډيرپه غيظ او غضب کښې وي او په همدغه وجه دچا دوژلو اراده وکړي مونږ ورته داختيارخاوند نشو ويلی ځکه چه دی په دغه حال کښې دداسې اغيزو او نفسي تاثراتو محکوم دی چه له دغه کاره ځان نشي ژغورلی او پخپلو احساساتو حاکميت نلری که مونږ پوه شو چه دی په دغه وخت کښې له يوه ليوني نه څه فرق نلری او په طبيعي حال کښې نه دی ، دی به ارومرومجبوره ګڼو او دغه کارته به غيراختياري وو ايو.

همدارنګه هغه څه چه يو عاشق دعشق په جذبه کښې دعشق دپاره کوی له مجبوريت نه نه وی خلاص او اختياري ورته نشو ويلی.

ددغو خبرو خلاصه او نتيجه داده چه شديد محبت او شديد بغض دانسان اختيار سلبوی او هغه څه وربان‌دی کوی چه په عادي او طبيعي حال کښې يې يو عاقل انسان نه کوی دهمدی لامله ډيرخلق پخپلو ځينو کارونو بل وخت پښيمانه کيږي او پوهيږي چه ښه يې نه دي کړي.

ځينې نورپدې عقيده دي چه انسان داختيارخاوند دی که ښه کوی بايد ښه ورته وو ايو او که بد وکړي بايد بد يې وګڼو. دوی وايي که انسان دعشق دپاری کوم کارکوی او که ددښمنۍ دپاره په دواړوحالو کښې دغه کارده ګڼل کيږي او په ده پوری تعلق نيسي ځکه چه دغه مختلف احوال چه دزوروری مينې يا دشديد عناد په اثرپيدا کيږي اونفسي يا روحي اغيزې ورته ويل کيږي پخپله له نفس څخه عبارت دي او نفس دهمدغو احوالو او کيفياتو نوم دی، هسې نه چي کوم بل شی په نفس اغيزه کوی او اختياريې سلبوی.

ارسطو دجبراو اختيارحدود ډيرښه ټاکلی دي او پدی باب کښې يې ډيره ښه فيصله کړيده.

دی وايي هغه کارچه يو سړی پخپله اراده نه کوی او دده اختيارپکښې هيڅ دخل نلری ښه او بد يې ده ته نه دی راجع او دده کارورته نشو ويلی يعنی که يوزورورباد يو سړی کومی خواته يوسی يا يې څوک لاس او پښې وتړي او له يوه ځايه يې بل ځای ته وړی نودلته اختيارسلب دی او په مجبوريت کښې هيڅ شک او شبه نشته مګرکه يو سړی دخپل شرافت دساتلو دپاره کوم کارکوی او خپل عزت او وقاريې يوه کارته مجبوروی نودغه راز مجبوريتونه دجبرله قانون لاندی نه راځي.

دی دمثال په ډول وايي: که ديوه سړی مور او پلار اولادونه ديوظالم او مستبد له تهديد لاند وی چه دده په تسليمدو او اطاعت هغوی له زيان او ضرره محفوظ پاته کيږي او که اطاعت ونکړي هغوی ضايع کيږي نو په دغه صورت کښې دا سوال پيدا کيږي چه که دغه سړی دهغه ظالم له خوا په يوه ناوړه کارمامورشي دی په دغه باب کښې مجبوردی او که مختار؟

ارسطو وايي چه دلته جبراو اختيارمخلوط شانته دی مګرداختيارجنبه غالبه ده ځکه چه ددغه کارپه کولو او نه کولو کښې دترجيح او انتخاب مسله مينځ ته راځي نو هره خوا چه دی انتخابوی او ترجيح ورکوی هغه دده خوښی او ارادی ته راجع ده او دده کارګڼل کيږي.

دی وايي په دغسې موارد و کښې که سړی ناوړه او بد کاروکړي دغه راز مجبوريتونه معقول عذرنشي کيدای په دغسې مجبوريت بايد سړی ټينګ کيږدی او هغه څه وکړي چه انساني شرافت او وجدان يې تقاضا لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شجاعت او شهامت چه يو اخلاقي فضيلت دی په همدغسی مواردو کښی ځان ښيی او د افتخار حق پيدا کوی.
هغه د سرخطر چه په جنګ او جګړه کښی يو بی زړه سړی تيښتی ته مجبوروی د خلقو په نظر کښی څه اعتبار نلری په همدغه وجه له تورو او ټوپکو نه تښتيدونکی هرچاته سپک ښکاری او هغه چه له مرګه نه ويريږی او په ايستلو تورو ورځی د خلقو په نظر کښی درانه معلوميږی.
که په دغسی مجبوريت خلق قايبل وای هرڅوک به له جګړی څخه تښتيده او هيچا به هغه ته په سپکه نه کتل.
هغه افتخار چه د شجاعت او شهامت خاوندان يی ګټی د دغسی مجبوريتونو په نافرمانی کښي پټ دی لکه چه عار او ذلت د دغه راز مجبوريت اطاعت او انقياد ته ويل کيږی.

دخان واده

له خوبه پاځيدم ، د ډول او سرنی آوازمی ترغوږه شو او ډيره لويه ورا را ښکاره شوه چه ډير خلق ورسره خوشحاله روان و ، او دخان په واده کښی يی لاسونه غورځول.
زه هم له دوی سره ملګری شوم او پدی خوشحالی کښی می ځان شريک کړ.
ددی ښادی د ډول او سرنی غږ ډيرلری ځايه رسيده او ډيرو خلقو پکښښ اتنونه کول.
چا به ډزی کولی چا به اسونه ځغلول، ځينو به ټوکی او مسخری کولی په دغسی خوشحاليو کښی ماښام تياره کلی ته ورسيدو او ډولی د کاله په مخکښی ښکته شوه.
د کلی ښځی په ډيری خوشحالی او د ډولی پردی يی جګی کړی همدغه وخت خندا او خوشحالی ځپل ځای غم او ژړا ته پريښود او دا معلومه شوه چه دغی ښکلی ناوی د خپلی ازادی د پاره ډيره لويه قربانی ورکړه او د اجباری واده ملا يی ماته کړه.
د دغه حال په ليدلو د هرچا په احساس کښی بدلون راغی او مونږ وپوهيدو چه کله خلق جنازه هم په ډول او سرنی وړی او په غم د ښادی ګمان کوی.
په دنيا کښی ډيرداسی غمونه شته چه د خوشحالی په ډولی کښی پټ دی او خلقو په شعور او تميز مسخری کوی.
زما يوه ملګری په دغه ورځ وويل: په رښتيا چه خوشحالی څوک په زور او جبريا په ډيرو پيسو کورته نشی وړلی.
مګر خان لاترا وسه په دغه حقيقت نه دی پوه او خپله خوشحالی په دغه ډول غواړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غم او خوشحالي

زما اشنا له ډيرو غمونو سره نا اشنا دی دهغه په کاله کښي چا دماشوم ژړا نه ده اوريدلی او دخپلو ماشومانو په مرګ اودرد يې هيڅکله نه دی ژړلی.
هغه دخوی اولورپلار نه دی چه داولاد په تبه اوشري يا کوی غمجن شي.
هغه حال چه يو پلاريې دخپل کوچني ځوی يا ځلمي ځوی دځانکدن په وخت کښي ويني دی ترينه نا خبره دی.
ده غوندی بې غمه سړی ډيرلږ پيدا کيږی اوپه همدغه سبب يې دخوشحالي برخه هم ډيره لږه ده.
دی چه پخپل کاله کښي خپل خلف الصدق نه ويني په زړه کښي ډيرځوريږی اوځان بدبخته ګني مګرددغه دغه غم زمونږ په نظرکښي دهغه چا له غمه ډيرسپک دی چه دوه زامن يې ژوندی دی اويوه د دميه غيږ کښي خدای ته ځان سپارلی دی ځکه مونږ هغه ته دفاتحي دپاره ورځواوده ته نه ورځو.
زمونږ دا عادت دی چه که دچا په کاله کښي نهه مياشتيني اولاد مړ پيدا شي ويرورسره نه کوو اوهغه هم دغم کمپله نه غوړوی مګرپه کوم کاله کښي چه ددوه ورځوماشوم مړشي هلته غم اومصيبت مجلس جوړيږی اوخلق ورسره همدردی کوی.
موريس مترلينګ وايي: تاسي په مليارد ونونطفي ضايع کوی مګرخوابدی کيږی نه اودغه راز ضياع دچا دغم اوخپګان موجب نګرځي. ددی خبری معنی داده چه زمونږ غمونه معقول نه دی محسوس دی.
هرضايعه چه يوازی عقل پری پوهيدلی شي اواحساسات ورسره تعلق نلری همدغسی بې اثره دی.
زمونږ خوشحالي هم لکه زمونږ غم په عقل اومنطق اتکا نلری بلکه دشعوراواحساس نتيجه ده.
غم اوخوشحالي يوپه بل پوری تړلي دی اويوله بله نه بيليږی.
ځيني ګمان کوی چه خوشحالي له بې غمه خلقوسره زياته ده اوهغه څوک ډيرنيکبخت دی چه هيڅ غم نلری مګرحقيقت دغسی ندی اوښادی هرچيری دغم په اندازه ده.
حقيقي بدبختي په بې غمي کښي ځای لری اوبې غمه سړی ته که سړی وويلی شو نيکبخت خوورته هيڅکله نشوويلی.
غم اوخوشحالي لکه ديوی ټوټي دوه مختلف مخونه دی چه اصل يې يودی.
څنګه چه شپه اوورځ يوپه بل پوری نښتي دی اوهرکاله ته دواړه ورځي اوورسته راځي دغم اوخوشحالي ارتباط هم دغه راز ټينګ دی که څوک وغواړی چه هغه يوخپل کاله ته پريږدی اودابل ايسارکړی له دينه لويه اشتباه بله نشته.
داسی کيدی شي چه ورځ اوږده شي اوشپه لنډه يا شپه لويه وی او ورځ وړه وی مګرداسی ورځ چه شپه ونلری يا داسی شپه چه ورځ ورپسی نه وی په دنيا کښي نشته.
که لمرتراخرته پاس په تندی ځای پرځای ولاړوای اودزماني په رنګ کښي هيڅ تغيراوتحول نه وای موجود هيڅوک به نه پوهيده چه شپه څنګه وی اودهمدی لامله چه شپه به چا نه پيژاندله پدی به هم نه پوهيده چه ورځ څنګه وی اوڅه کيف لری.
غم اوخوشحالي هم لکه شپه اوورځ يو په بل پيژنو که غم له دنيا بيخي لاړ شي خوشحالي هم ورسره ځی که ژړا نه وی خندا هم نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هماغسې چه هګۍ له چرګۍ پيدا کيږې او چرګه له هګۍ نه غم او خوشحالي هم يو د بل اولاد دی.
انسان بايد پدې پوه شي چه غم او خوشحالي يو ظاهري او اعتباري فرق لري يعنې دا فرق هم لکه د شپې او د ورځې فرق د سترګو او نظر فريب پيدا کړيدی چه عقل د او بصيرت خاوندان پرې نه غوليږي بلکه پړانده هم دواړه يو ګڼي.
ځوک چه د عقل سترګې لري او د فلسفي شعور خاوند دی هغه زماني ته په بل شان ګوری او د شپو ورځو له سپينو او تورو پردونه هغه خوابي رنګه زمان په بل ډول ويني هغه پوهيږي چه زماني دواړه مخونه يوه شي ته منسوب دي او يو حقيقت دوه رنګه ښي.
ډيره ښه ده چه عقل او پوهه په مونږ ډير تسلط نلری او مونږ يې له وهم او خيال نه لری کړی نه يو ګڼي او س به شپه او ورځ را باندی يوه وه او خوشحالي به هم را باندی غميدلې وه.
زمونږ غمونه او زمونږ خوشحالي زمونږ په ژوند کښې هغه سوز او ساز پيدا کوی چه بې له هغه د ژوند کيف او خوند نه پاته کيږی.
غم د خوشحالي ځکلو ذايقه او احساس روزی او خوشحالي لکه د خوږو ميوو خوراک ترخو مرچو ته ضرورت لری که په دنيا کښې ترخه شيان نه وی خواږه ډير ژر زړه وهی او بيخونده کيږی.
د ژوندانه خوند غم او خوشحالي ته ډير ضرورت لری او په د غه خوند کښې د عواطفو او احساساتو خاوندان ډيره برخه لری هغه ړانده هوښياران چه په ظواهرو نه غوليږيا و د غم او خوشحالي په فرق نه دی قايل له د غه نعمته محروم دی.
که مونږ ډير عميق فکرو کړو هماغه شي مونږ ډير خوشحالوی چه مونږ يې ډير خپه کړی يو او ډير ځله هغه شي ته خوشحاليږو چه زمونږ غم پکښې پټ دی، ډيره ښه ده چه په جهان کښې د غه رازژور فکرونه ډير لږ دی او احساسات مونږ ته د غه موقع نه راکوی چه د غمونو او خوشحاليو حقيقت ته ډير ځير شو.
ډير خلق دی چه يوه ورځ يې ګرانه ښځه مری او دی غمجن کيږی مګر بله ورځ نوی واده کوی او نوی خوشحالي هغه زوړ غم بيخی هيروی نو د غه د خوشحالي ډولی او هغه د غم جنازه يو له بله ډير ربط لری که هغه غم د غه کاله ته رانشی د غه ښادی هم نشی راتللی.
د اوصال په حقيقت کښې د هغه فراق نتيجه ده او په هغه ويرکښې د غه سرور او سرود پټ دی هر څومره چه خوښحالي د پسرلي باړانونه زوروردی هغومره يې سيلابونه هم زوروردی، له د غسې زورورو بارانو سره تندر او وړلي هم شته لکه چه له ډيرو لويو افتخارتو سره ډيرلوی خطرات ملګری دی.
هم د غه وجه ده چه زه له سپکو او کوچنيو غمونو څخه لوی او سترغمونه ډير ښه ګڼم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلاقی اساس

شوپنهاروایی: داخلاقو دپاره له ترحم نه ښه اساس نشته، انسانی اخلاق باید په همدغه اساس قایم وی.
دده په نظر کښی اخلاقی عمل هغه دی چه د شخصی ګټی هیڅ اثر پکښی نه وی او محض دبل دخیر دپاره وی.
دده په نزد انسانیت یو قانون لری چه مخالفت ترینه ښه نه دی او انسان مکلف دی چه له دغه قانون سره سم وچلیږی.
دده په نظر هغه کار چه قانون دپاره کیږی او هغه کار چه دقانون دپاره نه وی شوی مګر له قانون سره موافق وی یو له
بله فرق لری. دی هرنیک او ښه کار اخلاقی عمل نه ګڼی دده په فکر اخلاقی عمل هغه دی چه خاص دقانون دپیروی
او دانسانی تکلیف دپرځای کولو دپاره اجرا شوی وی نه د شخصی ګټی دپاره.
په همدغه سبب دیوه سوداګر صداقت او راستی چه د تجارتی ګټی دپاره وی نیک کار ګڼی مګر اخلاقی عمل ورته نه
وایی.
همدارنګه هغه څوک چه ډیرزړه سواندی وی او په همدغه سبب له خلقو سره نیکی او احسان کوی د دغه راز نیکی
او احسان دکانت په عقیده اخلاقی عمل ندی.
دی وایی که دغه سړی له خلقونه ډیری جفاګانی ووینی زړه به یی سخت شی بیا به له چا سره احسان او نیکی نه کوی
مګر هغه څوک چه دخلقو جفاګانی وینی او محض د تکلیف دپاره له خلقو سره ښه کوی دا کار اخلاقی قیمت لری
او اخلاقی عمل ورته ویل کیږی.
مترلینګ وایی: هغه مینه چه انسان یی له انسان سره لری باید له ډیرلوړ او هسک ځای نه اخستل شوی وی که
یو انسان وکړی شی چه له انسانانو سره عشق ولری او بشردوستی دعشق له کوره واخلی نه ښایی چه له ترحم نه
کار واخلی او مینه یی دمرحمت او مهربانی رنګ پیدا کړی.
که څوک چاته دعدالت له مخی څه ورکولی شی داحسان له لاری دی څه نه ورکوی که دچا له لاسه پوره وی چه
دانسان احترام وکړی دلجویی او تسلی ورکولو ته حاجت نشته.
دی دانسان دپاره له چا نه رحم او شفقت نه غواړی عشق غواړی.
داحسان له ورکړی نه دعدالت ورکړه ښه ګڼی او له نوازش نه یی احترام دانسان دپاره غوره ګڼلی دی.
داسړی دعشق طرفداردی،دده په مذهب باید شاه اوګدا یو له بله عشق ولری. دده له شفیق نه رفیق ښه ښکاری او له
هغی مینی نه کرکه کوی چه یو مهربان باداریی له خپل صادق خدمتګار سره لری دغه راز مینه چه دترحم او شفقت
رنګ لری یو انسان لوی او بل کوچنی ښیی پدی مینه کښی چه هرڅو مره مهربانی پرته ده هغو مره پکښی دمحبوب
حقارت هم شته مګر په عشق کښی کبراولویی نه ځاییږی او آغا توب نه منی.
دی انسان ته په ډیرلوی حق او ډیرزیات احترام قایل دی مګر دغه حق ورته په سوال او ګدایی دترحم له لاری نه
غواړی. دعدالت په اساس یی غواړی.
که بشر ښه انصاف وکړی خواران او مزدوران په بډایانو باندی ډیرلوی حق لری خو دغه حق پټ پاته دی
او خلقو هیر کړی دی.
روسو وایی: (هروخت چه تاسی یو آسمان خراش قصروینی یقین وکړی چه دیوه ولایت کورونه ددغه قصر دبنا دپاره
وران شویدی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چيرې سم او صحيح حساب مينځ ته راشي ډيرلوی به ايان دې يو زيات و خلقو پوروړی دی او دوی خيرات په حقيقت کښی ددغه پورنيمګړی ادا ده.
که يو سړی په دغسی احساس خوار او غريب ته څه ورکوی احساس يې ډيرلوړ او عالی دی او له هغه بل نه چه دا کار خپل رحم او کرم ګڼی عالی همت او لوړ شعور لري.
د چا پوهه چه د عشق په آب وهوا کښی وده وکړی او عواطف او احساسات يې په عقل غالب وی هغه د مترلينګ په شان فکر کوی او له نورو پوهانو نه يې فکر بل راز دی.

ښه او بد

خدای خبر دی چه غل وکه خونی و يا يې کوم ډير د شرم کار کړی و، هرڅه چه و، خو خلقو يې متې تړلی وی او حاکم ته يې راووست.
هريوه ويل: دی ډير بد سړی دی مونږ دده له لاسه ډير په عذاب يو، دی بايد بندی شي او ډيره سخته سزا ووينی.
حاکم هغه بد وګاڼه او زندان ته يې وليږه د هغه خپلوان اخند زاده صاحب ته ورغلل او هغه يې حاکم ته ورووست کله چه حاکم د آخند زاده صاحب له راتګه خبر شو يوه ټوټه مخې ته ورغی، د هغه لاسونه يې ښکل کړه او په ډير عزت يې خپل ځای ته راووست.
داخند زاده صاحب له خبرې هيڅوک نشو وتلی، حاکم دده امر ته غاړه کيښوده او بندی يې خوشې کړ.
ما چه دغه حال وليد پدی پوه شو چه دلته د ښو او بدو فرق شته ځکه د ښه سړی لاسونه ښکلوی او د بد سړی لاسونه تړی، مګر ټول د ښه او بدو په فرق يو شان نه دی پوه شوی د همدی لامله هغه سړی چه خلقو په نظر کښی بد و اخند زاده صاحب ښه وګاڼه او له بنده يې خلاص کړ.
زما ملګری وويل: دوی د ښو او بدو په تميز کښی ډير غولېدلی دی دوی وايي زمونږ ملک ډير بد سړی دی ځکه چه د غلو ملګری دی او غله په حاکم باندی خوشی کوی مګر هم دغه کار چه اخند زاده صاحب وکړ هغه ته بد نه وای.
هر کله چه خونيان او داړه ماربنديان شي دده په برکت خوشې کيږی او ګنهګارو شفاعت دده کار دی.
دی يوازی له حاکمانو نه غله خلاصوی که شکرانه غتېه وه په آخرت کښی يې هم خلاصولو ذمه کوی او پس له مرګه يې هم ملګری دی.
که يو حاکم يو غل د ملک په خوله خوشی کړی دا کار دوی ته بد ښکاری مګر که آخند زاده صاحب په سفارش يې پريږدی نو بيا په ښه سړيتوب او ديندار ی کښی حسابيږی.
د هر چا بدی که په ډيرو پردو او رنګونو کښی پټه وه هغه د دوی په نظر کښی ښه سړی دی او که چا خپله بدی نه پټوله يا يې نشو پټولی دوی ورته بد وايي او په بد نامه يې يادوی.
دوی هغه غل ګڼی چه د سودا ګرو قافلی وهی او د بېايانو به کورونو داړی غورځوی مګر د هغه چا لاسونه او پښی ښکلوی چه په چل او فريب د خيراتونو قافلی خپل کاله ته راګرزوی او د مسکينانو حق غصبوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانی ډیوی

په کاله کښې برق لګیده مګر پاس په رف باندی د تورو تیلو مسینه ډیوه ایښی وه ، په خنګ کښی یی یوه بله ډیوه هم وه چه یو وخت پکښي شمع بلیده.

هغه خوا دخاورینو تیلولاټین ښکاریده او دا سی معلومیده چه هری ډیوی پخپل وخت کښی دا کوررڼا کړی او د کالیه خلقو یې په رڼا کښی ډیری شپی سبا کړیدی مګر اوس ترینه څه کار نه اخستل کیږی او د شپی په کور کښي برقونه بلیږی.

دزمانی دا عادت دی چه زاړه شیان له کاره باسی او نوی شیان په کار اچوی مګر خلق خپل زوړ حال نه هیروی اوزړو شیانو ته په جګو رفونو باندی ځای ورکوی.

دا عادت بد نه دی چه ځوک زاړه خدمتونه هیرنګړی اوزړو خدمتګارانو ته په قدرو ګوری مګر کار باید له نوو شیانو وا خستل شی او به کورونو کښی وخت په وخت نوی رڼاګانی پیدا شی.

انسان په هر وخت کښی یوی رڼا ته محتاج دی او دا رڼا هر کله خپله خیره او خپله وضع بدلوی دعالم تغیر چه د دنیا لایتغیر قانون دی همدغه تقاضا لری چه هر څه باید یو راز او بل راز راشی او یوازی لوی خدای تل ترتله په یوه حال باقی وی د همدغه بدلون او تغیر په وجه دعلم او پوهی رڼا هم هر وخت خپل فانوس بدلوی او دلوښو په بدلون په لوښو کښي پراته شیان هم بل راز کیږی.

هغه رڼا چه دخاورو له تیلو پیدا کیږی هغه نور چه دلمر او سپوږمی له کوره راځی هغه بریښنا چه دا وبو له آبشار څخه حاصلیږی دظرف او محل په اعتبار یو له بله بیلیږی که ځوک په دغو ظاهری سورتونو نه غولیږی او حقیقت ته ځیرشی نو دشړشمو او پنبی په بوټو ، دغوزانو او زیتونو په ونو کښی یوه رڼا موجوده ده چه په هر راز ډیوه کښی بیل کیف پیدا کوی که ځوک هغه تیل چه په ډیوه کښی وینی په پنبه کښی ووینی یا دغه سیزونکی برق چه په برقی نغریو کښی ګوری په اوبو کښی ولیدی شی هغه ته اور او اوبه دومره فرق نلری او دجهان په هره ذره کښی یوه رڼا وینی چه دصحرا په کاڼو کښی هم شته هغه نور چه کلیم په کوه طور کښی لیده دښونه په هره ونه کښي شته مګر محرمانه سترګی غواړی.

که دانسان تعقل قوی شی او دحواسوله قیده راوزی (که څه هم دبشر او سنی پوهه هماغه رڼاده چه دحواسوله کړکیو راننوتلی ده) به هرشی کښی به یو نور ګوری او دوجود په نړی کښي به دا توراوسپین نه وی اوس مونږ دحواسوله تاثیرلاندی یو چه په تیلو غوړ لاسونه په پندانه وچوو.

که لوښی او ظروف زمونږ دنظر مانع نشی نو په هر کور کښی دیوی ویالی یا دیوی چینی اوبه دی او دټولو مشرب یو دی.

که مونږ دسیند اوویالی ، دکوهی او کاریز ، دواوری او باران په نومونو او صورتونو ونه غولیږو نو واوره ، ږلی اوباران دیوی کورنی خلق دی او اور او اوبه هم دومره پردی نه دی.

په حقیقت کښی همدغه خوږوالی دی چه په ختکی ، هندوانه،توت ،آنګور،ناک او منه کښی یی حلول کړی او په هرمحل کښي یی بیل صورت بیل خوند اوبیل نوپیدا کړیدی.

هغه لوی اوواړه زخمونه چه دبیلو بیلو میوواو دانو شربتونه او عرقونه پکښی پراته دی ټول یو کیف لری او دکجرواو اوربشو په مینځکی څه فرق نشته په دغسی کتنه چه سړی له اشکالو او صورتونو نه هغه خوا وګوری

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړی ته دا معلومیږي چه کورت او شړمبی له یوغړکي راوتلي دي او مايعات او جمادات زمونږ ظاهري حواسو بيل کړيدي.
هغه وخت چه زمونږ تماس او تعلق له مادياتو نه قطع شي او مجرد شو ښايي چه دنن ورځې علم او معرفت بل راز شي او دغه رڼا بل شان ته ووينو. هغه وخت به دنن ورځې دتنويرو سايل لکه ددی کوټی بيکاره ډيوی په کار نه وی او علم و پوهه به په نورو قالبونو کښی ځان څرګند کړي چه اوس يې مونږ نشو ليدلی.

انتخاب

زما ملګری له اجتماعی مسايلو سره ډيره زياته علاقه لری.
کله چه ولس د شورا دپاره وکيلان انتخابوی يا د حکومت مشرخيل وزيران ټاکی دی په انتخاباتو باندی په زړه کښي سل اعتراضه لری.
دده په نزد سم او صحيح انتخاب ډيرمشکل کار دی او که دغه کار بل څوک کوی دی په کښی ډيرعيبونه پيدا کولی شی.
دی وايي دګوستاولوبون دا خبره رښتيا ده چه په خلقو باندی حکومت کول دومره ګران کارنه دی لکه چه په خلقو کښی لايق کسان پيژندل او انتخابول مشکل کاردی.
زما ملګری دا يوه لويه اشتباګڼی چه اجتماعی کارونه داسی کسانوته وسپارل شی چه هغوی په خبرو کښی ډيرمهارت لری او په خبروډيرښه پوهيږی ده دکوم عالم دا خبره ډيره خوښه کړيده چه په خبرلوخوا و نطاقانو کښی دفکرخاوندان ډيرلږ پيدا کيږی.
دده په نزد هغه څوک چه ډيری ښی خبری کولی شی ښه ښه کارونه نشی کولی او ډيرفکرکوونکی هم دکارخلق ندی.زه دده دا خبره ځکه ښه ګڼم چه دی پخپله دفکرخاوند دی او په خبرو کښی هم ډيرښه دی،هغه څوک چه دځان په باب کښی هم له حقه نه تيريږی او دقضاوت په وخت کښی په ځان هم حکم کولی شی بايد ښه يې وګڼو او په قدرورته وګورو.
اوس خوبه پوه شوی ياست چه زما ملګری په اجتماعی مسايلو کښی څومره عميق فکرلری مګرزما علاقه له ده سره په فکری او علمی دقت نه ده بنا بلکه دده شعری او ادبی جنبه می ډيره خوښه ده.
دی علاوه پدی چه شاعراو ليکونکي دی په شعراو ادب کښی ډيره ښه نقادی هم کولی شی يعنی که هرڅومره ښه شعربد په نظورغی يا دشعرخاوند ښه سړی نه و ، دی پکښی داسی باريک عيبونه پيدا کولی شی چه نوريي په ذره بين هم نشی ليدی مګرکوم شعرچه دی پخپله انتخاب کړی هغه هم ډيرښه نه وی يا يی نورپه ښه والی نشی پوهيدای.
ګوری ! زما مقصد دا نه دی چه دی ښه شعراوبد شعرنه پيژنی بلکه يقين لرم چه ادبی محاسن او معايب ورته ډيرښه معلوم دی.
زما په نظرکښی دی ډيرښه شاعردی مګردده له باريک نظرڅخه په ويره کښي يم چه دا خبره يي په مزاج بده ونه لګيږی ځکه چه اناتول فرانس پخپل يوه کتاب کښی ليکلی دی چه ډيرښه شاعرهماغه دی چه ډيرخودپرست وی او بی له ځانه بل څوک په نظرکښي نلری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما دغه ملګري يوه ورځ د وطن په کاردارانو باندې بحث کاوه چه ځيني يې ښه ګڼل او ځيني بد ، ما چه دده دغه انتخاب وليد پدې پوه شوم چه د شعرله پيژندلو ته د سړو پيژندل ګران کار دى او دا شخاصو په عمل کښي دومره اختلاف نشته لکه چه په نظر کښې شته.

دا کيدې شي چه ډيرخلق په يوه چلم خوله کيږدې مګرفکرونه او نظرونه يورازنه دي.

دحسن انتخاب، دشعر انتخاب، دشخص انتخاب په هرځاى کښې يوه اختلافي مسله ده چه دهرچا ذوق او نظرپه لحاظ فرق کوي. که هرچيرته لاړ شي او هرچاته لاړشي يو به د بل په انتخاب اعتراض کوي او دغه شکايت به هرځاى موجود وي.

حجازى دايران ډيرښه او مشهورليکوال ليکي: زما يوه دوست چه له ډيرو ښو ليکوالو څخه دى دايران په فرهنګستان انتقاد کاوه چه په دغه علمي او ادبي انجمن کښې ولي ځينې بيسواده اشخاص په عضويت انتخاب شويدى اوليا قت ته نه دى کتل شوى؟ مګرخومره چه دده دايران دفرهنګستان اعضا وو ته بد ويل هغومره يې دفرانسي داکاډمي اعضا ستايل او دهغوى انتخاب يې ډيرصحيح ګاڼه، خوورځې وروسته چه زه حجازى دفرانسي داکاډمي له يوه غړي (مسيو ماسين بون) سره په پاريس کښې مخامخ شوم نو داکاډمي بحث مينځ ته راغى او هغه په ډيرقهروويل[دفرانسي له اکاډمي نه خرابه دستګاه بله نشته خوورځې پخوا يو تن دکتابونو ناشريعنې کتاب فروش چه داکاډمي دځينو اعضاو کتابونه دتملق دپاره چاپوي او خرڅوي يې داکاډمي غړى شو چه دادبياتو به پوله هم نه دى تيرشوى].

دا قصه همدغلته پريږدى ! راشى چه دفرانسي داکاډمي انتخابات دااناتول فرانس په وخت کښې وګورو.

دغه لوى او مشهورليکوال پخپل يوه کتاب کښې ددووتنو (شاګرد او استاد) مذاکره داکاډمي ديوه غړي په باب داسې ليکي.

شاګرد: مسيو..... داکاډمي په عضويت انتخاب شوا ودا انتخاب زه ډيربد ګڼم. دا سړى دمعاشرت په ادابو ډيرښه پوهيږي او له هرحزب سره تګ راتګ لري، سربيره پدې يوې لوړې کورني ته هم منسوب دى او وراره يې دکليسا واکداردى، دى پخپله هم ډيرڅه لري او په کاله کښې يې ډيرښه شراب پيدا کيږي مګرذوق او هنرلري او دلوړې قريحې خاوند ندى ځکه راته دغه انتخاب ډيرناوړه معلوميږى او په بد نظرورته ګورم.

استا: ناوړه انتخاب ته هيڅکله بد مه وايه او پدې پوه شه چه په کارونو کښې دتصادف او اتفاق برخه ډيره زياته ده هغه کارچه تاسو ته مسخره معلوميږى په حقيقت کښې يو انتقام دى چه تقديريې دتفريح دپاره دعقل او تدبيرله خاوندانو څخه اخلي.

تا ته دى دا معلومه وي چه په دغسي انجمنونو کښې دهوس او تفنن دپاره هم ځاى پريښودل په کاردى.

دقريحې او نبوغ خاوندان غالباً دمعاشرت او ګذران خلق نه وي.

که يوه جامعه سل په سلو کښي عقل او منطقي وي سل په سلو کښې به دتعمل وړنه وي او دعدالت له ساړه فشار لاندې به هرڅه ساړه وي، کوم انجمن چه يوازې له لويو او فوق العاده اشخاصو جوړ شوى وي ډيرلږ خلق به ورسره علاقه ولري.

ډيره ښه ده چه ټيټ او حقيرا شخاص له دوى سره ګډ شي او دتفريح باعث وګرزي په دغه صورت کښې به ټيټ کسان له لوړو کسانو نه علمي او معنوى استفاده کوي او لويان به هم چه خپله مقايسه له دوى سره په نظر کښې نيسي خوند اخلي. دا کارددوا ړو په ګټه دى او اکاډمي په دغه ډول دخپلو مهموغړو اهميت نورو ته ورکولى شي ځکه چه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلمراوستوروکړی ځینی ذاتی اوځینی اکتسابی ځلښت لری دااکاډمی اعضا هم باید دغه رازوی چه دځینوړڼا ځینونوروته انتقال اوسرایت وکړی.
دغه راز ناوؤه انتخابات ددغه انجمن دحیات اوبقا دپاره ډیرضرورمعلومیږی اوډیره ښه ده چه اکاډمی دخپلوغړو په انتخاب کښی اشتبا وکړی یا دتصادف له تاثیرلاندی راشی اودغه راز خلق هم انتخاب کړی.
که ناوړه اشخاص هیڅکله داکاډمی په غړیتوب نه انتخابیدلی نو هغوکسانوته به ډیرلوی توهین اوتحقیرمتوجه و ، چه ااډمی نه قبلولی مونږ باید دغه راز ظاهری اشتباهات حقیقی هوښیاری وګڼو ، اوپه نفرت ورته ونه ګورو.

دعقل برخه په ژوندانه کښی

پاک خدای چه ژوند پیدا کړ غرایزیی هم ورسره پیدا کړه چه ژوند وساتی اودحیات شمع مړه کیدوته پری نږدی.
همدغه غرایز دی چه دهوا مرغان اودځمکی ځناوریی دزیږولواونسل ساتلو کارته داسی متوجه کړی چه هیڅ غفلت پکښی نه ځایږی، دهمدی لامله دهوا مرغان هرکال نوی کورونه جوړوی اونوی هګی پکښی ږدی ، له هګیونه بچی را ایستل او بچیوته دانه په خوله کښی را وړل دغریزی کاردی.
یو کوچنی ماشوم چه به لومړی ورځ دمورپه تی باندی خوله ږدی اوروی یی له غریزی بل لارښوونکی نلری.
هغه پاملرنه چه یوه چرګه یی دخپلوبچیوپه نسبت لری کوم تعلیمی کارنه دی بلکه دغریزی اوفطرت په تقاضا اجراکیږی کومه شهوانی قوه چه نراوښځه یی یودبل په نسبت لری دغریزی غوښتنه ده چه دژوند ساتلواودنسل دبقا دپاره په انسان اوحیوان کښی وجود لری یعنی دژوندانه ساتنه اودنوع پایښت دغرایزو وظیفه ده.
هرکله چه غرایزپه حیوان کښی ډیرقوی دی اوپه انسان کښي ضعیف غوندی دی نوانسان ته عقل هم ورکړشو چه دژوند په کارکښی له غرایزوسره مرسته وکړی اودغریزی په خوښه استعمال شی یعنی عقل یوه آله ده چه غریزه یی ااستعمالوی نوعقل باید دژوندانه دوسایلو برابرولوپه کارکښی صرف شی اودژوند اسباب برابرکړی نه داچه دحقایقواوپټواسرارو دکشفولوکارترینه واخلواوبیځایه یی استعمال کړو.
دعقل اصله کارهمدغه دی چه له مادی سره تعلق پیدا کړی اوپه موادوکښی تصرف وکړی.
طبیعی اوریاضی علوم دا مدعا ډیره ښه ثابتوی چه د عقل کارله جسم اومادی سره دی چه با ید ابعاد وپیژنی اوکمیت ته متوجه شی ځکه چه دکیفیت پیژندنه دعقل کارنه دی اوعقل ددغه مقصد دپاره نه دی پیدا شوی همدغه سبب دی چه انسان یا له کیفیت نه بیخی غافل دی یا کیفیت ته هم دکمیت په نظرګوری.
مثلاً زمانه په اصل کښي کیفیت دی اودکیف له مقولی لاندی راځی مګرانسان دخپلی ساعت تیری دپاره چه دژوندانه یکنواختی ورکه کړی دغه کیفیت دکمیت له مقولی لاندی راووست اودځمکی حرکت، دستوروحرکت اونورحرکتونه یی زمانه وبلله.
هیت نجوم اوریاضیات په همدغه مفیده اشتبا بنا شوه اوددغی لوی غلطۍ په وسیله لوی لوی مقصدونه حاصل شوه.
که انسان ښه غوروکړی پوهیږی چه عقل انسان ته ددی دپاره ورکړشویدی چه دآلاتواومصنوعاتوپه جوړولوکښی ترینه کارواخستل شی اویوه څه جوړ کړی نه دا چه په څه پوه شی اودکمیت ادراک وکړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغرب پوهان په دغه راز ښه پوهيدلی دی ځکه يې دژوند ښه کولو په کارکښي له عقل او پوهی نه ډيرکاراخستی دی اوزمونږ پوهان په نورو تصوراتوکښی غرق دی.
مونږ بايد دجوړولو او پوهيدلو په فرق قايل شو.
جوړول اسانه کاردی مګرپوهيدل ګران کاردی.
دشاتومچی عسل جوړوی مګرپه حقيقت يې نه پوهيږی.
مونږ ژوندکوو اودژوند وسايل برابروو مګردژوندانه په حقيقت نه يوپوه شوی.
ډاکتران اوطبيبان دژوند په خدمت ترډيره حده موفق شويدی اودزړه حال دسږوحال ورته معلوم دی مګرژوند نه پيژنی اوله روح نه ناخبره دی.
دانسان ډيره لويه اومهمه وظيفه دژوندانه ساتنه اوروزنه ده عقل اوفکر، علم اوفن دهمدغه مقصد دپاره دی چه دژوندانه اسباب اووسايل برابرکړی اوپه همدغه لاره کښی ترينه کارواخستل شي.

حسابی خبری

استاذوويل: تاسی بايد هروخت له ځان سره حساب وکړی اوحسابی خلق اوسی !
دده يوحسابی درداو: که يوعدد له بل سره داسی يوځای کړوچه يوپاس اوبل لاندی وی لکه: 2
۲ اوڅلور۴ ترينه جوړيږی اودداړو وجود هم پخپل حال نه پاته کيږی.
که دواړه څنګ په څنګ يوځای کړولکه: ۲۲ نودوه ويشت ورنه جوړيږی اودوه شل کيږی. ددواړوعددونوشکلونه اوصورتونه هم پخپل حال پاته کيږی ځکه چه دلته دملګرتيا اووروروِلی رازپټ دی اوپه هغه بل صورت کښی تفوق ،تسلط اومحوه کول معلوميږی.
ده ويل: که دوه مساوی عددونه لکه ۱-۱ ۲-۲ ۳-۳ هريو له بل نه وړاندی يا ورسته کړو نتيجه يې يوه ده مګرپه دوه متفاوتوعددونوکښی تقديم اوتاخيردبرزيات فرق راولی اوپه مقدارکښی ډيرتفاوت راځی که مونږيو اونه يوځای کوو اوداسی يې ليکو 19 نولس کيږی مګرشل کيږی نه.
که همدغه دوه عددونه داسی وليکو 91 خبره سلوته نژدی کيږی اوډيرزياتوالی پکښی راځي.

شعراوفلسفه

وريځی پورته په هوا کښی دی څاڅکی ښکته په ځمکه کښي.
هغه څه چه په هسکووريځوکښی شته په ژوروڅاڅکو کښی هم شته.
په دغواوبوباندی هم هماغه تنده ماتيږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلوړ خيال اودژورفکرنتيجه يوه ده.
ته ! يا خپل نظرډيرلوړ کړه يا پخپل ګريوان کښې ډيرسربښکته کړه !
دشاعراوفيلسوف فرق همدغه دی.
زه شعراوفلسفه دغه شان ګڼم.

ولاړی اوبه

له ښاره ووتم، سمه اوودانی مې پرېښوده، دلوړوغرونو سرته وختم له هغه ځايه ستاسی لوړی مانۍ ډيری ټيټی ښکاريدی اوپدی پوه شوم چه مونږ په ډيرټيټ محيط اوټيټه هوا کښې ژوند کوو.
دغره له سره ډيرلری ځايونه ليدل کيږی اونظرډيرلری ځارکوی ځکه ما هم دزمان اومکان په لری ګوټ کښې هغه څه ليده چه دکوراوکلی خلقونشوليدلی.
همدغه وخت زه وپوهيدم چه فرعون اوقارون په کلواوښارونوکښې پيدا کيږی مګرخدايی تجلی په غرونوکښې ځان ښيی اوکليم له کوه طورنه الهام اخلی. دلمرلومړی رڼا دغروپه څوکوپريوزی اووروستۍ وداع هم دغروله څوکوسره کوی.
شپانه په غرونوکښې وی اوقصابان په ښارونو کښې.
دبودا اوزردشت نبۍ نښانی په غرونوکښي دی اودفرهاد دعشق داستان دغره ازانګه ده.
دغرونواوبه ډيری پاکی اوډيری رڼی دی، دغرونوهوا ډيره صافه اوبی دوړوده.
تاسی غرونوته يوازی دکميت په لحاظ ګوری دکيفيت په لحاظ هم هلته ډيرڅه شته چه په سمه کښې نشته.
که په غرونوکښې قيمتی لعلونه شته نو دغرونو ښکلی اوښايسته منظری هم په ښارونوکښې پيدا کيږی.
زه غرونوته دنندارواوتماشودپاره تللی وم او دولاړواوبوسيل مې کاوه ماته چا ويلی و ، چه هلته يو ډيرلوی ډنډ دی چه پخوا به پکښې ښاپيريو لمبل اوملوک به له بدری سره همدغلته کتل.
زه لاړم اودغه ډنډ مې وليد د ډنډ په غاړه ډيرساعت کښيناستم اوترډيره وخته له فکراوخيال سره مشغول وم.
دغه لوی ډنډ دصبراوسکون په مقام کښې څه شور اوفرياد نه کاوه دحال په ژبه يې خپل عميق احساسات داسی ښکاره کول.
زه دلويوغرونوپه ډيره لويه کنده کښې ايساريم اودولاړواوبوپه نامه ياديږم، زما ليدوته خلق ځی اوراځی اوزما مهيبه منظره وينی هيڅ لامبوزن دا جرت نه کوی چه زما په سرراودانګی اوزما مخ په څپيړه ووهی. په ما باندی دچا بيړی نه ګرزی زما کبان خوک نشی نيولی دهيچا جال په ماباندی نه دی لويدلی، زه دهيچا په واک اواختيارکښې نه يم مګرپه عين حال کښې به واکه اوبی اختياره يم ،زما په ښنوکښې لکه غرونه لوی لوی ځنځيرونه پراته دی اوزه يی ځای پرځای درولی يم.
هغه آزادی چه له مستوسيندونو اوزوروروسيلابونوسره شته له ما سره نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه عمق لرم شوراو مستی، موج اوحرکت نلرم.
زه ډیرخلق غرقولی شم مګرځان له قیده نشم خلاصولی.
زما قوت اوطاقت ایساردی، ماځانته دیوه چینی اویوه لښتی قدرته مجراپیدا نکړه اوددغوماشومانوازادی هم زما په برخه ونه رسیده.
زه ډیرلوی قوت یم مګرآزاد نه یم ایساریم ځکه هیڅ نشم کولی اوهیڅ رانه جوړ نشو.
زما عمرعبث تیریږی نه رانه برق اوبریښنا پیدا شوه نه سمسوربا غونه می جهان ولیده اونه جهان ولیدم ،زه ښارونواوودانۍ ته ښکته نشوم،ماخپل موج اوحرکت ونه لیده اود شوراومستیې په کیف ونه پوهیدم.
زه دځان غوندی نورو ډنډونوسره یوځای کیدی نشم مګردکابل سیند دکونړ له سند سره یوځای کیږی اودواړه له ابا سین سره خپل موجونه خپل شوراوخپله مستی یوځای کوی.
قید اواسارت عزیزان له عزیزانونه لری ساتی ځکه دیوه کوهی اوبه له بل سره نشی ګډیدلی اویو ډنډ بل ډنډ ته لاره نلری مګرداسمان وریځی یوله بله ګډیږی اودیوه باغ مرغۍ بل باغ ته ځی.
زما طبیعی میل دانه دی چه ځای په ځای غلی ولاړیم اوهیڅ حرکت نه کوم.
زه سیلانی حرکت اوطوفانی قوت غوښتونکی یم.
زه باید دغه سکندری سد مات کړم اوځانته لاره پیدا کړم
که زه له دغه قیده خلاص شم زما له طوفانه به خلق وویریږی اوزما له قیضه به ملکونه اباد شی.
زه به بحراودریاب ته لاره پیدا کړم اوهلته به بی برخی نه یم.
زما په زړه کښې ډیرڅه شته مګردشوراوغوغا ژبه نشته.
ته زما دحال په ژبه پوه شه اوزما په حال کښې عمیق فکروکړه.
هغه وخت چه زه دډنډ په غاړه ناست وم لکه صاحب حال په بل حال کښې وم اودخیال پروازونه ډیراوچت و.
په دغه وخت کښې زه له لوړوخیالونو اوژوروفکرونو سره اشناوم اوډیرلری به می کتل.
همدغه وخت ماته دپسرلی زورورباراونونه رایادشوه چه له دی لوړوغرونوپه ډیرشوراوزورمخ ښکته روان و اوهیڅ چایې مخه نشوه نیولی.
دهغه سیلاب تعلق دآسمان له وریځو اوآسمانی بریښنا ګانو سره و ځکه یې ډیری زمکی لاندی کړی اوله هرقیده آزادو.
دا ډنډ له ټیټ اوژورمحیط سره علاقه لری ځکه ځای په ځای ولاړ دی اوعمری قید تیروی.
ای هغوکسانو چه دپوهی اوهوښیاری عمق ته پریوتی یاست اوپه اسفل السافیلن کښې ژوند کوی پدی پوه شی چه دغه رازلوی ډنډونه دهغه شبنم مقام اومنزلت نشی پیدا کولی چه دشپې دګل په نازکو پاڼو پریوزی او سحردلمرله وړانګواوحرارت سره آسمان ته خیژی.
هغه اوبه چه دتوروڅاګانوپه تل اوتورتم کښې دی پدی نشی پوهیدی چه دپسرلی بارانونه اوسیلابونه څنګه دی اوڅه کوی؟
دغه رازلوړ مضمون دغسی ټیټوته نشوویل اودژوروڅاګانوپه اوبوکښې ددنیا زورورباد ونه هم موج اوحرکت نشی پیدا کولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه حاکم

هغه چه نه نفس لری نه نفسی خواهشات.
نه یی په زړه کښی ډارشته نه طمع.
نه له موقوفۍ ویریږی نه د ترفیع پروالری.
نه رشوت اخلی نه تنخوا.
نه له چا سره عناد لری نه د چا مراعات کوی.
نه د چا مخ ګوری نه د چا شټ.
نه زورور پیژنی نه غریب.
نه یی ښوک خپل دی او نه پردی.
نه سفارش منی نه تملق اوری.
نه چا ته خاندی نه چاته وچولی تریووی.
پوهیږی ! دا حاکم ښوک دی؟
هو !قانون او عدالت.

دمؤلف پېژند ګلوي

ګل پاچا الفت دلغمان دعزیزخان په کځ کښی به 1287 ه ش 1909 ع کښی زیږیدلی دی.
پلاریی میرسید پاچا اونیکه یی سید فقیرپاچا دی چه دنسب سلسله یی دحضرت عبدالقادرجیلانی په واسطه حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ته رسیږی.
ده په غیررسمی مدرسو کښی دننګرهاراوکابل له مشهوروواستاذانوڅخه دصرف،نحو ،منطق،حدیث،معانی اوبیان کتابونه لوستی دی.
په 1314 ش کښی دانیس دورځپانی په اداره کښی دکاتب په حیث مقررشو.
په ۱۳۵۱ کښی دانجمن ادبی دتالیف اوترجمی په څانګی کښی به عضویت قبول شو.
په ۱۳۱۷ کښی یی سربیره په عضویت دزیری جریده هم چلوله.
په 1318 کښی دپښتوټولنی دصحافت دمدیرت معاون شو.
په 1319 کښی دپښتوټولنی دلغاتواوقواعدودڅانګی مدیرشو.
په 1320 کښی داصلاح دورځپانی دپښتو مشاورشو.
په همدغه کال په 1320 کښی دپښتوټولنی عمومی مبصراودکابل مجلی چلونکی شو.
په 1325 کښی داتحاد مشرقی دجریدی مدیرشو.
په 1327 کښي دجلال آباد دخلقوله خودملی شوراپه 7 دوره په وکالت انتخاب شو اوپه شورا کښی دوهم معین وټاکل شو.
په 1331 کښی دلغمان دقرغیودخلقوله خودشورا د8 دوری په وکالت ومنل شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په 1334 کښې د جلال آباد له خوا دلوی جرګې وکيل شو.
په 1335 کښې په لومړۍ رتبه د پښتوټولنې ريس مقررشو.
د 1330 کال د جوزا له مياشتې د 1332 کال ترآخره داولس دملي جريدې دامتيازخاوند و چه ده پخپله دفارسي اوپښتومضامينوپه ليکلواوتهيه کولوکښې ډيره زياته برخه درلوده.
دده چاپ شوی کتابونه دادي.
دپرلي نغمه ۲- بله ډيوه ۳- لغوی څيړنه ۴- پښتوسندرې ۵- عال افکار ۷- څه ليکل يا ليک پوهه ۷- ادبي بحثونه ۸- پنځم حلد پښتوکلي په ۲ جلدوکښې ۹- دآزادي پيغام 10- غوره نثرونه ۱۱- لوړخيالونه اوژورفکرونه ۱۲- منطق ۱۳- غوره نثرونه
نا چاپ شوی کتابونه يې دادي.
نوی څرک- ښه لمسون- نوی سبک- اجتماعي نظريات- څه کورم اوڅه اورم – دټولنې علم (ترجمه) دموفقيت لار(ترجمه) سربيره پدې يې دکابل په سالناموکښې خورسالې چاپ شوی اوخوسالنامې هم دده په اهتمام چاپ شويدي.
په مطبوعاتي جوايزوکښې يې څوځله لومړي جايزه اخستې دي په 1327 کښې يې دصدارت عظمی له خوا دوهمه درجه تقديرنامه واخستله دستوری دوهمه درجه نشان اودوکالت ددودورونشانونه هم ورکړشويدي.

سفرونه

په نوروهيوادوکښې يې دا ځايونه اوښارونه ليدلي دي.
مسکو- لينګراد- سوچي – باکو- ستالين آباد- تاشکند- تهران- پيښور- مونيخ.

الفت

دکابل دسيند په غاړه په کوزنی لغمان کښې دعزيزخان په کڅ کښې يووړکوټی کلی دی، خواوشايې ښه کښتونه اودسيند شولګرې دي لږ څه لرې دلويوغرونوپه واورو پټې ښکلي ښکاري.
دلته دوه مست رودونه بهيږي، يوی خواته دکونړ ښکلې دره ده چه دکونړ سيند ترې په نڅا نڅا راوځي.
دشرقي افغانستان په دې ښکلودروکښې ځای په ځای دسيدانودرنې کورنۍ اوسي، پښتانه دوی ته په درنه سترګه ګوري اوپاچهان يې بولي لکه په پسرلي کښې چه په دې دروا ورغوکښې ښکلي ګلان غوړيږي ددغوپاچهانوپه درنوکورونوکښې هم کله کله ډيرپوهي خاوندان اوشاعران اوپوهان اوسياستوال پيدا کيږي سيد جمالدين افغاني هم ددغوکونړي پاچهانوڅخه و.
ښايي چه څلويښت يا پنځوس کاله دمخه دعزيزخان په کڅ کښې ديوه پاچا په واړه کهول کښې يوښکلی ګل زرغون شو اوهغه يې ګل پاچا وباله ، دا ګل دفطرت په لمن کښې لوی شو ، دطبيعت روزنه اوپالنه يې وليده اولکه دکابل سيند دغاړې خاټول دلغمان اوبواوهوا لوی که، هغه وخت مدرسه يا مکتب نه وو چه دا ګل پاچا سبق پکښې ولولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

خولکه د پښتنونوروماشوما نوده يواځې دفطرت نه درس واخيست اواسمان اوځمکې ته دومره ځيرشو چه دفطرت اسرار يې پخپل ژورکاته لڅ کړه اوهغه څه يې زده کړه چه بل چا په مدرسو او پوهنتونو کښې نه وه زده کړې.

پخوانو يوه خبره کړې ده چه ډيره پخه ده (الاسماء تنزل من السماء) يعنې نومونه له اسمانه را ښکته کيږي (اېښودل کيږي).

دا دلغمان داورشو ښکلې ګل د پښتو ادب په ګلستان کښې ډير په ښکلا وغوړيده او په الفت مشهورشو، چه اوس يې مونږ ګل پاچا الفت بولودا دالفت نوم هم له ده سره ډيرور دی ځکه چه زړه يې له الفته ډک دی.

الفت د پښتو ادب يو ځلاند ستوری دی که د پښتو ادب نن ورځ يو بهترين ليکوال او شاعرلری نو هغه به الفت وی.

الفت ډيرکتابونه ليکلی دی کله دکابل او دمشرقی اتحاد مديروو کله په شورا کښې وو، او اوس دکابل د پښتو ټولنی مشردی خو مونږ دالفت شخصيت په نوروصفاتو پيژنو، دی يو ډير دقيق او سترګه ورفنان او صنعت کاردی دالفت هنرپه پښتونثراونظم کښې ښه ښکاری اوځانته يو خاص طرز لری، دالفت نثرهم شعردی اونظم يې هم شعردی.

کوم وخت چه په نثرڅه ليکی نو دفطرت ډيرنازک اوواړه دقايق وينی اوڅرګندوی يې، دانسان داجتماعی ژوند ډيری ښيګړی په داسی ژبه بيانوی چه ويونکی دده استدلال په ښه ډول قانع کوی.

دالفت په نثراونظم کښې کوم فلسفي ياتاريخی استدلال نشته مګردفطرت له هرګونه داسی دلايل اوبراهين راوباسی چه ترهررنګه منطقی استدلال ښه اوټينګ وی.

دده هنرهم دادی چه ځانته خاصه داستدلال لاره لری اودژوندانه عادی وقايع هره يوه دده لپاره دشعريوه بهترينه موضوع وی.

کله کله دالفت نثرترنظم خوږوی، خلق وايی چه نظم پيودل دی اويوناظم مرغلری پيودی مګرزه وينم چه الفت په نثرکښې هم بلا کوی اوکله کله الفاظ هسې سره پيودی چه ترهررنګه نظم ښه ښکاری اوغوره دی.

د هنرمن (فنکار) مهارت اوکمال دادی چه عادی شی ته ښکلی رنګ ورکولی شی همدغه ګټې اوختې دی چه يومعمارترتاج محل هم جوړوی اود پښتوغوندی خړه حجره هم.

دغه رنګونه اوغوړ دی چه يو نالايق نقاش پری هره تخته اودهری ټانکی په اړخ يو ناوړه منظره نقش کوی مګرکله چه دماهراوباهنرنقاش په قلم کرښی نو يوه ټوټه يې په زرو قيمت لری.

دا الفاظ اوکلمات دشاعراوليکوال مصالح دی که الفت هغه سره اودی اوترتيب ورکړی، د پښتو ادب يو شهکار به وی اوکه دبل چا په قلم وليکل شی نو هغه به يو عام نثريا نظم وی.

دالفت په فن باندی څه ليکل هم آسان کارنه دی خولنډه دا چه الفت يوماهراوسترګه ورهرمن (آرټيست) دی چه دده په هنرکښې دا دری غټی ښيګړی وينم.

(جمال) چه دالفاظو اوکلماتو غوره کول (انتخاب) اويا دهغواودنه (ترتيب) وبيودنه (نظم) يې غټی نښانی دی.

دويم: برهان اواستدلال که دفطرت له هره مظهره څخه دی يو منلی دليل جوړولی شی اودده په نظرکښې ددنيا ټول مظاهرداستدلال لپاره څرګندی نښانی دی.

دريم: انتقاد دده دهنرغټه ښيګړه ده، دی دمظلوموخواخوږی دی.

داجتماعی ظلمونوسخت دښمن دی پخپل ليک کښی که منظوم وی که منشور اولسی تجاوزانوته ګوته نيسی اودده قلم پدی خوا کښی ډيرتيره دی.

LARAWBAR

(c) ketabton.com: The Digital Library

دظالمانو اسرارلځوی او دمظلومو اولځولغړو په کوټوورننوځی ، ددوی دفلاکت اوبدبختی حال ګوری اوهغه داولس دعبرت دپاره په داسی ژبه بیانوی که دچا زړه ډیرکلک هم وی بیا به هم اغیزه پری وکړی، دالفت هیڅ منظوم یا منشورلیک نشته چه له دغوښیکړوځنی تش وی نن دپښتولیکوالو په ډله کښی الفت دټولو مخکښی او دریږی اوډده لیکونه دپښتو ادب شمله ګڼلی شی.

پای

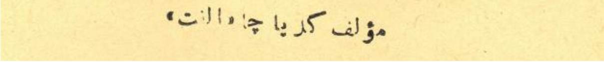

«مؤلف گل پاچا «الفت»

ملیار

کابل

دکرهنی اواوبو لګولووزارت

3/3/1319

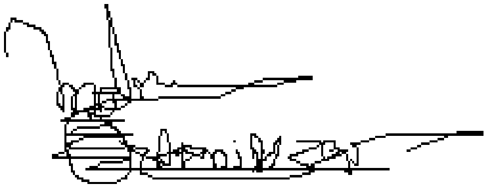

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لراوبر برېښنايي کتابتون

قدرمنو لوستونکو !

تاسو کولای سئ د لراوبر ويبپاڼي په برېښنايي کتابتون کي زيات شمېر ارزښتناک او په زړه پوري آثار په خپل تفريحي وخت کي مطالعه کړئ .

د لراوبر انلاين کتابتون ستاسو لپاره د لاندينيو موضوعګانو اړوند آثار پر ليکه کوي :

- **اسلام او مذهب**
- **ساينس او تخنيک**
- **سپورټ او روغتيا**
- **تاريخ او سياست**
- **هنر او ادبيات**
- **دماشومانو لپاره**
- **بېلابېل آثار**

www.Larawbar.net/library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library